

Тема: Алапаш В,в яздар.

Урока декхар: алапаш В,в язде дераш 1омадар, цу алапашца дешаши предложенеш и язъяр, д1аоалаш язде дераш 1омадар, кепайоозонца яздаь дешаш кулгайоозон алапашца хъязде бераш 1омадар. Унахц1ена хилар хъехар.

Урока кхоачам: алапаш сурташ, дешай схемаш.

Урок д1аяхъар

1. Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар.

Нийса тетрадь 1о а дилла,
Шо х1анз 1охош са бераш.
Нийса даг1а деза дилла,
Йоозув харца дара кхераш.

2. Урока тема йовзийтар.

Улга т1а сурташ: ***** 7.

- Малаг1а алапаш яздергда вай укх суртага хъажача?
Ворх1-в.

3. Кердача тема т1ара болх.

а)Кепайоозони кулгайоозони алапаш В, в 1аши дистар. Абата т1а уж хъалахар. Цу алапашца дола дешаш оттадар.

б) Алапаш В, в яздар.

Хъехархочо д1ахъокх алапаш яздара бокъо, бераша д1аязду.

в) Дешаш яздар.

-Оттаде улга т1а алапех дош воша.

- Мас алапах латт из дош? Мас озах латт? Мас дешдакъа да цу деша?

- Мишта хила веза воша? Шо дий иштта?

- Д1аязде дош воша шоай тетрадаш т1а.

Иштта болх беш язду дешаш: ведар, Ваха, ловз, дов, нув.

г) Предложени язъяр.

Оттае укх суртах предложени.

Виси ловза вода.

-Т1атоха укх предложене т1а дешаш из яържа хургйолаш. (Виси г1адваха ара ловза вода.)

- Лоацье предложени ши дош мара хургдоацаш. (Виси вода.)

4. Сало1а минот.

Т1оараш тоха, халхадовла,

Лакхача лаг1аш т1а довла.

Соттаделаш бераш дег1,

Могашал 1омае аз лерх1.

Айде кулгаш, баламаш,

Сеттаде шоай дег1амаш.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

Бийсанна из аькхе йода,

Дийнахъа из тхъайса улл.

Доккхий б1аргаш да шоана цунна,

Дахкий цох д1алечкъаш хул. (Бов.)

- Хъажал суртага, берашта ц1ераш тахка.

Ваха велхаш ва. Воти визав.

ё) Предложени язъяр.

Висит балха вахав. Верас нув лех.

ж) Кепайоазон тIара яздар.

Воша ишколе вахав.

- КIал така хьакха мукъача алапашта.

6. Урока корта бар.

- МалагIа алапаш яздыр оаш тахан?

- МалагIа оазаш белгалъю цар?

Дешара урок.

5. 05. 2014 г.

Тема: Хашагульгов 1. «Маькх, малх, машар», «Кхораш», «Циски дахкеи», «Готахъазилг».

Урока декхараш: байтий чулоацам берашта бовзийтар, из хаттарашца тахка бераш Iомадар, шаъра деша хара болх бар, къамаьл шаърдар, машар кхебар.

Урока кхоачам: сурташ, улга тIа хала дешаш, сихаоаларг.

Урок дIаяхьар.

1. Урока теркам тIабахийтар.

Гургал бек, гургал бек,

Класе бераш цо чудех.

Шаъра деша Iомале,

Къамаьл нийса, шаъра де.

2. Урока тема йовзийтар.

- Iоеша улга тIара вай урока тема.

-Тахан вай ешаргъя Хашагульгов Iаьла байташ.

- МалагIа бутт ба хIанз бодар? (Май.)

-МалагIа цIайш довз шоана укх бетта хулаш дола?

Хьехархочо дувц «ЦхьоалагIа май» яхача цIайх.

«Маькх, малх, машар» яха байт ешар.

Дешашцара болх: дIоахле, яа.

Дешархоша еш байт шоаш, тIаккха «Iанарах» еш.

«Кхораш» яха байт ешар.

Дешаш шаъра дешара болх бар: сийрда, доккха, кIалха.

3. СалоIа минот.

Сигала гIолла морхаш йолх.

Сигала г1олла кьайгаш йолх.
Букъ соттабийя циск арадоал.
Оалхазар декаш со сомайоал.

4. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

«Циски дахкеи» яха байт ешар.
Дешашцара болх.
Ц1енъюкье, уллув, йоахар.
Бераша шоаш еш байт.

Сихаоаларг 1омадар.

Баьццара бургац беша улл.
Баьццара баьца юкье улл.

«Готахьазилг» яха байт ешар.
Дешашцара болх.
Берза1азалг, мецденнад, шелденнад.

5. Керда тема ч1оаг1ьяр.

- а) шаьра дешар;
- б) кицашцара болх.

127-128 оаг1онаш т1ара кицаш дешар, цар ма1ан тахкар.
г) сурташцара болх.

6. Урока корта бар.

- Хьан байташ йийшар вай тахан?
- Малаг1а оамалаш кхею автора ший байташца? Фу хьех цо вайна?
- Ц1аг1а юха а еша уж байташ, ца1 дагахьа 1омае.

Глалг1ай метга дешара урока йола план 1 кл. Мержой Г. М. .

Тема: « Оаз а алап а « Аь аь».

Урока декхар: керда алап а оаз а берашта йовзийтар, цу алапаца дешаш а предложенеш а ешар, суртах дувцар отгаде хар берашта хъехар, мотт шаьрбар; боккхийчар сий де дезарахи унахц1ена хилавезарахи дувцар.

Урока кхоачам: сурташ (аьрзи, аьшк, аьшкал), алапаш Аь аь, ховли – довзалеш, кица, улга т1а дешаш предложенеш, алфавит.

Урок д1аяхьар.

1. Урока теркам т1абахийтар, урока тема йовзийтар.

Дика дешар - наха везар.

Дика дешар – дукха ховр.

Дукха дешар - атто лехар.

Дукха дешар – ч1оаг1а тхов.

Улга т1а сурташ : автобус, ахкарг (шар), борз, арг1а.

- Ци яккхал х1ара сурта т1арча х1аман.

- Хъаала малаг1ча хатгара жоп Лу цар?

- Малаг1а дош да укхаса са доала х1ама белгалъер? (Аькха – борз).

- Малаг1а дош да укхаса сов дар ? (Ахкарг, автобус, арг1а яха дешаш долалу «а» яхача алапаца, х1аьта аькха долалу «аь» яхача алапаца).

- Тахан шоана довзаргда керда алап «аь» а, цо белгалъю оаз а, шо 1омалургда цунца дешаш деша, предложенеш еша а.

2. 1омадаьр кердааккхар.

а) - Малаг1а алап 1омадир вай д1аяхача урока?

- Дувца цо белгалъеча оазах лаьца. (Оаз / ж / - мукъаза, зовне, ч1оаг1а я).

Дешдоакъаш дешар.

б) Дешаш дешар.

- Тахка «бодж» яха дош, алапаш, оазаши, дешдоакъоши дувцаш. Отгае цу деша схема улга т1а.

в) Дувцараш дешар, оаг1о 83 -84.

3. Кердача тема т1ара болх.

Оаз /Аь/ йовзийтар.

Ира м1араш, сийрда б1арг.

Лакхера хоалу цун дахкилг.

Ховли – довзали.

Я цун гоама ира з1ок.

Ткъам ца тохаш, сигала лела мог. (Аьрзи).

- Декъа дош дешдоакъошта, отгае цун схема.

- Малаг1а оаз я хьалха хозар? - Мишта я из оаз? (Мукъа).

- Мас да укх деша юкье мукъа а мукъаза а оазаш белгалъю алапаш?

Оаза моттиг къоастаяр: чкъаьра, аьшки, аьрдиг(левша), дохадаь, аьттув(удача), кх. д1..

Алап «Аь аь» довзийтар.

- Хъаала малаг1а дош да укхаса лачкъар? (Аббат/// Б Шод// Кор//).

Тахка, «аьшк» яха дош.

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

Аь лаь ваь шаь наь даь кхаь г1аь баь заь каь маь паь саь таь хаь.
Аь-ла ваь-ла 1аь-ла Хаь-ди даьт-та аьр-зи
Аьл-ти аь-га Аь-сет лаьт-та Аьл-ти.

Текст «Тха дади» ешар книжка т1ара. (Оаг1о 89).

6. Сало1а минот яр.

7. 1омадаьр ч1оаг1дар.

а) Дувцар «Аьсет» дешар.

Чулоацам тахкар.

б) Ловзар «Эша алап». (аь, 1, г1, кх).

Д...ци, му..., с...рг, жа...а, до...а, ...адам, ..ам, ...ера.

в) *Аьрзи – аьрда оалхазар.*

Аьга аьга га сецар

Яда к1ориг укхазара

Аьла дог1ах лоравир.

г) Суртах дувцар оттадар.

Эша х1аман белгало хьахьокха дешаш т1атоха

Буц – (мишта я?) (баьццара).

Боамби (к1аьда).

Даьтта (хьаьна).

Бийса (баьде, 1аьржа).

Тай (д1аьха).

8. Керда дош.

-К1ира кхоалаг1а ди да - (кхаьра).

- Фу ди да кхьра ?

-Цу дийнахьа фу де йиш яц?

-Фу яхилга да аьрда оаг1ои аьтта оаг1ои яхар?

9. Урока кортабар.

- Малаг1а алап дайзар шоана тахан?

- Фу хайра шоана «аь» яхача оазах?

Тема: Оаз а алап а «Ж ж».

Лоарх1ам: оазах а алапах а «Ж ж» кхетам балар, шаьра деша хара болх бар,

могт шаьра бувца бераш 1омадар, предложенеш отгае а суртаца болх бе хар а 1омадар; хьайбашца къахетае хила везар дувцар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, улга т1а ребусаш, кица, алапаш кулгайоазон.

Урок д1аяхьар.

1. Урока безам т1абахийтар, урока тема а декхараша довзийтар.

*Жаг1а, жувра дешаргда
Алап «Ж» 1омадергда.
Шаьра деша, къамаьл де
Шо тахан 1омалургда.*

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

а) Шаьра дешар, оаг1о 81 – 82.

б) Шолха алапаш кердадахари ч1оаг1дари. Улга т1а яздаь латт.

...ийла, ...еста, ...айба, ...ала, ...Ий, ...ирс.

- Керда дош хьадеш, эшача т1атоха «кх» «г1».

- Малаг1а дош да укхаза шин тайпара ала йиш йолаш?

- Дувца, «кх», «г1» яхача оазех шоашта ховр.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оаз «Ж» йовзийтар.

Ховли – довзали.

Жеца лел из можало

Кура майра нийсанхо.

Со цох ч1оаг1а увзалу.

Цун му1аша лозаву. (Бодж).

- Фуй из бодж? - Фу хов шоана цох?

Хьехархочо дувц боджах лаьца, цох сага боалача пайдах лаьца.

- Малаг1а оаз хоза шоана цу деша т1еххьра? (Оаз «ж»).

- Д1аалал оаз «ж», мишта ала еза из оаз?

- Д1аозаел, илли ала торо хулий? (Хилац).

- Мишта я из оаз? (Мукъаза, зовне, ч1оаг1а).

б) Малаг1ча метте хоз шоана оаз «ж»? *Жим, божбеттархо, хьаж, г1ург1аж, жувр, 1ажжг1а.*

в) Алапаш «Жж», «Жж» довзийтар.

4. Сало1а минот яр.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

г) Дешдоакьош дешар.

д) Дешаш дешар, ма1ан довзийтар. (Муж – похлёбка, приготовленная в тёплой воде; кодж – вьючное седло для ослов и мулов.)

е) «Бодж» яха дувцар дешар, оаг1о 83, чулоацамах къамаьл дар.

6. Сало1а минот яр.

7. Керда тема ч1оаг1ьяр. (оаг1о 84).

«Бумбарг» яха дувцар дешар, чулоацам тахкар.

Стихотворени ешар улга т1ара, 1омайр.

«Ж» - г1ажаша 1омаду, «Ж»- нийса 1ожаду.

Жог1ара б1аргаш дола г1аж,

доккхача кизга чу йоал чухьаж.

8. Урока кортабар.

Г1алг1ай метта дешара урока йола план 1 кл. Мержой Г. М. 14.12.17 г.

Тема: Оаз а алап а «Г1», «г1».

Урока декхар: Оаз а алап а «Г1, г1» берашта довзийтар, оаз къоастае а нийса хьаала а

бераш 1омадар, алап нийса деша, дешаш а предложенеш еша а бераш 1омадар; мотт шаърбар, дувзаденна къамаьл де бераш 1омадар, керда дешаш 1омадар; Даьхенцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам : сурташ, алапаш, ховли – довзалеш, улга т1а дешдоакьош, дешаш, пред- неш.

Урока никь.

1. Урока теркам т1абахийтар.

Керда дешаш, керда алап.

Массанена довзаргда.

Шаьра къамаьл, шаьра деша

Массараш а 1омалургда.

Бераш нийса шо 1оховша

Вай урок д1айолалу.

Дика деша, язде ловчоа

Книжко дукха хьаькъал лургда.

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

а) Дешдоакьоши дешаши дешар, цар ма1ан тахкар.

б) Предложенеш ешар «з1анарах».

в) «1» яхача озаха ховр кердадаккхар.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оза а алап а «Г1, г1» довзийтар.

Ховли – довзали.

Хи чу лийчай,

Екъа йисай. Фуй из? (Г1аж).

-Х1ана йисай из екъа ? - Сен эш сага г1аж?

- Мишта хила веза дийна ташца?

- Малаг1а оза хоз шоана деша хьалха?

- Хьаалал из ? - Мишта я из оза? (Озаха дувц).

- Мас дешдакъа да цу деша? Сенах хайра шоана?

- «Г1» яха оза белгалъю укх алапашца «Г1, г1». 1одеша из алап.

б) Оза моттиг къоастаяр. Г1ар, борг1ал, г1алкха, дог1илг, дог1, г1ум, доттаг1а.

в) Стихотворени 1омаяр.

Г1ажо г1ажа хьехар ду.

«Г1» г1ажилго 1омаду.

4. Сало1а минот яр.

5. Кердача темах болх д1ахо бахьар.

а) Дешдоакьоши предложенеш ешар улга т1ари книжка т1ари.

Сурташцара болх. Суртех къамаьл дар.

б) Эша алапаш т1адеттар, оаг1о 77.

6. Сало1а минот.

7. 1омадаьр ч1оаг1дар.

а) Эша алапаш т1адетташ дешаш хьадар. Дог1..., г1ийл..., ...айба, ...адам

б) Кицашцара болх.

«Аьрки ваьг1ар, 1ай иддав.

Хьай доттаг1а вувца, хьо вовзарва.»

- Мишта кхетаду оаш кицай ма1ан?

8. Урока кортабар.

- Малаг1а алап дайзар шоана тахан?

- Малаг1а озаха белгалъю цо? - Фу хайра шоана цу озаха?

Тема: Вай даьй – мохк. Гуйрен беркат.

Классал арахьа дешар «Жий, цогал, борз».

Урока декхар:

берашта даьй – мохках бола кхетам балар, гуйрен баркатах дувцар, ялататайпаш довзийтар, фаьлга чулоацам бувцар; Берий мотт шаърбар, хаттарашта жоп ле 1омадар; 1аламца безам совбаккхар.

Урока кхоачам:

сурташ «Мишта хьайоаг1а истола т1а маькх», берза, цогала, жий

сурташ, Даьй – мехка сурташ.

Урока никъ.

1. Урока тема йовзийтар, цун теркам тIабахийтар.

Гургал теке, шо Iохови

Керда хIама Iомаде лови.

- Вай урока тема я «Вай даьй – мохк», «Гуйрен беркат».
- Фу мохк ба вай дахар?
- алагIа цIи я вай Республика?
- ХIаьта вай малаш да?
- ХIана оал «Даьй – мохк»?
- Мичахьа баьхаб вай даьй хьалхагIа , хой шоана?

Сурташцара болх.

Сай мохк ГIалгIайче аз хувцаргбац.

Сай къам гIалгIай аз делхийтаргдац.

Сай нана санна ГIагIайче лоархI.

Хьох хьокха ма лойла тIемаха морх.

- Мишта ба вай мохк, Iалам, дувцал?
- Мишта ба укхаза баха нах? - МалагIча къаман ба уж?
- Мишта Баха беза нах дунен тIа? (Машаре).
- Хьанна хов вай гимна дешаш?

2. СалоIа минот.

Цици теба дода

Лаца гIерт хьазилг.

Хьазилг гIетте дода

Цице лест цIогилг

Баскилг хиле гIоттаргва.

Мухилг санна хьувзаргва.

ГIанаш санна ийга ийга,

Шортта лаьтта возжаргва.

3. Кердача тема тIара болх.

«Гуйрен беркат».

- Вай даьй – мехка дукха ганзаш йоахк лаьтта.
- Мишта хьахул вай юаш мел яр? (Наха къахьийге лаьтта баьхке).
- Маькх – из ялат да. – хьадувцал, мишта хьаю маькх? - Сенах хьахул из?

Сурташцара болх.

Книжка тIара сурташка хьежар.

- МалагIа ялата тайпаш довз шоана?
- Мишта лораде деза ялат?

Кица : « Даар даар дац маькх еце». – ХIана яьхад ишта?

Стихотворени Iоеша хьехархочо. « Мишта яа еза маькх?

„Дийшар бераша мишта кхетадир хьажа, хаттараш тел хьехархочо.

4. Ховли – довзали.

а) *Беша дошо малх боаг.*

Амма йIовхал-м лац. (Кхахьна).

б) *Цхьан ткьоврон дукха дезал ба.*

Дукха кочамаш, кIуж ба. Фуй из? (ХьажкIа).

в) *Цу дошочо бурилгаша, деррига дуне кхоаб. (КIа).*

5. СалоIа минот яр.

6. Классал арахьа дешар.

Сурташцара болх.

Фаьлг беш хьехархочо.

Хаттарашца тохк чулоацам.

Фаьлга кертера уйла хьаоал.

7. Урока кортабар.

- Фу дийцар вай урока?
- Фуд керда хайнар?
- Фу хозделар шоана?

Йоазон урока хьехархочун Мержой Г. М. план

4. 09. 2017 шу.

Тема: Школен г1ирс. Ахка. Гуйре.

Урока декхараш: дешархошта аббат довзийтар, къамаьл шаьрдар, суртех предложенеш отга а еш, з1амига дувцар отгаде хьехар, дешах а предложенех а кхетам балар; книжкаш ц1ена леладе, барзкъа, школен г1ирс ц1ена лелабе, доал де хьехар.

Урока кхоачам: ахкани гуйрани сурташ, барзкъа, ловзоргаш, болх беш эша инструменташ т1айола сурташ.

Урок д1аяхьар.

1. Урока теракам тIабахийтар, тема йовзийтар.

Урока шо шорта дагIа,

Шоайла къамаьлаш ма де.

Хаттара Iа жоп а дала,

Дика ладувгIа, шедар зе.

- Тахан шоана довзаргда гIалгIай метта дала шоай книжка, къамаьл дергда ахкан, гуйрен лаьца.

2. Кердача тема тIара болх.

а) Книжка «Абат» довзийтар.

Хьехархочо дувц абатах лаьца : авторех, арадоалаги къаххийгарех, из мишта леладе деза.

- Бераш, укх книжко шоана хьехаргда алапаш. Оаш из вIашка а детташ дешдоакъош, дешаш, тIаккха предложенеш оттаергья. Иштта шоана дукха ховргда шоай наьна меттах. Шун наьна мотт – гIалгIай мотт ба. Из мотт Iомабеш, ха деза гIалгIай абат – алфавит. Цу чу чудоагIа 46 алап.

Книжка хьа а дийле сурта цIи а йоаккхаш хьадувцал алапаш.

- Сен беа сага мотт?

- Сен Iомабе беа аьнна хетт шоана вай гIалгIай мотт?

- Хьажал сурташка (оагIо 2 – 3), дувца фуд шоана гур?

Дешар хIара сага лоархIаме долаш да. « Дешар – хьаькъала лагIа» оолаш хиннад хьалха.

Шоана хетий из ишта?

б) «Школен гIирс» яхача суртех дувцар оттадар.

- Дувца, малагIа хIамаш я укх оагIон тIа яхкараш (оагIо 4) - Сена эш уж?

- Мишта лелае еза уж хIамаш?

- МалагIа доал эш царна? ХIара дешархо урока нийса вагIа веза. Хьахьокхал мишта да из?

Нагахьа хаттар дала е хаттара жоп дала дезаш хилча фу де деза дешархочо?

Дувца, оагIо 5 йолча суртах лаьца.

3. СалоIа минот яр.

- *Гамаж, гамаж, фу деш улл хьо?*

- *Гамаж санна уларгвац со.*

- *Колдал йижа улл.*

- *ДIадовл, витал, - яхаргдац.*

- *Аьрзи, аьрзи, фу деш лел хьо?*

- *Балхах массаза удаш волчоц*

- *Даа хIама лохаш лел.*

- *ЦIаккха дика саг хургвац.*

4. Кердача тема тIара болх дIахо бахьар.

а) «Аьхки салаIар» яха дувцар оттадар.

- МалагIа бутт ба байнар, хой шоана? (Август).

- Шера йиь ха я: ахка, гуйре, Iа, бIаьсти.

- Дувцал царех шоашта ховр?

- Фу дир оаш аьхки, мишта салаIар?

- МалагIа хIама дар цу хана шоана хоза хийтар?

- ЛадувгIал стихотворенега:

Ахка.

ЙIовхалах, сердалонах

Ялатий кхаш Iобадеи.

Оалхазарий ашарашца

Хьун йовкъаш екаеш.

Шершача кIи кхашка,

Кхачача сомашца

Тоаденна этар хьо.

Къаьга хоза ахка. (Хамхоев А.).

- Фу йоах поэта ахках?

- Хьажал дикка б оагIон тIара суртага, оттаде дувцар.

- Мишта хила деза бераш шоайла?

Ловзар «Хой шоана?».

- Аз дIахьокх сурташ, нагахьа из ахкан заман хьама дале, оаш тIоараш тох, - деце тохац.

б) «Гуйре» яха дувцар оттадар.

- Хъжал 7 оаглон тларча сурташка, мишта хувцаденнад 1алам?

- Малагла шера ха я из?

- Хъадувца, кхы малагла хувцамаш хул гуйран хана.

Стихотворени «Дошо гуйра».

Ахкан корах п1елг а теа,

Гуйра гучаялар.

Массе метте б1арг а теа.

Цо ахканга аьлар:

- 1айха дергдар даь даьннад хьо,

Дуне хоздаь ахка,

Даьхад иллей, тоабаьб кхоллам,

Хъай дой х1анз 1а лахка. (Осмиев Х.).

- Фуд стихотворене чу дувцар?

- Гуйре д1аяьлча малагла ха йоагла?

- Малагла кийчо е еза наха а оакхараша а, кхыйолча садоакча х1амаша?

- Вай г1алг1ай кица да: «Аьрки 1охайна ваьг1ар, 1ай иддав» яхаш.

- Мишта кхетаду оаш цу кица ма1ан?

Ловзар «Сатем - г1ар».

Хъехархоcho хий оал – бераша хъасто санна г1араш ю. Хъехархоcho морх оал – бераша сатем лоатабу классе. Иштта д1аоал дешаш: мух, малх, хъазилг, кхера, догла, лаьтта.

5. Урока кортабар.

- Сенах лаьца дийцар вай тахан?

- Малагла шера ха дукхагла еза шоана?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 кл. Мержоевой М. Г. 7.09.17 г.

Тема: Коа леладу оалхазараш. Коа т1ара хъайбаш.

Урока декхараш: коа леладеча оалхазарехи коа т1ара хъайбахи берашта кхетам балар, дешахи предложенехи бола кхетам ч1оаг1бар, керда дешаш довзийтар, оазаш нийса д1аалара упражненеш яр, мотт шаьрбар, къахетам кхебар.

Урока кхоачам: сурташ, схемаш, ребус.

Урок д1аяхьар.

1. Урока теркам т1абахийтар.

2. Кердача тема т1ара болх.

а) Урока тема йовзийтар.

- Ребусага а хъаже, ала, малагла дош да укхаза лачкъар? Улга т1а сурташ: г1айба, ахча, жираф.

- Х1ара деша хъалхарча алапех в1ашаг1тоха дош. (Г1аж).

- Фуй из г1аж? Дувца шоашта цох ховр.

- Х1аьта хзадий шоана «хъайба» яха дош?

- Хъайба – я айва, кхы а коа леладеча доаханахи, говрехи, гаьзарехи, жахи а – оал хъайбаш.

Цудухъа вай тахан дувцаргда коа леладеча оалхазарахи хъайбахи лаъца.

б) Книжка т1ара болх.

- Хъжал 16 – 17 оаг1онаш т1арча суртага. Дувца шоашта гур, ц1и яккха х1ара оалхазара.
- Фуд цар юкъарадар? (З1ок я массане, ткъамаш, бедаргаш, ц1огарч а да).
- Корта бе оашон хъадийщачун. (З1оки, ткъамаши, ..., йоаккаш йолча дийнача х1амах оалхазар оал).

в) Схемашца болх.

Сурташ: котам, москал, боабашк.

- Отгае х1ара дешах предложени. Цхъанне схема д1аязье улга т1а.
- Мас дакъа декъалу дешаш : котам, москал, боабашк?
- Малаг1а оаз хоз х1ара деша хъалха?

- Йомаде ер муг1раш: **Котам, боабашк, г1аж, москал**
Да уж оалхазараш, ала.

3. Сало1а минот.

Д1аьха ткъамаш дола г1аж.

Тхо хъа наьках ч1оаг1а даш!

Когаища хий 1а д1атетт,

Хи чу кортилг 1очу1етт.

4. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

а) Ловзар «Сона хов».

- Кхы малаг1а хул коа т1ара оалхазараш? (Цицаргаш).
- Улга т1а а ухаш, шин тоаба декъа оалхазараш: коа т1ара, коа т1ара доацараш (акха).
- Малаг1а да эггара доккхаг1а? (Страус).
- Малаг1а да эггара хозаг1а? (Т1аус - павлин).

б) Книжка 18 – 19 оаг1онаш т1ара болх.

- Кхы фу леладу саго коа? Хъадувца книжка т1а а хъежаш.
- Малаг1а пайда лу сага хъайбаша?
- Х1аьта саг мишта хила веза царца?
- Фуд цу хъайбай юкъарадар?

в) «Майра газа» яха фаялг бешар. («Селалад» № 1, 2005г.).

Чулоацам хаттарашца тахкар.

г) Оазаш нийса д1аалара хетаяь (артикуляция) упражненеш.

Сихаоаларг: Баь т1а яжаш яр б1аь б1ийг.
1атто 1аттага 1ата1а аьлар.

5. Сало1а минот яр.

Йода буг1илг, теркаш:

«К1ала хий ма дий...»

Кхоачалой ер ардакх,

1ойожарг ма иий!»

6. Керда тема ч1оаг1ьяр.

а) Цхъа х1ама белгалъю дешаш, дукха х1амаш белгалъергйолаш хувца.
Етт – доахан, газа – гаьзарий, устаг1а – жа, говр – говраш, ка – кой, вир – вираш.

б) Ловзар «Нани цун к1ориги».

Улга т1а сурташ да. Бераша в1аши йисте 1ооттаду, хъайби цун к1ориги, цар ц1ераш йоах.

Масала: етт – 1асилг, говр - бакъилг, газа – б1ийг.

7. Урока кортабар.

- Сенах оал оалхазараш?
- Сенах оал хъайбаш?
- Фу дезаделар шоана е хоза хийтар вай урока?

Тема: Сомий беш. Хаъсий беш.

Урока декхараш: берашта сомаш хаъсех къоастабе а цар х1аране ц1и яккха а 1омадар, дувзденна къамаъл дара, мотт шаърбара, берий 1аламах бола кхетам шербара хетабаъ болх д1абахъар; 1аламацара базам совбаккхар, хъурмат де 1омабар.

Урока кхоачам: сурташ, ховли – довзалеш, кицаш, предложени схемаш, сомийи хаъсийи муляжаш.

Урок д1аяхъар.

1. Урока теркам т1абахийтар, урока тема йовзийтар.

Гургал техар, шо 1охови,

Дукха да шоана ца хови.

Урока ладувг1аш даг1е

Хъаькъал лакхлургда цхъан лаг1а.

- Бераш, аз х1анз д1ааргда ховли – довзалеш, уйла а йий, алал фуй укхаза ювцараш?

Баьццара хул, 1ажаг1а хул,

Ч1оаг1а лампа тара хул.

Сердал тала царна хац,

Лаьтта бада ц1е 1ажаш,

Буь уж наха, тух тохаш.

(Помидораи).

Царех мерзаг1а бибац. (Кхораш).

- Хозахетий шоана кхораш? - Кхы фу хетт шоана чам болаш?
- Тахан вай дувцаргда сомехи хьасехи лаьца.

2. Кердача тема т1ара болх.

Дешахи предложенеми кхетам балар.

а) - Хьаалал дош «кхор». - Малаг1а оаз хьаоал хьалхаг1а?

- Т1аккха малаг1а оал? - Мас х1ама хьахьокх цу дешо?

Дагалаца цу дешаца предложени, хьаала.

- Мишта хувцалургда из дош, дукха сомаш хьахьокхаш?

- Дага а лаьце, хьаала цу дешаца оазаш оттаяь предложени

- «Кхор» яха дош аз улга т1а белгалдергда схемаца .

- «К1аьнкага кхор ба» яха предложене чу кхо дош да. Из предложени улга т1а д1аязьбергя схемах.

- «Предложени я чакхьяьнна уйла д1аоала, шоайла бувзам бола дешаш. Из йолалу доккхача алапаца, цо белгалгью юхь. Кхоачалуча предложени т1адам оттабу, цо белгалду из чакхьяьнналга».

б) Сомех лаьца дувцар.

- Вайна тахан цхьан газилго дайтад тускар. Из ях хьунаг1а ший б1ийгашца. Хьажал, фуй укхаза?

Хьехархочо тускара чура цхьаца сом ара а боккхийташ, цун ц1и йоаккхийт. Дувц царех лаьца, хьурмат де яхаш, хьехар ду.

- Гаьн т1а хьа хулача укх даарех сомаш оал шоана бераш. - Фу де деза сомаш хьахургболаш?

3. Сало1а минот.

Гаьнаш миho эгаю,

Д1а – хьа лестош, сеттаю.

Кулгаш санна г1анаш да.

Ткъамаш санна ткъоврош я.

4. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

а) Книжка 12 оаг1он т1ара болх.

б) Хьасех лаьца кхетам балар (Овоци).

- Хьажал, сога-м кхы а да даараш. – Ц1и яхал акхар.

- Акхарех, бераш, хьасий оал. Уж хьахулача бешах, хьасий беш оал.

- Малаг1а хьасий даа йиш я бийда а долаш? - Малаг1аш кийчде деза?

в) Книжка т1ара болх.

- Кхы цаькха а ц1и а йоаккхаш, хьадувца книжка т1ара хьасий.

- Мишта д1аяздергда вай улга т1а дош «ябакх»?

- Оттае цу дешаца предложени, д1аязье улга т1а схемаца.

- Суртах дувцар оттаде (оаг1о 14 – 15).

- Мишта да бераш?

г) Кицаш т1ара болх.

Ладувг1ал кицашка, мишта кхетаду оаш цар ма1ан?

Халонех кхийрар диках кхийнавац.

Ахкан денно 1ан бутт кхоаб.

5. Сало1а минот.

6. Ловзар «Дехьа – сехьа».

Улга т1а дара сурташ да: сомийи хьасийи. Уж в1аши кегадаьд. Бераша шин дакъа декха деза уж.

7. 1омадарь ч1оаг1дар.

Д1акхоачашье предложени.

*Дувцаш ва сага лор.-
Баа беа....(кхор).*

*Йоаг1а зизай хьаж,
Беиша баг1а ...(хьач).*

*Ва со гаьн т1а воалаш,
Кхьачаб мерза ...(боалаш).*

*Велхаш хул со цох,
- Ма аталаш .. (хох).*

**Баьццара кортилг, баьццара буц,
Борцах тохаш, оат ...(кабуц).**

8. Урока кортабар.

- Фу хайра шоана таханарча уроках?
- Сенах оал сомаш, хьасий?

Г1алг1ай метта йоазон урока йола план Мержой Г. М.

07. 12. 2017 г.

Тема: Алапаш Ц, ц, яздар.

Урока декхараш: алапаш Ц, ц, язде бераш 1омадар, цу алапашца дешаши предложенеша язье дешархой 1омабар; орфографически зем кхебар, керда дешаш довзийтар; д1аоалаш а кепайоазон т1ара а язде бераш 1омадар; 1аламцара безам кхебар.

Урока кхоачам: алапаш Ц, ц, нийса яздара хьокхам, схемаш, сурташ, карточкаш т1а алапаш.

Урок д1аяхьар

I. Урока кийчо яр.

II. Урока тема йовзийтар.

Циско цаца божабир,
Цаца ца бохаш бисар.

Чаво чайтонг лувчаю,
Чаме чу хий хьаййду.

- Фуй укх байташка ювцараш? Мишта да уж дийнаташ?
- Мишта хила веза дийнаташца?
- 1одеша улга т1ара сихаоаларгаш.
- К1ал така хьакха дукхаг1а нийслуш долча алапашца.
- Таханарча урока уж язде 1омалургда шо.

III. Кердача тема т1ара болх.

1. Алап ц яздар.

Хьехархочо д1ахьокх берашка из алап мишта язду, хьокх хьокхам, яздайт феца.
Бераша алап язду муг1 бизза шоай тетрадаш т1а.

2. Алап Ц яздар.

3. Дешдоакъош : ца цу це яздар.

Салол минот.

**Хъачаш кхаъчаб Чате беша,
Хъачаш баха ваьлар беша.
Целаца ткъовронаш эгаеш,
Лел со хъачилгаш хъалехаш.**

4. Дешаш яздар.

5. Предложенеш язъяр.

IV. Керда тема чоагIъяр.

1. Дешаш яздар.

ДIаделар тика чу ахча,
Ахчах елар хъаьна ... (нахча)

Латгаш зизаш, латгаш хъач,
Ийцай сона хоза ... (коч).

Даладоаллаш чоагIа хъогал,
Юрта дера гIийла ... (цогал).

Цогала гу пхъалала ларг,
Шодаш аха яьлар ... (царг).

2. Предложенеш язъяр.

- Отгае суртах предложенеш.

Цуме белаца болх бу. Хъачий гаьна оасар ду. Буц йоагаеш Ции я.

Цудухъа беш цIена я.

- ДIаязъе хъалхара предложени.

- Хувца из предложени лоаца хургйолаш, йIаьха хургйолаш.

- Хъаала из предложени хаттара хургйолаш.

V. Урока корта бар.

- МалагIа алапаш яздир вай тахан?

- МалагIа оазаш белгалъю цар?

Дешара урок.

18. 04. 2014 г.

Тема: Абат. Х1анз вайна деша хов. Даьхен сурташ.

Урока декхараш: дувцара чулоацам берашта бовзийтар, цох тохкам бе бераш 1омадар, къамаьл шаьрдар, керда дешаш довзийтар, шаьра дешара бераш 1омадар, Даьхенцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: сурташ, абат (г1алг1ай алфавит), дешаш улга т1а, ховли-довзали.

Урок д1аяхьар

1. Урока теркам т1абахийтар.

Дешара т1акхувш хьо хила!
Дешарца сакьердалуш хила!
Деша, деша, дукха деша!
Хатькъал долаш хургва, теша.

2. Ц1аг1а дийшачун чулоацам тахкар.

- 1одеша дувцар «з1анарах».
- Мас щётка я йи1игага?
- Сенна эш х1араяр?
- Мишта я йи1иг?
- Оаш лелайой уж санна щёткаш?

3. Керда тема йовзийтар.

Ховли-довзали:

46 вошилг ва,
уж ца бовзачоа, деша хала да. (Абат.)

- Х1анз вай 1омадаь даьннад абата алапаш. Уж 1омадеш, вай деша а 1омаденнад.
- Х1анз кердадоахаргда вай уж алапаш.
- Хьадувца мукъа оазаш белгалъераш.
- Хьадувца мукъаза оазаш белгалъераш.
- Хьадувца шолха алапаш.

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

-Хъаелла оаг1ув . 1оеша дувцара ц1и.

Хъехархочо деш дувцар.

Хаттарашца чулоацам тохк.

«Даъхен сурташ» яха дувцар дешар. Чулоацам тахкар.

-Хъадувца, фу гу шоана сурта т1а.

- Фу хъех вайна укх дувцаро?

- 1одеша ер кицаш, тахка цар ма1ан.

Нана езачоа Даъхе а еза. Дикавар Даъхен накъавоал.

6. Урока корта бар.

-Фу дийшар оаш тахан хъалхара?

-Фу хозахийтар шоана?

Дешара урок. 1 класс.

Г1алг1ай метга дешара урока йола план 1 кл. Мержой Г.М. 14.05.18 шу.

Тема: «Харц ма ле»

Урока декхараш: дувцара чулоацам бовзийтар, цун тохкам бе бераш 1омадар, шаъра деша хара болх д1ахо бахъар, къамаьл шаърдар, керда дешаш 1омадар, берий дика оамалаш кхяр, бакълувш лила хъехар.

Урока кхоачам: хала дешаш улга т1а, сихаоаларг, берий сурташ, реалбус.

Урок д1аяхъар

1. Урока теркам т1абахийтар.

2. Д1аяхача урока 1омадаър кердадаккхар.

- Фу дийшадар вай д1аяхача урока?
- Малаг1а к1аьнка оамалаш ювц йоазонхочо?
- Малаг1ча оамалашца кхе веза саг?
- 1оеша Ахъмадах йола байт.
- Фу дувц «Йоккха саг» яхача дувцара чу?
- Фу хъех вайна дувцаро? Фу ала г1ерт вайга йоазонхо?
- 1одеша шаъра дувцар.

3.Сало1а минот.

- Яшха ребус.
- Бакъ+ дак, р (бакъдар).
- Мишта кхетаду оаш из дош?
- Х1ана хила веза бакълувш?
- Малаг1а антоним да цу деша? (Бакълер-харцлер.)
- 1оеша вай урока тема.
- Сенах лаьца да вай дувцар.

Дувцар деш хъехархочо.

Хаттараш тел берашта чулоацам мишта кхетабаьб хъожаш.

Дешашцара болх.

- 1одеша сихаоаларг.

Хурсиг хачилг эца йоал,

Хади харбаз юаш йоал.

Бераша шоаш деш дувцар.

«З1анарах» деш бераша ч1оаг1а.

Чулоацам хъабувц.

5. Урока корта бар.

-Малаг1а дувцар дийшар вай тахан?

-Фу хьех вайна дувцаро?

-Фу хозахийтар шоана урока?

-Ц1аг1а дешалаш дувцар шаьра, классе дешаш г1алаташ дергдоацаш.

Г1алг1ай метта йоазон урока йола план 1 кл. хьехархочун Мержой Г. М.

« 4 » чантар 2017 шу.

Тема: Алапаш Й, й яздар.

Урока декхараш: алапаш Й, й язде бераш 1омадар, цу алапашца дешдоакьоши, дешаши, предложенеш и язье дешархой 1омабар, кепайоазон т1ара кулгайоазонца хьяязде хар, ч1оаг1дар, д1аоалаш язде хар 1омадар, керда дешаш довзийтар, орфографически зем кхебар, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: карточкаш алапашца, сурташ, схемаш .

Урока никъ

1. Урока кийчо яр.

Йоазон урок йолалу,

Гургало керда хоам бу.

Шо урока нийса даг1а,

Кхетам шербеш , да из лаг 1а.

2. 1омадаьр кердаккхар.

-Бераш, декъа ер алапаш шин дакъа: а и о у е ы я .

-Малаг1чар белгалыо мукъазача оазий ч1оаг1ал, к1аьдал?

- 1одеша дешаш: дуга, баргал, бога, гаргало.

-Фуд укх дешай юкьарадар?

- Малаг1а ал ап яздергда вай гахан?

-Мишта кхетаду оаш дош баргал?

3. Кердача тема т1ара болх.

1. Алапаш Й, й в1аши дистар.

2. Алап й яздар.

3. Алап Й яздар.

4. Сало1а минот.

Йис йиллай 1уйранна ара.

Д1аэтгай к1айенна аре.

Кастга доаг1аргда к1ай лоа,

Лаймажаргаш дергда коа.

1. Дешдоакьоши дешаши яздар.

га го гу ги ге йа йи йу ий ай ой ей яй уй гув диг дог говр ког йол йис яй чай сай бай

7. Сало1а минот.

8. Предложенеш язьяр.

Хъехархочо д1ахьокх сурт.

- Оттае укх суртах предложенеш.

Гув беш бар Гирихани Гилании. Сай байра Лейлайна.

- 1оеша улга т1ара предложенеш.

Сийна тай дайна лел Дуги.

Шийна шийла хий дера Зайбас.

- Сенах лаьца дувц пар чу?

- Фу зийр оаш?

- Улга т1а а гой цхъанне к1ал така хьакха алапашта г, й, цхъанне хий яхача деша схема оттае.

- Хъаязье хьалхара предложени кулгайоазон алапашца.

9. Урока корта бар.

-Малаг1а ал апаш яздыр оаш тахан ?

- Малаг1а оазаш белгалъю пар?

Ховли-довзалеш:

Етте цунна елхаргьяц,

Х1ама ца тохе айлургьяц . (Бургац.)

Йиъ ми 1 инг из йоаллаш ба,

Массахана наб еш ба. (Г1айба.)

Гаьний ткъоврош санна му1аш,

Диткъа д1аьха масса когаш. (Сай.)

Г1алг1ай метга дешара урока йола план 1 кл. хъехархочун Мержой Г. М.

Дешар.

« 4 » чантар 2017шү.

Тема: Оаз а алап а «Й, й».

Урока декхараш: керда мукъза оаз а, алапаш а довзийтар; цу алапашца дешаш деша бераш 1омадар; текст тахка хара бола болх д1ахо бахъар, мотт шаьрбар, 1ала.ма хозле зе хар а из лораяр а кхедар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш т1адола карточкаш, схемаш.

Урок д1аяхъар.

1. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

2. Керда тема йовзийтар.

Ховли - довзали. *«И» яхачун вошилг ва из.*

Уле алапаш тара да.

31 амила киш а туллаш да из.

Ала, из алап малаг1а да?

- Нийса да. из да лоаца «и». Эрсаша «и краткое» оал цох.

- Из я вай таханарча урока тема. Из деша а, цунца дешаш а, предложенеш а еша 1 омалургда шо тахан.

3. Кердача тема т1 ара болх.

а) Оаз [й] йовзийтар.

- Д1акхоачашье предложенеш.

Даде баьцах хъабаьб холл,

Т1 адиллад са ианас йовлакх,

Белсанаишта хургья ... (иол).

Зизаш латташ дола ... (йовлакх).

- Малаг1а оаз хоз шоана «йол». «йовлакх» яхача дешашта хвал ха?

- Зел. мишта д1аоал вай из? Сево парг1атта арадоалийтац багара фо?

Мотт юкьера ай а бале баге сигленах хьалкхетий ? Илли оалалой цу оазаца, озалой?

- Мишта я т1аккха из оаз? (Мукъза. зовне).

-Оаз [й '] - массаза а к1аьдахул.

б) Алапаш «Й й» довзийтар.

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

а) - Ц1ица йоаккхаш сагага .мишта кхейк шо? (Ей!).

- Ц1аьхха лозавича, фу оал вай? (Ой!).

- Цецваьлча фу оал? (Ой! Ий!).

б) Дешаш дешар. цар ма1ан довзийтар: предложенеш ешар. Цкъа хьалхаг1а шоаш. т1аккха цхьаццане цхьа пред-ни ешар. Суртах къамаьл дар.

в) Улга т1ара дешаш «б1оаг1 илгах» дешар.(Дешаш книжка 70-оаг1он т1ара. ма1 анах дувц.) Цул т1ехьаг1а суртах къамаьл ду. хъехархочо дувц саьх лаьца.

6. Сало1а минот.

7. Книжка т1ара болх.

а) Дешаш дешар «б1оаг1илгахи» муг1арахи.

б) Текст ешар «Хи йисте».

Хаттарашца чулоацам тахкар. хоржаш дешар.

8. Керда тема ч1оаг1ьяр.

а) Т1адамашта меттел эша алап огтадар.

Улга т1 а: Та... Ки... би... ко... хи... ши... ба...

...ода.

-Малаг1а алап т1атехароаш?

- Малаг1а дош да укхза сов долаш? (Йода) Х1ана? (Ала йиш я: йода, вода, дода. бода), б) Ловзар «Хьан дикаг1а деш»?

9. Урока кортабар.

- МалагIа оаз хоз шоана «йо» дешаш? «Йа» дешаш?
 - Фуд гIалат дергдоацаш вайна ха дезар «йо» дIаоалаш?
 - ГIалгIай метта «ё» яхача алапаца долалуш дешаш дац, эрсий дешаш маара.
- Масалаш доаладе.

**Тема: Оаз а алап а «М, м» довзийтар.
Классал арахья дешар «Кхокха беа лархIар».**

Урока декхараш: оаз а алап а «М, м» берашта довзийтар, из оаз дешашта юкьера кьоастае хар
Юмадар, дешдоакьош деша Юмадар; мотт шаьрбар, хатгарашта диза жоп тела
бераш Юмадар; оалхазараш бона лархIа дезарах дувцар.

Урока кхочам: алапаш, дешдоакьош, схемаш, оалхазарий сурташ (кхокха, кьайг, бов)
сурташ дувцар отгаде, ребусаш.

Урок дIаяхьар.

1. Урока тема йовзийтар.

Дешара урок йолалу

Деша вай а долалу

Юмадаьд вай алап...А.

Дицлац хьона из? А-а-а.

Классе эттаб хIанз сатем,

Юмадергда алап «эм».

- Тахан шоана довзаргда керда алап. ХIаьта хIанз вай кердадоаккхаргда оаш цIагIа дийшар.

2. ЦIагIа бе бенна болх тахкар.

- Хьадувца, сурта тIа фу гу шоана?

-Мал агIа алап Юмадирвай дIаяхача урока?

- МалагIа оаз белгалъю цо?
- Мишта я из оаз мукъа е мукъаза?
- Мишта хайра шоана из?
- МалагIа дешаш долалу «А» яхача алапаца?

Ховли - довзали.

Феца дузаш да из,

ЧиоагIа дай а да из.

Са иуница сакьердалу,

- Фуй из? (Ахкарг - шарик).

Бургац сана ловзаду.

Дешдоакьий - оазий тохкам бу цу деша. Отгае цу дешаца предложенеш.

3. Кердача тема тIара болх.

а) Оаз [м] дешашта юкье кьоастаяр.

Улга тIа сурташ: сом - Iаж, маьчеш, комсаш.

- МалагIа оаз хоз шоана дерригача дешашка? (Оаз [м]).

-Хьаала, хIарадош. Уйла е, мичахьа хоз оаз [м] хьалха, тIехьа, юкье?

- [М] яха оаз белгалъю «эм» яхача алапаца. Уж доккхеи зIамигеи хул.(алапий сурташ хокх)
- Маца язду доккха алап?

б) Алап «М» дешар, дешдоакьоши дешаши дешар.

Хьехархочо дешийт берашка улга тIара алап «м», Юмаду бераш дешдоакьоши дешаши деша.

М - м - м ам ма ама маа мама.

- Дувца мала я мама?
- Мишта я из?
- Дукхаезий шоана шо-шоай мама?
- Мишта да шо наьнаца?
- МалагIа новкьостал ду оаш цунна?
- Тохкам бе деша «мама» (улга тIа схема ю).
- Юдеша хIаранеулга тI ара дешаш.

4. СалоIа минот.

Керда тема дIахо яхьар.

в) Книжка тIараболх.

- Хьалаха миинге яздаь кепа йоазони кулга йоазони алапаш «М, м»

-МалагIа оаз белгалъю цар? (Мукъаза).

- Кхы мишта я из оаз? (Зовне).
- МалагIа бесо хьахьокх из мукъаза зовне хилар?
- **Юдеша хIарапе дешдоакьош, дешаш.**

- МалагIа сурташ гу шоана?

- Мичахъа хоз оаз [м] ?
- Дувца суртах лаьца.

5. Юмадар чӀоагӀдар.

Ребусаш.

- Хъаала малаг 1а дешаш лачкъад укхаза?

' Маха - аха. Дог' м - дом.

Лор' м -лом. М ' шуш

-муш.

Стихотворени Юмаяр.

Мекъа Маас метта ва.

Мекъалах цомогаш ва.

Классал арахъа дешар.

Хъехархочо деш «Кхокхабеза лархӀар».

Хатгарашца тохк оаларга чулоацам.

- Фу хъех вайна оаларго?
- Мишта хила веза оалхазарашца?

6. Урока кортабар.

- Малаг 1а алап дайзар шоана тахан?
- Малаг1а оаз белгалъю цо?
- Мишта я из оаз? (Мукъаза, зовне).

7. Цаг1а бе болх балар.

Оарло 31 - 32, шаьра деша.

Тема:Алап «М м» яздар.

Урока декхар: алапаш «М м» язде, дешдоакъош « ам», «ма», дош «мама» яздар, мукъеи мукъазеи оазаш къоастае бераш Юмадар; къамаьл шаьрдар, боккхийчар сий де дезар дешархошта хъехар.

Урока кхоачам: алапа маьженаш, улга т1а стихотворени, сурташ (морковка, лампа, мераж, маьждиг).

Урок д1аяхьар.

1. Урока тема йовзийтар.

- Хьажал улга т1ара вай сурташка.
- Малаг1а алап яздергда вай тахан?

2. Кепа йоазони кулгайоазони алапаш в1аши дистар.

- Маца эш ер алапаш? (М м). - Маца эш ер алапаш? (*Мм*).
- Фуд акхар в1аши тарадар?
- Малаг1а башхояакхар?

3. З1амига алап а, доккха алап а « М м» яздар.

а) З1амига алап «м» вай язде долалу, з1амига муг1а к1алхара шувна к1еззига лакха. Иок1ал а дахе герга г1ажилг а йий гоамо лакхе ураг1а долх вай лакерча шувна кзаччалца, т1аккха ручка т1ера ца боаккхаш ши г1ажилг язью к1алхара аьтта оаг1арахьа хьалхьовзаяь.

Дешархоша хьахьокхшоаш мишта яздергда.

б) - Маца язду доккха алап?

- Малаг1а алапаш довз шоана сага ц1и йоаккхараш «М» яхача алапаца долалуш?
- Х1анз вай хьожаргда из алап язде.
- З1амигадаряздеш санна долалу вай доккха алап «М» язде. Фу де деза аз из доккха яздеш? Хьехархочо улга т1а д1а а хьокхаш дувц мишта язде алап «М».

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

а) - Х1анз вай хьожаргда дешдоакьош язде.

- Сенах латт дешдакья?
- Мишта язду алапаш дешдоакьошка? (В1аши хота а хотташ).
- Хьажал, аз мишта хотт ши алап «а м» дешдакья «алохургдолаш.Иштта д1а а хьокхаш язду «ма».

б) Дош «мама» яздар.

- Х1анз вай в1ашкахоттаргда ши дешдакья «мама». Малаг1а дош хьахилар, Юдеша.
- Мишта сий де деза мамы?

Улга т1а: *м М ам ма мама.*

6. Сало1а минот.

7. Юмадаьр ч1оаг1дар.

а) Мукьеи мукьазеи оазаш кьоастаяр.

- Хьэца сийна кьоолам, к1 ал така хьакха мукьаза зовне оаз белгалъеча алапа «М».
- Хьабеболла ц1е бос бола кьоолам. К1ал така хьакха мукья оаз белгалъеча алапа «а».

б) Алап «М» кьоастадар.

Улга т1астих-ния.

Мекьалах ма веттале.

Къахьегамца эккхае.

Улга т1а а дахе , цхьан бери к1ал така хьокх шийна б1аргагуча алапа «м».

в) Ловзар «Хьехархо». Цхьан дешархочо д1ахьокх, вокхар Юдешулга т1ара.

г) Ловзар «Хьан нийсаг1а?». Хьехархочо д1аоал, бераша д1аязду дешдоакьош, дешаш.

д) Дешай диктант. *Ама Мао мама мама.*

8. Урока кортабар. - Малаг 1а алапаш яздири оаш тахан? - Маца язду доккха алап?

9. Ц1аг1а бе болх балар. *М м ма мама Ама.*

Тема: Оазаш а алапаш а « Б б». « Кк»

Урока декхараш: кердача алапехи оазехи кхетам балар, шаьра деша хара хьожабай болх д1ахо бахьар; къамаьл шаьрдар, предложене чу дешай бувзамах бола кхетам шербар, оалхазарашца къахетаме хилар хьехар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш, алфавит, дешдоакьой таблица.

Урок д1аяхьар.

1. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

2. Керда тема йовзийтар.

- 1одеша улга т1ара дешаш. Ала, малаг1а алап т1атохарца хяхургда керда дош?

ВЕЛ, СЕЛ, ТЕЛ, ЗЕЛ, МЕЛ, ДЕЛ, ЛЕЛ, ...ЕЛ. (Б)

- Алап «Б» т1атохарца хяхилар керда дош «Бел». Цу алапахи, цо белгалъеча озахи лаьца хургъя вай таханара урок.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оазаш [б], [б'] йовзийтар.

- Мишта кхетаду оаш дош «бел»?

- Кхы малаг1а ма1ан да цу деша?

- Мишта д1аоал оаз [б]? Дувца цох лаьца.

- Декъа дош «бел» дешдоакъошта.

Шин бери улга т1а бу болх. Цхъанне из дош алапех оттаду, вокхо схемах оттаду.

- Мишта я оаз цу деша чу: ч1оаг1а е клаьда?

Ховли – довзали.

Яг1а из «Бу – бу – бу» яхаш,

Д1а – са хъежааш, б1аргааш деттааш.

Дахка, цицхолг, текхарг лоац.

Бийсана мара б1арга са дац. (Бов).

- Малаг1а оаз хоз шоана цу деша хьалха? Мишта я из оаз?

- Декъалой из дош дешдоакъошта? Х1ана?

- Д1аязде из дош улга т1а алапашцеи, схемацеи.

- Оттае предложенеш, хьаала.

б) Алапаш «Б б» довзийтар.

Кепайоазони кулгайоазони алапаш д1ахьокх хьехархочо дешархошта, 1одешийт.

в) Байт 1омаяр.

«Б» бургацах ловзашдоал.

Бургац ехе, «ба – бах» - оал.

Бабас бургац эцаргъя,

«Б» цох баьца т1а ловзаргда.

4. Сало1а минот.

Кхувсалуш доаг1а,

Баьцара баскилг.

Батах я йоаллаш

Баьцах яь маскилг.

Йоалле а баттах,

Баьцах яь маскилг,

Боралах дайзар

Баьцара баскилг.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

а) Дешдоакъош дешар улга т1ара.

б) Дешаш дешар, цар ма1ан довзийтар.

в) Текст ешар. Предложене чу дешай бувзам гойташ хоттаргаш зе оал хьехархочо. Дийшачун чулоацам хаттарашца тохк.

- Фу хов шоана бовнах? Зе дой цу наха?

Хьехархочо дувц к1еззига цу оалхазарах.

г) Внеклассное чтение. «Бинза биса б1и» - фальг. (Села1ад №3, 2007г.).

6. Сало1а минот.

7. Книжка т1ара болх.

а) Дешаш дешар.

б) Предложенеш ешар.

в) Берех лаьца лоаца дувцар оттадар, оаг1о – 62.

- Ладувга укх кицага, ала вай сурта доагаш дий из.

Къахъегарца самукъадоалаш хила веза саг.

Ловзар «Хъехархо».

Цъьан бери 1одеш вокхар т1еххъа хъаоал. Цъьано г1ажаца д1ахъекхар шоллаг1чо 1одеш.

8. Урока кортабар.

- Малаг1а алап эш укхаза?

Улга т1а: ...олх ...елх ...екхан ...орз.

- Малаг1а дош язде деза докхача алапаца? Х1ана?

- Мишта я оаз [б]?

Поурочное планирование по инг. языку (йоазув) в 1 кл. Мержоевой м. Г. 16.09.15 г.

Тема: Алап «А а» яздар.

Лоарх1ам: алапаш «А а» язде бераш 1омадар; хоза а нийса а язде 1омадар; хьалха 1омадаър кердадаккхар; 1алама садоалла х1амай лорае езалга берашта д1ахъехар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, книжка.

Урока никъ.

1. Йоазон урока кийчо яр.

Тетрадь нийса дуларгда,

Се а нийса 1оховргва.

Хъехархочунга ладувг1аш

Хоза, ц1ена яздергда.

2.

3. Кердача тема тIара болх.

Кепайоазони кулгайоазони алапаш вIаши дистар.

ЗIамига алап «а» яздар.

- Ер цIа ардакхах даьд.

- МалагIа оаз хоз шоана ардакх яхача деша хьалха?

а) Хьехархочо дIахьокх алап «а» яздара хьокхам улга тIа.

б) Бераша дIаязду алап «а».

Доккха алап «А» яздар.

Хьехархочо дIахьокх алап «А» мишта язде деза, дешархоша дIаязду алап «А».

4. СалоIа минот.

АргIа доккха да.

АргIа шера да.

Йол гулье аз ийца

ДIаьха шода да.

Йол хьаэц, шод айду.

АргIа геттара лакхлу.

5. Дешаш яздар.

Цхьанне улга тIа, вокхар тетрадаш тIа дIаязду алапаш: а А аа АА Аа Аа

6. Сурташцара болх.

Хьехархочо дIахьокх сурт, бераша кулг айду нагахьа санна сурта тIара хIаман цIера чу алап «а» дале.

7. Ловзар «Сона хов».

Шин дешархочо улга тIа дIаязду хьехархочо дIаоала алапаш.

8. Урока кортабар.

- МалагIа алап яздыр вай тахан?

- МалагIа оаз белгалью цо?

- МалагIа дешаш хов шоана цу алапаца?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 кл. Мержоевой М. Г. 7. 09. 17 г.

Тема: КIалара хьалхьайза гIажилгаш язъяр.

Урока лерхIам: тетрадь довзийтар, йоазув деш вагIара бокьонаш йовзийтар, йIаьхеи лоацей кIалара хьалхьайза гIажилгаш язье бераш Iомадар. Iаламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: сурташ, схемаш.

Урок дIаяхьар

1. Урока теркам тIабахийтар.

Йоазон урок йолалу,

Язде бераш Iомалу.

Йоазув хоза хлар десе,

Нийса йоазув хила деза.

2. Урока тема йовзийтар.

3. Тетрадь довзийтар.

Хьехархочо тетрадах лаьца дувц, такаш, муглараш довзийт. Йоазув деш мишта ваглар веза дувц.

4. Лоацеи йлаьхеи глажилгаш язьяр.

Хьехархочо дувц алапаш маьженех латгарах. Царех я лоацеи йлаьхеи клалара хьалхьайза глажилгаш.

5. Салола минот.

Ара члоаглар мух хьекх.

Гаяний гланаш сиха эг.

Ткьоронах хьадоал,

Михаца халхудоал.

6. Лоацеи йлаьхеи глажилгаш язьяр.

7. Урока корта бар.

-Фу ломадир вай тахан?

- Сен эш вай язьяь алапий маьженаш?

- Йоазув хоза хургдолаш фу де деза?

- Мишта хет шоана оашош тахан баь болх?

Глалг1ай метта йоазон урока план 1 кл. хьехархочун Мержой Г. М. 25.09.17 г.

Тема: Алапаш У, у яздар.

Урока лерх1ам: алапаш У, у язде бераш 1омадар, дешдоакъош му, ум яздар, д1а а оалаш язде бераш 1омадар, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, схемаш.

Урок д1аяхьар

1. Урока теркам т1абахийтар.

Йоазон урок йолалу,
Язде бераш 1омалу.
Йоазув хоза хлар дезе,
Нийса йоазув хила деза.

2. Урока тема йовзийтар.

3. Дешай анализ яр (устаг1а, Руна).

4. З1амига алап у яздар.

5. Доккха алап У яздар..

5. Сало1а минот.

Ара чоаг1а мух хъекх.

Гаьний г1анаш сиха эг.

Ткьоронах хьадоал,

Михаца халхадол.

6. Дешдоакьош яздар.

7. Д1аоалаш яздар. А у м У а М ма ум ам уа ау

8. Урока корта бар.

-Фу 1омадир вай тахан?

- Хьаала у яха алап юкьедола дешаш?

- Йоазув хоза хургдолаш фу де деза?

- Мишта хет шоана оашош тахан баь болх?

Г1алг1ай метта дешара урока план 1 кл. хьехархочун Мержой Г. М. 25.09.17 г.

Тема: Оаз а алап а У, у.

Урока лоарх1ам: Оаз У а алап У а довзийтар; оаз У д1аала дешархой 1 омабар; У яхача алапа маьженаш йовзийтар; из алап хьалха дола дешаш д1аала бераш 1омадар; дешарцара безам кхебар.

Гойтара г1ирс: сурташ, алфавит, хедора абат, дешдоакьош.

Урока никь

I. Урока кийчо яр.

II. Ц1аг1ара болх тахкар

1. Метта разминка:

Ай малав из, велхаш ваг 1 ар?

Миска-миска велхаш ваг 1 ар?

Из ба моза, из ба моза,

Б1аргаш 1аьржадола моза,

Ткъамаш даьржа бола моза,

Хоза-хоза бола моза.

- Бераш, малаг1а оаз йоаг1а **моза** яхача деша хьалха?

Из оаз ярий вайна селхан яйзар?

- Д1аалал из оаз.

- Из оаз хьалха а йолаш, дешаш доададел.
 - Малаг1 ча маьженех латт **М** яха алап.
2. **32-ча оаг!о т1ара дешдоакъош дешар:** цхьанне, шинне, кхаьнне, массане цхьана.

III. Керда тема.

1. Тахан вайна йовзаргья У яха оази, из оаз белгалъеш дола У яха алапи.
 - Д1ахьокхаргда классе хьалъуллача алфавита т1ара алап **Уу**. Т1аккха, 32 оаг!о хьа а йийлий, абата т1а яздаь латтача доккхеи з1а- мигеи **Уу** яхача алапа зем бу. Дешархоша белгалъю цу алапа маьженаш.
 - Цхьацца дешархо доска т1а а вехаш, из алап язде 1омабу.
2. Абата 32-ча оаг!он Марча суртий ц1ераш йоах: **егт, бургац, гургал, сурт**.
 - Цу дешашца предложенеш кхолл.

Егт бажаш боал. Из бургац са я. Школе гургал техар. Са во- шас сурт дилар. (дагарду масса дешах латт х1ара предложены)

IV. Сало1а минот.

- Дехкий дайда даьхкар - Ца1, шиь, кхоь.
- Масса сахьат даьннад хьежар - Диь, пхиь, ялх.
- Цици доаг 1 а 1 ата 1 алаш - Ца1, шиь, кхоь.
- Сих а ца луш хьалг1овтталаш - Диь, пхиь, ялх.

V. Дешархой къамаьл шаьрдар.

1. Абата 31 - ча оаг!он т1арча суртах лаьца къамаьл ду.
 - Фу гу шоана укх сурта т1а? (*Малх, морхаш, гувнаш. хьунаш*)
 - Суртах лаьца предложенеш кхолл.

Шин дешах латта: **Б1айха малх. Лакха лоамаш, к1ай морхаш.** Кхаь дешах латта: **Малх айлуш боаг1а. Малх б1айха ба. Лоамаш лакха да.**

1. 31-ча оаг!он т1арча х1амай ц1ераш йоах, белгалду мичахьа латт алап **М** цу дешашта юкье: **Маха** - дош д1адолалуш. **Котам** - дош чакхлоалаш. **Лампа** - деша юкье.
2. **М** яха алап хьалха, юкье, деша юкье латтача дешай масалаш доаладайтa берашка: машен, моза, зама, тум, г1ум.
3. Дешдоакъошта уж дешаш декъар.
4. Мукъеи мукъазеи оазаш белгалъяр.
5. 31-ча оаг!он т1ара оазаш «з1анарах» ешар. **МАУ УМА АМУ Ма-ма ам ум ау уа**

6. Кица чулоацам тахкар:

Сабар - ялсмален дШаг 1а.

VI. Урока корта бар.

Малаг1а оаз, алап дар вай 1омадаьр?

Мукъа е мукъаза я из оаз?

Х1 аний из мукъаза?

Из оаз хьалха, юкье, т1ехьа йола дешаш доаладе.

VII. Ц1аг1а бе болх балар. 31-ча оаг1он т1ара дешдоакъош деша, **Мм** яхача алапа муг! язбе.

Г1алг1ай метта йоазон урок 1 кл. Мержой Г. М. 14.09.17 г.

Тема: Алапий маьженаш язъяр. Голгаш яздар.

Урока лерх1ам: тетрадь довзийтар, йоазув деш ваг1ара бокъонаш йовзийтар, й1аьхеи лоацеи к1алара хьалхьайза г1ажилгаш язье бераш 1омадар. 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: сурташ, схемаш, алапий маьженаш.

Урок д1аяхьар

1. Урока теркам т1абахийтар.

Х1анз вай йоазон урок я .

Язде шо 1омалуш да.

2. Урока тема йовзийтар.

3. Тетрадь довзийтар.

Хьехархочо тетрадах лаьца дувц, такахи муг1арахи ховр кердадоаккх.. Йоазув деш мишта ваг1а веза дувц.

4. Лоацеи й1аьхеи лакхереи к1алареи хьалхьайза г1ажилгаш язъяр.

Хьехархочо дувц алапаш маьженех латгарах. Царех я лоацеи й1аьхеи к1алара лакхера хьалхьайза г1ажилгаш.

5. Сало1а минот.

Дехкий дайда даьхкар-

Ца1, шиь, кхоь.

Масса сахьат даьннад хьежар-

Диь, пхиь, ялх.

Цици доаг1а, 1ота1алаш-

Ца1, шиь, кхоь.

Шорттига хьалг1овтталаш-

Диь, пхиь, ялх.

6. Голгаш яздар.

7. Урока корга бар.

-Фу 1омадир вай тахан?

- Сен эш вай язьяь алапий маьженаш?

- Йоазув хоза хургдолаш фу де деза?

- Мишта хет шоана оашош тахан баь болх?

Тема : Школера буфет. Дешархочун 1уйре.

Урока декхараш: буача кхача тайпах, дешархочун 1уйрех, дешархочун бокъонехи декхарехи кхетам балар, къамаъл шаьрдар, суртах дувцар отгаде, доши предложении в1аши къоастае бераш 1омадар, 1имерзи унахц1енае хилар кхедар.

Урока кхъоачам: сурташ, схемаш, « Хоарсам» яха фьалг т1абола е сурташ е диск.

Урок д1аяхьар.

1. Урока теркам а безам а т1абахийтар.

« Хала дар аьле, б1у ма къожабе, атта дар аьле тесе а ма дита»-оалаш хиннад хьалха.Из шоана а доаг1аш да, бераш. Дешаш хала дале а дийша ваьлча атта хургда. Тахан вай дувцаргда дешарахье дешархохохи.

2. Кердача тема т1ара болх.

а) Школера буфетах кхетам балар.

-Укх т1ехьарча шерашка вай республике дукха керда школаш хьалъьый. Х1ара ийче, класс боккхача безамца кийчъь я. Иштта хоза а ц1ена а я ишколера буфет. Цу чу берашка х1ама юь, дег1аца низ хургболаш.

- Хьажал 24 – 25 оаг1онаш т1арча сурта т1а. - Фу гу шоана?

-Хьадувцал буача кхача тайпаш.

-Бераш, х1ана йоаг1а ер х1амаш берий даара чу? Х1ана яг1ац? (Масала:чипсаш, саьг1аз (жеват.рез.), газировка, сухарикаш?

Берий даара тайпашка чуйоаг1а дег1а низ лу, эшаш мел йола витаминаш шоашца йола х1амаш. Уж эш керто дика болх бара, б1арг сийрда хилара мogaш шо хилара. Цудухьа баа беа чкъаьра, к1олд, нахча, шоколад, сомаш, хаьсий, кашаш, супаш, д1.

-Мишта хила декхарийла ва дешархо школе, классе, буфете?

б) Ловзар «Т1оараш тоха».

-Аз тускара чура арайоахаргья тайп-тайпара юа х1амаш. Нагахьа дег1а пайдане яр из яле, оаш т1оараш тох , еце –тохац.

3.Сало1а минот.

1уйре енай , сахьат дек,

Оалхазаро ший йиш лекх.

1уйранна зизаш деллалу,

Маьлхага уж деллалу.

4. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

а) Дешархочун 1уйрех лаьца дувцар.

Бераша дувц шоашта 26 – 27 книжка оаг1онаш т1а гур.

Хьехархочо дувц дешархо мишта хила веза, ший х1амашта а школера х1амашта а, мишта доал де деза.

б) Стихотворени ешар. «Дас ший к1аьнка даь хьехараш». (Чахкиев Са1ид. « Селалад»).

Стихотворени чулоацам тахкар.

- Мишта йолалу шун 1уйре, дувцал?

- Мишта ду оаш бокхийчар сий?

в) Ховли – довзалеш.

К1отарг еце а, лордаш я цун.

Коч еце а, тийга да из.

1аьржа да уж сийтта да.

Цхьацца хилча, меттаза да,

Саг веце а, къамаьл ду цо. (Книжка).

*Цу тIорме чу даар дац,
Школе мара кхухъаи бац. (Портфель).*

5. Сало1а минот.

6. Классал арахъа дешар.

Фаьлг « Хоарсам» хьокхар, бераш.

Берашка хьокхийтар, чулоацамах къамаьл дар.

7. Сихаоаларгаш.

КIотарга кIала кIазилг кIалъиккхар.

Дешархочо дешара книжка деш.

Харона херхаца хи хоадабу.

8) Урока кортабар.

- Фу хайра шоана кердадар таханарча урока?

- Фу хьех вайна « Хоарсам» яхача фаьлго? (Барт болаш хила, къахъегаш хила).

МугIарагIа айттача, хьалуви да.

(Алапаш).

Цу аьшка тIа кIай кхера хьекх.

Кхера тIехъа пахашк хьекх.

(Улги мели).

Тема: Хьуна оакхарий. Нах д1а – хьа уха г1ирсаш.

Урока декхараш: хьуна оакхарий берашта довзийтар, нах д1а – хьа уха г1ирсаш бовзийтар; мотт шаьрбар, дешахи предложенехи бола кхетам

ч1оаг1бар, шербар; лорваларах лаьца дувцар, сатем кхебар.

Урока кхоачам: сурташ, схемаш, оакхарий мулажаш.

Урок д1аяхьар.

1. Урока теркам т1абахийтар.

2. Кердача тема т1ара болх.

а) Оакхарий довзийтар.

- Сенах лаьца дийцар вай д1аяхача урока?
- Малаг1аш довз шоана акха дийнаташ?
- Акха х1ана оал царех, хьадувца?
- Уж дийнаташ акха доландаь оал царех оакхарий. Тахан шоана довзаргда хьуна оакхарий.
- Хьажал 20 – 21 йолча оаг1онашка, ц1и яхал, фу гу шоана?
- Мишта хул оакхарий оамала?

Х1ара аькха шийна даа х1ама, фос лехаш лелаш хул. Из болх цун атта беш, дала деннад царна сийрда б1аргаш, хьаж хоаяла говзал, х1ама дикаг1а хазара йола говзал; масса когаш, ира царгаши м1араши.

- Мишта хила веза оакхаращца? - Сенна эш уж?

б) Ховли – довзалеш.

*Ж1але кхоаччара гарга йолаш,
Царгаши даим ирьяь йолаш,
Летача, из котйоалаши я
Вайна яйзар! Из.....я. (Борз).*

*Бирса я из,
Кулг д1ахьокхадалийтац,
Маьхий дукха доахк цох,
Тай в1алла а далац. (31ий).*

*Массе х1амах кхераши я
Цудухьа из зовза я.*

*Д1аьха лергаши, масса когаши
Дукха еза цун морковкаши. (Пхьагал).*

- Хьаала деша хьалхара оаз.
- Декьа из дош дешдоакьошта. Д1аязде схемаца.
- Отгае предложени, хьаала, д1аязье схемаца.

3. Сало1а минот.

*Гаьн т1ара гаьн т1а кхосалу,
Б1араши лаьттара гулду.
1ай цун петар дукха йоал.
Моцалах из к1алхарайоал.
Ший кьорга чу х1ама диэ,
Б1арашдуарг халхайоал.*

4. Кердача тема т1ара болх.

а) Нах д1а – хьа уха г1ирсаш бовзийтар.

- Хьалха хьунаш дуне даьккха хиннай. Т1ехь – т1ехьаг1а нах д1абаржаш, лаьтташ т1а ц1енош хьалдеш, хьунаш д1айоахаш, наькьаш дахкад. Хьалха хьунаш хиннача г1ишлош заводаш, фабрикаш е улицаши я, нах д1а – хьа ух.

- Сенца лел нах д1а – хьа?

Эрсий метта фу оал цу г1ирсах?

- Х1ана ба уж г1ирсаш тайп – тайпара? (Хи т1а, фега лелаш, лаьтта к1ала, наькьаш т1а лелаш).

б) Книжка т1ара болх (22 -23 оаг1онаш).

- Хьадувца шоашта гуш дар.

- Мишта лоравала веза саг укх г1ирса? – Сен кхераши ба ераш?

- Эздедаца доаг1а г1улакхаш мишта леладе деза автобусача е кхыча транспорта чу саг нийсвелча?

в) Стихотворени ешар « Баскилг – милиционер».

- Бераш, шоана бовзий милиционераш д1а – хьа лела г1ирсаш?

- Малаг1а болх ба милиционераш бер?

Хъехархочо 1оеш стихотворени. («Селалад» № 12, оаг1о 6, 2005г.)

Чулоацам тохк хатгаращца.

Из стих – ни язъяр ва Арчаков Сали. Иштга дийнаташ юкье дола фялгаш вайна язъеш, фу ала г1ерт вайга поэташ, йоазонхой?

5. Сало1а минат.

6. Керда тема ч1оаг1ъяр.

а) Ловзар «Хой хьона».

Улга т1а сурташ да оакхарий т1адола. Бераша шоайла кьоастаду буц юараши, буц а кхыйола дийна х1ама юараши. (Ча, борз, пхьагал, з1ий, б1арашдуарг, маймал, сай, нал).

б) Ховли – довзалеш.

*Ткъамаш доахк, оалхазар дац
Гетте лел морх а яц,
Г1ар цо ю, моза-м бац. (Самолёт)*

*Наькъя т1а г1олла дода ц1а,
Ц1аг1а баг1а дукха нах. (Автобус).*

*« Чуф – чуф» яхаш бувъаши боаг1а,
Аьшках баь из боккха н1ана. (Поезд).*

7. Урока кортабар.

- Сенах лаьца дийцар вай таханарча урока?

- Кийчде юха урока хьадувца оакхарех дола ховли – довзали.

Тема: Оаз а алап а « П1 п1».

Урока декхараш: керда алапаш озаши йовзийтар, дешдоакъоши дешаши нийса деша хар 1омадар; текстаца болх бе, чулоацам тахка бераш 1омадар; къамаьл шаьрдар, предложенех бола кхетам шербар, ч1оаг1бар; керда дешаш 1омадар, нахаца 1имерза хила хъехар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, схемаш, улга т1а дешдоакъош, дешаш, текст.

Урока д1аяхъар.

1. Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар.

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

а) 1омадаър кердадаккхар. Хь, къ, т1, г1, к1, аь.

- Декъа алапаш шин дакъа.

- Мишта декъа йиш я уж? (Мукъаза, мукъа. К1аьда ч1оаг1а хъаракаца дараши « 1» яхача алапаца дараши).

- Кхы малаг1а шолха алап 1омадаьд вай? (Кх).

- Дувца вай т1еххъара 1омадаьча алапех, цо белгалъеча оазех лаьца.

б) Шаьра дешар.

Дешаш дешар. Дувцар « Т1ий» дешар.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оазаш [п1], [п1̇] йовзийтар.

- Фу оалаш хиннад хьалха кхалнаха цецбаьлча е шоаш раьза боацилга хъахайташ? (Ипп1алий).

- Хъаалал из дош оаш. Хъаалал [п1] яха оаз.

- Д1аозаел, илли алал.

- Мишта я из оаз?

- Малаг1а да к1иран пхелаг1а ди?

- Мишта я хьалхара оаз?

- Отгаде цу дешаца предложени, хъаала.

- Фу ди да из « п1аьраск»? Мишта хила веза саг?

- Фу ду оаш цу дийнахъа?

б) Алапаш « П1, п1» довзийтар.

Хъехархочо д1ахьокх алапаш, дувц царех лаьца.

- Хъалахал, бераш, из алап алфавита т1ара.

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

а) Дешдоакъош дешар, керда дош довзийтар.

Улга т1а: п1а, п1о, п1е, п1аь.

Керда дош – хумп1ар – кобура.

б) Дешаш дешар.

П1АЬРАСК

П1ЕЛГ

П1ЕНД

ХУМП1АР.

- Х1ара дешаца отгае предложени.

ТЕКСТ ЕШАР.

П1АЬТ1АМАТАШ (Тюльпаны).

Б1аьсти йоалаш т1адоал п1аьт1аматаш. Це а, к1ай а, алхха а (розовые), 1ажаг1а а хул уж. Хоза хъаж йоаг1а царех. Кхалнаьха ц1айца даькъальювцаш лургда аз сай нанна.

а) Хоржаш дешар.

- Мишта да йоах п1аьт1аматаш беса? 1одеша.

- Маца т1адоал уж?

- Сен лу аз уж нанна?

- Мишта да уж хьяжа?

6. Сало1а минот.

7. Книжка т1ара болх.

Текст ешар, чулоацам тахкар.

а) Хьехархочо еш.

б) Бераша шоаш еш.

в) Хоржаш деш.

Суртах къямаьл дар.

- Мишта де деза саго къямаьл? Кулгаш д1а – са ухийташ де мегий?

- Наха п1елг т1ахьокхар мишта лоарх1?

8. Урока кортабар.

- Малаг1а керда дош дайзар шоана?

- Малаг1а керда алап дайзар шоана?

9. Ц1аг1а бе болх балар.

Шаъра деша, оаг1о № 105.

Урок № 18.

« » _____ 201

Тема: Оаз а алап а «Д, д».

Урока декхараш: оозаш [д], [д '], алапаш Д,д довзийтар, предложенеш, дешаш деша бераш 1омадар, къямаьл шаърдар, предложенех бола кхетам шербар, ч1оаг1бар, къяхьегаш, 1имерза хила хьехар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш.

Урок д1аяхьар.

1. Ц1аг1ара болх тахкар.

«З1анарах» дешай «боаг1илгаш» дешар, предложенеш ешар.

Муг1арах дешар.

2. Керда тема йовзийтар.

Доккха диг дадега да,

Дахча доаха диг Ира да.

- Аз 1одийшача муг1арашка ладийг1ача, малаг1а алап 1омадергда, довзаргда шоана тахан?

- Сенах хайра шоана из?

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оазаш [д], [д'] йовзийтар.

- Малаг1а дош лачкъад укхаза? (Дак ' (ива), Хох ", кад ' - дахка).

- Фу аькха да из? Фу хов шоана цох?

- Декъа дош « дахка» дешдоакъошта.

- Малаг1а схемаш еза из дош д1аяздеш? (Улга т1а хьяю схема).

- Улга т1а цхъан бери алапех отгаду из дош, вокхо схемах отгаду.

- Малаг1а оаз хоз шоанадеша хьалха?

- Такха мишта я из оаз?

Сурт «диг» улга т1а доала.

- Малаг1а дош лачкъад укхаза? (Ди – день).

- Довзий шоана к1ира денош? Хьадувца уж. (Оршот, шинара, кхьяра, ера, п1аьраска,шоатта, к1иранди).

Деша тохкам бар. К1аьда оаз [д'] къоастаяр.

б) Алапаш « Д, д» довзийтар.

Хьехархочо д1ахьокх, довзийт алапаш « Д,д», хьалохийт алфавита т1а, книжка т1а.

4. Сало1а минот.

Дахка дивана к1ала лел.

Шортта циска тебаш лел.

Циска дахка хоабалар,

Дахка сихха чубадар.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо б1ахьар.

Улга т1ара дешдоакъоши дешаши дешар: да, до, ди, ду, ад, од, ид, уд.

Да – ди

Ди – на

Ма – ди

дом

Да – уд

Ли – да

Да – ли

сом

Предложенеш ешар. Дау – ди Ди – наи уд. Ма – ди масс – са уд. Ма ада, Адам.

6. Сало1а минот.

7. 1омадаьр ч1оаг1дар.

Книжка т1ара болх, оаг1онаш 49 – 50.

8. Урока кортабар.

9. Ц1аг1ара болх балар. Дешаши предложенеш еша , оаг1онаш 49 – 50.

Тема: Оаз а алап а « М, м» довзийтар.

Классал арахья дешар «Кхокха беза ларх1ар».

Урока декхараш: оаз а алап а «М, м» берашта довзийтар, из оаз дешашта юкъера къоастае хар 1омадар, дешдоакъош деша 1омадар; мотт шаьрбар, хаттарашта диза жоп тела бераш 1омадар; оалхазараш боча ларх1а дезарах дувцар.

Урока кхоачам: алапаш, дешдоакъош, схемаш, оалхазарий сурташ (кхокха, къайг, бов) сурташ дувцар отгаде, ребусаш.

Урок д1аяхьар.

1. Урока тема йовзийтар.

Деша вай а долалу
Томадаъд вай алап...А.
Дицлац хьона из? А –а –а.

Томадергда алап «эм».

- Тахан шоана довзаргда керда алап. Х1аьта х1анз вай кердадоаккхаргда оаш ц1аг1а дийшар.

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

- Хьадувца, сурта т1а фу гу шоана?
- Малаг1а алап томадир вай д1аяхача урока?
- Малаг1а оаз белгалъю цо?
- Мишта я из оаз мукъа е мукъаза?
- Мишта хайра шоана из?
- Малаг1а дешаш долалу «А» яхача алапаца?

Ховли – довзали.

Феца дузаш да из,
Ц1оаг1а дай а да из.
Са цунца сакъердалу,
Бургац сана ловзаду.

- Фуй из? (Ахкарг – шарик).

Дешдоакъий – оазий тохкам бу цу деша. Отгае цу дешаца предложенеш.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оаз [м] дешашта юкье кьоастаяр.

Улга т1а сурташ: сом – 1аж, маьчеш, комсаш.

- Малаг1а оаз хоз шоана дерригача дешашка? (Оаз [м]).
- Хьаала, х1ара дош. Уйла е, мичахьа хоз оаз [м] хьалха, т1ехьа, юкье?
- [М] яха оаз белгалъю «эм» яхача алапаца. Уж доккхеи з1амигеи хул.(Алапий сурташ хокх)
- Маца язду доккха алап?

б) Алап «М» дешар, дешдоакъоши дешаши дешар.

Хьехархоcho дешийт берашка улга т1ара алап «м», томаду бераш дешдоакъоши дешаши деша.

М – м – м ам ма ама маа мама.

- Дувца мала я мама?
- Мишта я из?
- Дукхаезий шоана шо-шоай мама?
- Мишта да шо наьнаца?
- Малаг1а новкъостал ду оаш цунна?
- Тохкам бе деша «мама» (улга т1а схема ю).
- 1одеша х1аране улга т1ара дешаш.

4. Сало1а минот.

5. Керда тема д1ахо яхьар.

в) Книжка т1ара болх.

- Хьалаха ми1инге яздаь кепайоазони кулгайоазони алапаш «М, м»
- Малаг1а оаз белгалъю цар? (Мукъаза).

- Кхы мишта я из оаз? (Зовне).
- Малаг1а бесо хьахьокх из мукъаза зовне хилар?
- 1одеша х1аране дешдоакъош, дешаш.

- Малаг1а сурташ гу шоана?
- Мичахьа хоз оаз [м] ?
- Дувца суртах лаьца.

6. 1омадаър ч1оаг1дар.

Ребусаш.

- Хьаала малаг1а дешаш лачкъад укхаза?

' Маха - аха. Дог' м - дом. Лор' м -лом. М ' шуш -муш.

Стихотворени 1омаяр.

Мекъа Маас метта ва.

Мекъалах цомогаиш ва.

Классал арахьа дешар.

Хьехархочо деш «Кхокха беза ларх1ар».

Хаттарашца тохк оаларга чулоацам.

- Фу хьех вайна оаларго?
- Мишта хила веза оалхазарашца?

7. Урока кортабар.

- Малаг1а алап дайзар шоана тахан?
- Малаг1а оаз белгалью цо?
- Мишта я из оаз? (Мукъаза, зовне).

8. Ц1аг1а бе болх балар.

Оаг1о 31 – 32, шаьра деша.

Урок № 10.

« _____ » 201 _____ г.

Тема: Оаз а алап а «У у».

Лоах1ам: оаз а алап а «У, у» довзийтар, дешдоакъоши дешаши цу алапаца деша дешархой 1омабар, къамаьл шаьрдар, керда дешаш довзийтар; 1аламцара безам совбаккхар.

1алашо: сурташ (мух, тукарг, зунгат, устаг1а, егт,); алапаш карточкаш т1а, дувцар оттаде сурт, ребус, ховли – довзали.

Урок д1аяхьар.

1. Урока теркам т1абахийтар.

2. Ц1аг1ара болх тахкар.

а) Ховли – довзали.

Сигала г1олла ц1аста 1аькъа йода.

Фуй из ? (Малх).

- Малаг1а оаз хоз шоана хьалхаг1а из дош д1аоалаш?
- Мишта я из?
- Кхы малаг1а дешаш довз шоана цу алапаца долалуш?
- Дешдоакъой оазий тохкам бе «малх» яхача деша. (Схема ю улга т1а).

б) Книжка т1ара дешар.

3. Кердача тема т1ара болх.

Ловзар «Тувларг».

Улга т1ара 1одеша алапаш сиха, тувла а ца лувш.

А о м и

М о а и

И м о а

О и м а

Ховли – довзали.

Ара масса д1а – хьа лелар,

Шелал й1овхал д1а – хьа телар

Шок а етташ на1арах летар,

Д1айхача дийнахьа сонна безар фуй? (Мух).

- Малаг1а оаз хоз шоана хьалха? - Т1аккха?
- Малаг1ча шин алапах латг «му» яха дешдакъа?
- Д1аозаел оаз [у]. Мишта я из?
- Из оаз белгалъю шин алапаца. Хьехархочо улга т1а а книжка т1а а хьахьокхийт кепайоазони кулгайоазони алапаш «У, у».
- Оаз [у] дешашта юкьера къоастаяр, цун моттигах дувцар. Тускар, зунгат, бургац, устаг1а.

4. Сало1а минот.

5. Хьехархочо 1одешийт алап «У» улга т1ара.

У УУ АУ ОУ ИУ А О У И М

Ловзар «Хьехархо».

Дешаши дешдоакъоши дешар.

МУ МА МИ МО АУ УА А – МУ МУ – МУ У – МИ МУ – И.

6. Сало1а минот.

7. Книжка т1ара болх.

Суртацара болх.

З1анарах дешар. Массане а цхьана дешар.

34 – оаг1он т1ара болх.

8. Урока кортабар.

9. Ц1аг1ара болх. Шаъра деша, оаг1о 33 – 34.

Урока декхараш: кердача оазехи алапехи кхетам балар; шаъра деша хара хетабаъ болх д1ахо бахъар; къамаъл шаърдар текстах бола кхетам шербар, берашта юкъе барт кхебар.

Урока кхоачам: алапаш, схемаш, сурташ.

Урок д1аяхъар.

1. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

2. Керда тема йовзийтар.

- Хъажал ребусага, алап малаг1а дош д1аяздаъд укхаза?

В 'БЕДАР(ПЕРО) - ВЕДАР.

- Малаг1ча алапаца долалу ер дош?

- Из алап а цо белгалъю оазаш а ювцаргъя вай тахан. Из вай урока тема я.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оазаш [в], [в '] йовзийтар.

- Мишта кхетаду оаш дош «ведар»?

- Кхы мишта малан да цу деша? (Вод, ваддав).

- Илли оалалой цунца, д1аозалой из оаз? Цудухъа мишта я из?

- 1одекъа «ведар» яха дош дешдоакъошта. 1ойилла улга т1а цун схема. Оттае предложени.

б) Алапаш «В в» довзийтар.

Оазаш [в], [в '] наха лаърх1ад д1аязъе укх алапашца «В в».

- Сенна деза вайна доккха алап «В», з1амаг1дар хилча тоъаций? (Доккха алап «В» предложене д1айолалуши доалара ц1ердешашкеи язду).

Хъехархочо довзийт дешархошта кепайоазони кулгайоазони алапаш «В в», 1одешийт уж.

в) Байт 1омаяр.

Алап «В» б1аргсаънаш да,

Г1ажилга т1а ши голг ба.

Уж б1аргсаънаш дайнад яхаш,

Лехааш лелааш бовналг я.

4. Сало1а минот.

Ведараш бе ехка йоаг1аш,

Габннара цхъа кхалсаг я.

Цунна дайдда т1а а даха,

Вай новкъостал – мдергда.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

а) Дешдоакъош дешар улга т1ара.

Ва во ву ви ве Вов дов зов хов нув

Ав ов ув ив ев вув лов ков шув сув

- 1одеша, оаз [в] ч1оаг1а йола дешдоакъош.

- 1одеша, оаз [в '] къаъда йола дешдоакъош.

б) дешаш дешар улга т1ара.

Шин дешархочо улга т1а бу болх.

Цхъанне «Довза» яха дош алапех оттаду, вокхо цун схема язъю.

в) Текст «Ши воша» ешар.

- Малаш хул шоайла к1аънкаш?

- Фу ду цар ара?

- Сенах ловз бераш?

- Малав б1аргаш дувшадаър?

- Мишта да бераш шоайла?

- Мишта хила беза вежарий?

6. Сало1а минот.

7. Книжка т1ара болх.

а) Дешаш дешар.

- Малаг1а дешаш яздаьд доккхача алапаца? Х1ана?

б) Тексташ шоаш еш бераш.

в) «З1анарах» дешар.

г) Цхъацца предложени ешар.

д) Ловзар «Ч1оаг1а – шорта». («Тихо – громко» - чтение текста).

е) Суртах дувцар оттадар.

8. Урока кортабар.

- Малаг1а алап дайзар шоана тахан?

- Хьадувца, фу хайра шоана цо белгалъеча оазех?

Поурочное планирование в 1 классе

Дешар.

Тема: Оаз а алап а «А а» довзийтар.

Урока декхараш: оаз а алап а «А а» довзийтар, из оаз дешашта юкъе д1аоалача хана зер, мукъача озах кхетам балари из оаз схемаца белгалъе бераш 1омадари; мотт шаьрбар, керда дешаш довзийтар; наьнаца безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алапаш, схема, сурташ, алфавит, теник, «Нана» яха сурт.

Урок д1аяхьар.

1. Урока теркам т1абахийтар.

Гургал бек, гургал бек.

Хьазилг цунца хоза дек.

Шо 1оховша, бераш, - йоах,

Метта говзал йовза, - йоах.

2. Урока тема йовзийтар.

- Мадинайна нанас теник ийцай. Из ловзаш йоал. Теник елхача санна кеп оттаю йи1иго, т1аккха теник илли оал.

- Бераш, малаг1а илли да хой шоана из?(А –а – а).

- Йи1иго д1аоалар цхъа оаз я. Хьаала из. Тахан вай дувцаргда цу озахи, из хьахьокхача алапехи.

3. Озах [а], алапех «А а» кхетам балар.

а) Оаз [а] йовзийтар.

Мажита къамарг лаз, из венав лор волча. Лоро баге хьа а йийле, фу ала оал к1аьнкага?(А –а)

- Мишта д1аоал из оаз?

- Мишта арадоал багара фо? Новкъарло нийслоу7

- Иштта баге хьа а йийла, новкъарло ца нийсалуш, д1аозалуча оазех мукъа оазаш оал.

Цудухьа оаз [а] – мукъа оаз я. Из д1аязью укх схемаца □. (Красный квадрат).

б) Дешашка [а] мичахьа хоз зер.

Ховли – довзали.

Фо чутеха из хьалдувс.

Ловзаш бераша ураг1кхувс. (Ахкарг- шар).

- Хьаала дош «ахкарг». Малаг1а оаз хоз шоана деша хьалха?

Урок д1аяхьар.

1. Урока теркам т1абахийтар.

2. Ц1аг1ара болх тахкар.

3. Керда тема йовзийтар.

Хьехархочо хьадел зонтик. Т1аккха оал.

- Дог1а а даг1ац ара, сона-м хац аз ер сенна хьадийлад.

- Шоана хой, бераш, сенна денад аз урока зонтик?

- Из я вай урока тема.

4. Кердача тема т1ара болх.

а) Оазаш [з], [з'] йовзийтар.

Ховли – довзали.

Лайтта г1олла вода болхло.

Ше миссел дахь цо ц1огарг.

Хила шорта, т1а ма ловза,

Цу болхлочоа хьай когилг. (Зунгат).

- Малаг1а оаз хоз шоана из дош д1аоалаш?

- Мишта оал вай из?

- Декъа дош дешдоакъошта, улга т1а йилла деша схема, отгае цу дешаца предложени.

Ховли – довзали.

Хул уж баьцаш тайп – тайпара,

Хозъю беш а, ков а, аре.

Хоза хьаж цу, баьцех йоаг1а,

Кхалнаха уж тела догдоаг1а. (Зизаш).

- Хьалхара яр санна тохк оаз [з'] .

б) Оазаш [з], [з'] дешашта юкье йовза бераш 1омадар.

- Нагахьа [з] хозе оаш бийнаш ду, оаз [з'] хозе – кулгаш парта т1а 1одохк.

Зонтик, зулам, Залина, зизилг, Назир, хьазилг, Зина, Замира.

в) Сихаоаларг.

Зизилг Зинас леладу.

Зизилга хий меладу.

5. Сало1а минот.

6. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

а) Алапаш «З з» довзийтар.

б) Дешдоакъош дешар улга т1ара.

За зу зо зи аз уз оз из.

в) Дешаш дешар улга т1ара.

Ребус. Сурташ: алап «З», Шура, Малх. З 'ШУРА' МАЛХ" - ЗУРМА.

Хьехархочо довзийт «Зурма» яха дош, дувц цох лаьца. Иштта довзийт «Зовза» яха дош.

Цхьа хьалхаг1а пхьагилг – ловзарг д1а а хьекха. Зовза – трусливый, робкий, боязливый.

7. Сало1а минот.

8. Книжка т1ара болх.

Дешаши предложенеш ешар.

- Мишта еша еза айдара предложени?

Суртех дувцар отгадар, 1алам лораде дезарах дувцар.

Бераша шоаш дешар.

З1анарах дешар.

9. Урока кортабар.

- Хьадувца шоашта вай таханарча урока мел хеза дола [з], [з'] яха оазаш юкьейола дешаш?

- Мишта я из оаз?

Тема: Алапаш «З з» яздар.

Лоарх1ам: дешархой «Зз» яха алапаш язде 1омабар; диктовках язде 1омабар; предложенех бола кхетам к1оаргабар; зизаш лорадар кхедар, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алапаш т1адола карточкаш, сурташ, алапаш «Зз» нийса яздар хьокхам.

Урока никъ.

1. Кердадаккхар.

- Фуй шоана сурта т1а гуш яр? (З1ок.)
- Малаг1а оаз хоз шоана цу деша хьалха?
- Мукъа я из е мукъаза? Х1ана?

- Тахан вай яздергда алап «з». Хъалахал из абата юкьера.
- Малаг1а аоапаш да цун лоалаха латташ? 1одешал!

2. Алапий маъженаш йовзийтар.

- Алап «з» латт укх маъженах: ах голг, б1аьха ах голг, й1аьха гоама г1ажилг.
- Хъехархочо д1ахьокх улга т1а алап яздара бокьо.
- Хъальайдел ручка бе боалла кулг, хъахьокхал мишта яздергда оаш из алап «з»!

3. Алап яз деш гойтар.

- Интерактивни улга т1а гойт алап яз деш.
- Хъаала, малаг1ча хъарака тара да из алап?
- Хъахьокха, мишта яздергда оаш из?

4. Бераша шоаш бу болх.

- Хъахьокха сога мишта ваг1а веза дешархо йоазув деш.
- Д1аязде муг1 бизза алап «з».

5. Сало1а минот.

- Оаха керда алап язду, оаха шортта йоазув ду.
- Морзаш санна герга хъовзош, «з» яха алапаш ду.
- Устаг1а тха санна хъайза, ц1ера к1ур санна из да.
- Габний сурт дулаш а дул из, хъайза мосаш санна да.

6. Дешаш яздар.

- Беро улга т1а алапех «зиза» яха дош оттаду.
- 1одеша дош массане а. Декъа дешдоакьошта.
- Масса мукъа оаз я цу дешай?
- Масса мукъаза оаз я?
- Д1а а оалаш, д1аязде хъалхара дешдакъа, т1аккха иштта шоллаг1дар а д1аязде.
- Малаг1а зизаш довз шоана сурташ т1а? Сенна эш зизаш? Фу пайда бу цар?

Фуховли-фу довзали:

- Из хъунаг1а яхаш я,
- К1арцхалах хъайизза я. (31ий.)

7. 1омадаър ч1оаг1дар.

- Хъехархочо д1а а оалаш, бераша д1аязду дешдоакьош: аз из оз за зо зу.
- Улга т1ара хъаязью предложенеш: Азас зиза лох. Из хоза да. Тхо зизаш даха ух.

8. Сало1а минот.

9. Ловзар «Хъехархо»

- Цхъан дешархочо д1а а оалаш улга т1а кхаь дешархочо д1аязду алапаша дешдоакьоши. Нийса яздаър коттвоалл.

10. Урока корта бар.

- Малаг1а алап яздир оаш тахан?
- Фу хов шоана цох?
- Сен тара лест доккха алап «з».

11. Ц1аг1ара болх.

- Язде алап «З з», дешдоакьош цунца, дешаш, предложенеш 52 йолча оаг1он т1ара.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оаз [й] йовзийтар.

- Д1акхоачашье предложенеш.

Даде баьцах хьабьб холл,

Т1адиллад са нанас йовлакх,

Бежанашта хургья ... (йол).

Зизаш латташ дола ... (йовлакх).

- Малаг1а оаз хоз шоана «йол», «йовлакх» яхача дешашта хьалха?

- Зел, мишта д1аоал вай из? Сево парг1атта арадоалийтац багара фо?

Мотт юкьера ай а бале баге сигленах хьалкхетий ? Илли оалалой цу оазаца, озалой?

- Мишта я т1аккха из оаз? (Мукъаза, зовне).

- Оаз [й '] - массаза а к1аьда хул.

б) Алапаш «Й й» довзийтар.

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

а) - Ци ца йоаккхаш сагага мишта кхейк шо? (Ей!).

- Ци1аьхха лозавича, фу оал вай? (Ой!).

- Цецваьлча фу оал? (Ой! Ий!).

б) Дешаш дешар, цар ма1ан довзийтар; предложенеш ешар. Цкья хьалхаг1а шоаш, т1аккха цхьаццане цхьа пред-ни ешар. Суртах кьамаьл дар.

в) Улга т1ара дешаш «б1оаг1илгах» дешар. (Дешаш книжка 70-оаг1он т1ара, ма1аных дувц.)

Цул т1ехьаг1а суртах кьамаьл ду, хьехархочо дувц саьх лаьца.

6. Сало1а минот.

7. Книжка т1ара болх.

а) Дешаш дешар «б1оаг1илгах» муг1арахи.

б) Текст ешар «Хи йисте».

Хаттарашца чулоацам тахкар, хоржаш дешар.

8. Керда тема ч1оаг1ьяр.

а) Т1адамашта метгел эша алап оттадар.

Улга т1а: Та... Ки... би... ко... хи... ши... ба... ...ода.

- Малаг1а алап т1атехар оаш?

- Малаг1а дош да укхаза сов долаш? (Йода) Х1ана? (Ала йиш я: йода, вода, дода, бода).

б) Ловзар «Хьан дикаг1а деш»?

9. Урока кортабар.

- Малаг1а оаз хоз шоана «йо» дешаш? «Йа» дешаш?

- Фуд г1алат дергдоацаш вайна ха дезар «йо» д1аоалаш?

- Г1алг1ай метта «ё» яхача алапаца долалуш дешаш дац, эрсий дешаш маара.

Масалаш доаладе.

Глалглай метта дешара урока йола план 1 кл. Мержой Г. М. 23.11. 17 г.

Тема: Оаз а алап а «Т т».

Урока декхараш: керда алапаша озаши дешархошта йовзийтар, дешаши предложенеша шабра еша хар 1омадар, къамаъл шаьрдар, керда дешаш довзийтар, нахаца 1имерза хилар кхедар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, схемаш, «Тха дезал» яха сурт, ребус.

Урок д1аяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар.

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

3. Урока тема йовзийтар.

Да из алап б1оаг1а тара.

Антенна а да из тара.

Цхьан кога т1а ч1оаг1а латт.

Эш д1аяздеш: тух, сахьат.

- Малаг1а алап да из хайрий шоана?

- Тахан вай 1омадергда из алап а цо белгалгью озаши а.

4. Кердача тема т1ара болх.

а) Озаши алапаша довзийтар.

- Малаг1а дош да укхаза д1аяздаьр?

Ребус: ТУР' Х - ТУХ.

- Малаг1а оаз хоз шоана «тух» яхача деша хьалха?
 - Мишта д1аоал из оаз? Мишта я из оаз? (Мукъаза, къора, ч1оаг1а).
 - Малаг1а дешаш хов шоана из оаз юкьейолаш?
- Хьехархочо д1ахьокх керда алапаш.
- Оазаш [т], [т'] д1аязье лаьрх1ад наха укх алапашца: **Т т, Т т.**
 - 1одеша из алап улга т1ара, аббата т1ара.

б) Дешдоакъош дешар улга т1ара.

Та то ту ти те Ат от ит ут ет Ата ото уту ити ете.

в) Алапах байт 1омайр.

*Тха Тамара тхьоврре тхьайсай,
Теникаца из духа лайзай.*

*Теника «Т» 1омадаьд,
Тома, Тами дешийтад.*

5. Сало1а минот.

*Тимур Туханаца ловз, Туханах хьахиннай борз. Тимур къорга чу чувоал,
Тайжа пхьагал хилеэ хьовз. Тимурах тарденна модз. Туханах из к1алхаравоал.*

6. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

а) Книжка т1ара болх.

Дешаш дешар, цар малан довзийтар. (Тушол-птица удод.).
Хьехархочо дувц удоодо 1алама беча пайдах лаьца.

б) Предложенеш ешар.

- Хьажал суртага. - Малав маска елар? Малаш ба удараш?
- Фуд цу дешай юкьарадар? Шо ловзий ловзарах? Хьадувца.
- Мишта хила деза бераш шоайла?

в) «Тха дезал» яха дувцар дешар, чулоацам тахкар.

г) «Хоржаш» дешар.

- 1одеша, хьан деш дика?
- Малав Тухан?
- 1одеша, фу ду мамас? Малав Тимур?

7. Сало1а минот.

8. Керда тема ч1оаг1ьяр.

а) Суртах дувцар оттадар. (Сурт улга т1а).

б) Ловзар «Лоамашка».

Цхьан бера хьалхарча рядах дош 1одеш, шоллаг1ча рядах даг1ача бера цун т1еххьа д1аоал из дош?
(Хеталуш лоамашка эхо долаш санна).

в) Эша алап оттаде.

Улга т1а: МО..., ЛЕ..., ЛА..., ДО..., ДЕ..., ДИ..., ХЕ....
Хьехархочо дувц шола алапаш язdechа дешаех лаьца.

9. Урока кортабар.

- Малаг1а кекрда х1амаш хайра шоана вай таханарча урока?
- Фу хозахийтар?

Урока декхараш: кулгайоозон алап «1» язде дешархой 1омабар, цу алапаца дешаш а предложенеш а язъяр, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш, алфавит.

Урок д1аяхъяр.

1. Урока теркам т1абахийтар.

Тетрадъ нийса оаш 1одул.

Хоза ц1ена алапаш дулл.

Ручка бе белле нийса 1охови.

Дика язде 1омадала лови.

2. Керда тема йовзийтар.

Алапаш дистар.

- Хъалаха кепайоозон алапаш абата т1ара.

- Хъаала фуд цар цхъатарра дар, башхо йолаш дар?

- Х1анз хъажал кулгайоозон алапашка. Фуд цар тара хилар а, тара ца хилар а?

3. З1амига алап «т» яздар.

Хъехархочо д1ахъокх з1амига алап мишта дул. Дешархоша д1аязду из.

1одеша дешдоакъош: 1а, 1о, 1и, 1у.

Д1акхоачашде уж дош хургдолаш. (му..., ца..., ни..., ду...).

- Д1а а оалаш шоай дагахъа, д1аязде уж дешаш.

4. Сало1а минот.

Ков, ков – доккха да.

Коа г1олла со ударгва,

Карта, карта й1аьха я.

Карта юхе табаргва.

5. Доккха алап «1» яздар.

Хъехархочо д1ахъокх из алап мишта язде деза.

Бераша д1аязду цхъа муг1 бизза алап «1».

- Сенна эш из доккха алап «1»?

- Малаг1а ц1ераш йовз шоана цу алапаца йолалуш?

Суртацара болх.

- Фу гу шоана сурта т1а?

- К1аьнка ц1и я 1алихан. Мишта ва к1аьнк?

Хоза хетий шоана цун оамалаш?

- Х1анз вай цу к1аьнка ц1и язъяргъа. (Бераша д1аязду дош).

Предложени язъяр.

- 1оеша улга т1ара предложени. *1алихан ловзаш лел.*

- Мас дош да укх предложене чу? Мишта йолалу предложени?

- Мишта гойт из кхоачаенналга? Мишта язде деза х1ара дош?

- Малаг1а дош яздеш г1алат де йиш яц?

Х1ара дош 1одешаш, дешдакъа дагахъа д1а а оалаш д1аязье предложени.

1. Сало1а минот.

2. 1омадаър ч1оаг1дар.

Ши дешархо улга т1а а вахийте, хъехархочо берашка д1аоалаш д1аязду хъалха 1омадаъ алапаш. **З з Х х**

Т т М м Н н К к Р р И и Ш ш У у А а О о С с Л л Д д, Б б.

Ловзар «Хъан дикаг1а, сихаг1а».

Шишша дешархо улга т1а язде вохийт хъехархочо, царга д1аоал дош. бераша а хъехархочо а д1аоал

дикаг1а, сихаг1а ваьннар малав.

3. Урока кортабар.

- Малаг1а алап яздыр вай тахан?

- Маца язду доккха алап «1»?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 «б» кл. Мержоевой М. Г. 16. 12. 15 г.

Тема: Алапаш «Г1, г1» яздар.

Урока декхараш: кулгайоазон алап «Г1» язде дешархой 1омабар, цу алапаца дешаш а предложенеш а язъяр, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш, алфавит.

Урок д1аяхъар.

1. Урока теркам г1абахийтар.

Тетрадь нийса оаш 1одул.

Хоза ц1ена алапаш дулл.

Ручка бе белле нийса 1охови.

Дика язде 1омадала лови.

2. Керда тема йовзийтар.

Алапаш дистар.

- Хъалаха кепайоазон алапаш абата т1ара.

- Хъаала фуд цар цхъатарра дар, башхо йолаш дар?

- Х1анз хъажал кулгайоазон алапашка. Фуд цар тара хилар а, тара ца хилар а?

3. З1амига алап «Г1» яздар.

Хъехархочо д1ахъокх з1амига алап мишта дул. Дешархоша д1аязду из.

1одеша дешдоакъош: г1а, г1о, г1и, г1у, г1е.

Д1акхоачашде уж дош хургдолаш. (му..., бу..., де...).

- Д1а а оалаш шоай дагахъа, д1аязде уж дешаш.

4. Сало1а минот.

Г1адамаш ураг1а долх,

Шоашта дех цар шийла дог1а.

Маьлхага уж дел.

Оасар даккха цел.

5. Доккха алап «Г1» яздар.

Хъехархочо д1ахъокх из алап мишта язде деза.

Бераша д1аязду цхъа муг1 бизза алап «Г1».

- Сенна эш из доккха алап «Г1»?

- Малаг1а ц1ераш йовз шоана цу алапаца йолалуш?

Суртацара болх.

- Фу гу шоана сурта т1а?

- К1аьнка ц1и я Г1ази. Мишта ва к1аьнк?

Хоза хетий шоана цун оамалаш?

- Х1анз вай цу к1аьнка ц1и язъергъа. (Бераша д1аязду дош).

Предложени язъяр.

- 1оеша улга т1ара предложени. *Г1ази майра ва.*

- Мас дош да укх предложене чу? Мишта йолалу предложени?

- Мишта гойт из кхоачаенналга? Мишта язде деза х1ара дош?

- Малаг1а дош яздеш г1алат де йиш яц?

Х1ара дош 1одешаш, дешдакъа дагахъа д1а а оалаш д1аязье предложени.

1. Сало1а минот.

2. 1омадаьр ч1оаг1дар.

Ши дешархо улга т1а а вахийте, хъехархочо берашка д1аоалаш д1аязду хъалха 1омадаь алапаш. **З з Х х**
Т т М м Н н К к Р р И и Ш ш У у А а О о С с Л л Д д, Б б, 1, Ц ц, Е е.

Ловзар «Хъан дикаг1а, сихаг1а».

Шишша дешархо улга т1а язде вохийт хъехархочо, царга д1аоал дош. бераша а хъехархочо а д1аоал дикаг1а, сихаг1а ваьнна малав.

3. Урока кортабар.

- Малаг1а алап яздыр вай тахан?
- Маца язду доккха алап «Г1»?

Г1алг1ай метта дешара урока йола план 1 «б» кл. Мержой Г. М.

18. 12. 17 г.

Тема: Оаз а алап а «П п».

Урока декхараш: керда алап а оаз а йовзийтар, шаьра деша хар а, дийшар хьадувца а, тохкам бе хар а ч1оаг1дар, суртех дувцар отгаде бераш 1омадар, мотт шаьрбар, предложенех бола кхетам шербар, дийнаташца къахетаме хиларах дувцар.

Урока кхоачам: «пилла, пела, пхьег1аш, пхьид, поп» - т1айола сурташ, ховли - довзалеш, алапаш, дешай схемаш, улга т1а дешдоакьош, дешаш, текст.

Урок д1аяхьар.

1. Урока кийчо яр, уйла т1аяхийтар.

Керда алап, керда оаз,

Цох вай тахан дувцаргда

Илаьха г1ажилг, диткья гоаз.

Керда х1амаш довзаргда.

2.1омадаьр кердадаккхар.

а) Алапаш «1», «Г1», цар оазаш кердаяхар, масалаш доаладар.

- Мишта я уж оазаш?

- Фуд цу алапий юкьарадар?

- Оазаш алапаш тохкам бе «1аг» яхача деша. Дукхален таьрахье даккха из дош, дешдоакьошта декья. - Хувца т1ехьара алап, керда дешаш хьадеш (1аг, 1аж, 1ад, 1ам).

б) Ц1аг1ара болх тахкар, оаг1о 77-78.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Керда алап «П п» довзийтар.

Ховли - довзали.

Х1ара ц1аг1а эшаш я,

Шелало экхавь воаг1ар

Массанена езаш я.

Цунна юхет1е1аш ва. (Пшик.)

- Малаг1а оаз хоз шоана деша хьалха?

- Д1аозае хьажал из оаз, или лакха йиш йий цунца?

- Мишта я из: мукья е мукьяза, зовне е кьора? Кхы мишта хул из? (Ч1оаг1а е к1аьда).

- Малаг1ча алапаша белгалью цун к1аьда хилар, ч1оаг1а хилар?

- Хьалахал улга т1а кепайоазон алапаш «П, и», х1аьта кулгайоазондараш мичад?(1 бери хьаьокх)

б) Оаза моттиг кьоастаяр.

- Малаг1ча метте хоз шоана оаз [и] ? (Хьалха, юкье, е эгара т1ехьа?)

ПОЛУВ, БАППА, ПЕНАШ, САПА, КХОП, ПАЙДА, ЧОП.

4. Сало1а минот.

в) Дешдоакьош улга т1ари книжка т1ари дешар.

г) Дешаш: пан - дар, па - па, пилл, поп (чинара), пха, пхо, сапа - дешар .

д) Текст ешар, оаг1о - 79.

5. Керда тема ч1оаг1ьяр.

Сурташцара болх.

Дешай тохкам бар, схемаш отгяр, дешашца предложенеш отта

Ховли-довзалеш. (Сурташ.)

ХОХ автобус пела шод ийс 23456

«Зоопарке» яха дувцар дешар, оаг 10 - 80.

Чулоацам хъабувцар, шоаш деш бераш, «з 1 анарах» деш, хоржаш деш (выборочное чтение).

6. Урока кортабар.

- Малаг 1 а алап 1 омадир оаш тахан?
- Мишта я до белгалгью оазаш?
- Малаг 1а декхар да аз шоана т1адуллар?

7. Ц1аг1ара болх.

Шаъра деша, оаг 10 79 - 80.

Г1алг1ай метта йоазон урока йола план 1 «б» кл. Мержой Г. М.

18.12.17 г.

Тема: Алапаш «П, п» яздар.

Урока декхараш: кулгайоазон алап «п» язде дешархой 1омабар, цу алапаца дешаш а предложенеш а язъяр, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш, алфавит.

Урок д1аяхъар.

3. Урока теркам т1абахийтар.

Тетрадъ нийса оаш 1одул.

Хоза ц1ена алапаш дулл.

Ручка бе белле нийса 1охови.

Дика язде 1омадала лови.

4. Керда тема йовзийтар.

Алапаш дистар.

- Хъалаха кепайоазон алапаш абата т1ара.
- Хъаала фуд цар цхъатарра дар, башхо йолаш дар?
- Х1анз хъажал кулгайоазон алапашка. Фуд цар тара хилар а, тара ца хилар а?

3. З1амига алап «п» яздар.

Хъехархочо д1ахъокх з1амига алап мишта дул. Дешархоша д1аязду из.

1одеша дешдоакъош: па, по, пи, пу, пе.

- Д1а а оалаш шоай дагахъа, д1аязде дешаш: пед, пела, сапа.

4. Сало1а минот.

*Пилла ч'лоаг'ла доккха да.
Пил сабаре лелаш да.*

*Гаьн т'лара г'ланаш цо хьадоах.
Деза б'лоаг'лий д'ла-са доах.*

5. Доккха алап «П» яздар.

Хьехархочо д'лахьокх из алап мишта язде деза.

Бераша д'лаязду цхьа муг'1 бизза алап «П.».

- Сенна эш из доккха алап «П»?

- Малаг'ла ц'л'ераш йовз шоана цу алапаца йолалуш?

Суртацара болх.

- Фу гу шоана сурта т'ла?

- К'лаьнка ц'ли я Паки. Мишта ва к'лаьнк?

Хоза хетий шоана цун оамалаш?

- Х'ланз вай цу к'лаьнка ц'ли язъергья. (Бераша д'лаязду дош).

Предложени язъяр.

- Йоеша улга т'лара предложени.

- Мас дош да укх предложене чу? Мишта йолалу предложени?

- Мишта гойт из кхоачаенналга? Мишта язде деза х'лара дош?

- Малаг'ла дош яздеш г'лалат де йиш яц?

Х'лара дош йодешаш, дешдакъя дагахьа д'ла а оалаш д'лаязье предложени.

4. Сало'ла минот.

5. Йомадаьр ч'лоаг'лар.

Ши дешархо улга т'ла а вахийте, хьехархочо берашка д'лаоалаш д'лаязду хьалха йомадаь алапаш. **З з Х х**
Т т М м Н н К к Р р И и Ш ш У у А а О о С с Л л Д д, Б, б, 1, Ц, ц, Е, е, Г г, г'г.

Ловзар «Хьан дикаг'ла, сихаг'ла».

Шишша дешархо улга т'ла язде вохийт хьехархочо, царга д'лаоал дош. бераша а хьехархочо а д'лаоал дикаг'ла, сихаг'ла ваьннар малав.

6. Урока кортабар.

- Малаг'ла алап яздыр вай тахан?

- Маца язду доккха алап «П»?

Г'лалг'лай метта дешара урока йола план 1 кл. Мержой Г. М.

29.01.18

Дешар.

Тема: Оаз а алап а «Ф ф».

Урока декхараш: алапаш а оазаш а [ф], [ф'] йовзийтар, цу алапашца дешдоакъоши дешаши дешар, текстаца болх бе хар ч'лоаг'лар, шаьра деша бола болх д'лахо бахьар, ялата хам бе берашта хьехар, дувцар.

Урока кхочам: сурташ, алапаш, схемаш.

Урок д'лаяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам т'лабахийтар.

2. Ц'лаг'ла бе бенна болх тахкар.

3. Кердача тема т'лара болх.

а) Оазаш [ф], [ф'] йовзийтар.

Ховли – довзали.

Лайтта меттел доккха хий,

Д'ла – са тувс цо талг'леш иий. Фуй из? (Форд).

- Малаг'ла оаз хоз шоана цу деша хьалха?

- Мишта д'лаоал оаш из? Мишта я из? Отгаде из дош схемах.

З'ламига буртиг ца'л мара бац.

Из д'лабийча, хьахула беркат дагараделургдац. (Фийг).

- Тахка из дош. Мишта я оаз [ф']? Мишта д'лаоал?

- Мишта я оал из санна йолча оазех?

- Тлоараш тоха из оаз шоашта хозе, аз дешаш длаоалаш:

Гонахъа, харца, морхаш, малх, сарахъа, хьалтла маш, боахам, пхьид, хьоар.

б) Алапаш «Хь хь» довзийтар. Книжка 91- оаглон тлара алапаш лодешийтар. «Хьайра» яха дош тахкар, алапехи схемахи из оттадар.

5. Салола минот.

Миха хьайра кхест,

Ткъамаш дла-хъа лест.

Миха хьайра санна,

Тхо михага кхест.

Хьарах нанас хьалтлам ю,

Хьоарал хьалтлам кечаю.

Нанна новкъостал аз ду,

Хьоарал керчаду кулгаши.

6. Кердача тема тлара болх длахо бахьар.

а) Дешдоакъош дешар.

ХБА ХБО ХБУ ХБИ ХБЕ ХБОА

АХБ ОХБ УХБ ИХБ ЕХБ ОАХБ.

Цкъа улга тлара деш, тлаккха книжка тлара деш.

б) Дешаш дешар: МУХ – МУХБ НИХ – НИХБ БУХ – БУХБ
 ПХА – ПХБА ПХО – ПХОШ ХОХ – ХБОНК

в) Текст «Хьунагла» ешар.

Шоаш еш текст бераша, тлаккха цхьацца пред-ни еш. Цул тлехьагла зланарах, хоржаш деш.

6. Салола минот.

7. Керда тема члоагльяр.

Ребусаш: ХБ ОВЛА - ХБОВЛА, ХБ ' ГАЗИЛГ - ХБАЗИЛГ.

Суртах дувцар оттадар.

Ловзар «Хьехархо».

8. Урока кортабар.

- Малагла алап дайзар шоана тахан?

- Лодеша дешаш, ювца башхош: ХЕСТА – ХЬЕСТА, ДАХ – ДАХБА, ПХИЪ – ПХЬИД.

Тема: Оаз а алап а «Г г».

Урока декхараш: оазаш а алапаш а «Г г» довзийтар, текстаца болх бе хар хьехар, къамаьл шаьрдар, шаьра а нийса а деша хар хьехар; Талам деза а из лораде а дезарах дувцар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш, алапаш тладола карточкаш.

Урок длаяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам тлабахийтар.

2. Цлагла бе бенна болх тахкар.

3. Кердача тема тлара болх.

а) Урока тема йовзийтар. Ховли – довзалеш.

Даьсса хилча из Лодож,

Диза хилча уралатт. (Гали).

Йоккха гизилг, бархла ког,

Мазаши охка цунна мог. (Гизг).

Из – дукхача сомий догилг,

Доккха е зламага хул.

Цал гламаглай, дукха харбазий,

Ябакхий дарбане хул. (Генарг).

- Фуд укх дешай тарадар? (Уж дешаш «Г» яхача алапаца долалу).

- Из вай тема я. Тахана шоана довзаргда керда алап а цо белгалгью оазаш а.

б) Оазаш [г], [г'] йовзийтар.

- Тохкам бе (фонетически) «Гали» яхача деша.

- Мишта я оаз [г]?

- Тохкам бе «гизг» яхача деша.

- Мишта я оаз [г']?

- Кердакхал, малаг1ча мукъача алапаша хъагойт мукъазача оазий ч1оаг1а е к1аьда хилар?

в) Алапаш «Г г», «Г 2» довзийтар.

- Фу хъахьокх доккхача алапо? Маца язду из?

- Оттаде улга т1а алапех дешаш: Гали, гизг, генарг.

- Декъа уж дешдоакъошта. Оттае улга т1а цу дешай схема.

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

а) Дешдоакъош хъадар, уж дешар.

Улга т1а: 1ажий сурташ алапаш т1а долаш А О И Е У, оаркхув к1ала алап «г» латт.

- Яхаш - текъаш цхъа газа хиннай. Цун пхий б1ийг хиннай. Х1ара 1урра цо цхъацца 1аж чубилле оаркхув оттадеш хиннад к1оригашта. Т1аккха х1аранега дешийташ хиннад хъахинна дешдакъа. Новкъостал дел, бераш, б1ийгашта 1одеша, цхъан дийнахъа хъахинна дешдоакъош. (Цхъацца т1а а воаг1аш, 5 деш-чо оттаду дешдоакъош, вокхар 1одеш).

- Хувцал алапий моттигаш, 1одешал х1анза. (Аг, ог, иг, ег, уг).

- Сен т1а хъахул 1ажаш?

- Малаг1а алапаца долалу из дош? Мишта баха беца 1ажаш?

б) Текст «Гузилг» ешар, суртах къамаьл дар. Шоаш деш бераша, хаттарашта чулоацам тохк, цхъацца предложени еш.

в) Эша алап оттаде т1адамашта меттел (оаг1о – 67).

6. Сало1а минот.

Зовне гургал ара бек:

Гур –гур-гур, гур –гур –гур.

Гургал аз массанахъа лех,

Мичад зов, мичад гур.

Гургал дийна х1ама я?

Лелаи хулий из?

Беца ваьлча, газа я-кх,

Качча уллаш «гур».

7. Керда тема ч1оаг1ъяр.

а) Книжка т1ара болх.

Дешаш дешар, цар ма1ан довзийтар.

Предложенеш ешар, суртах къамаьл дар.

Бераш «з1анарах» деш, хоржаш деш.

Ловзар «Ч1оаг1а 0 шорта».

б) Классал арахъа дешар.

- Малаг1а аькха да шоана гур? (оаг1о – 68).

- Фу хов шоана цох?

- Сенна эш цогалаш хъунашка?

Фаьлг «Цогали борг1али» бешар дешархоша.

- Хъадувца фаьлга чу цогали сурт – сибатах лаьца.

- Фу хъех вайна фаьлго?

8. Урока кортабар

- Малаг1а керда оаз хоз шоана цогал яхача деша юкье ?

- Мишта я из?

- Малаг1ча алапашца д1аязью из хъахьокха книжка т1ара.

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 «б» кл. Мержоевой М. Г.

10. 12. 17 г.

Урока тема: Оазаш а алапаш а «1».

Урока лоарх1ам: Оаз а, алап а «1», довзийтар, дувзаденна къамаъл шаьрдар, дешара навыкаш шаьръяр, дешархой дешарцара, 1аламцара безам кхебар.

Урока 1алашо: сурташ, алапаш, презентаци.

Урока никъ

I. Урока кийчо яр.

Метта разминка: (*хъехархочоа т1еххъа*)

- Б1 арашдуарг - I [ра церг.
- Б1ар 1окхоссал - Дизаг1дарг!
- Байнаб сона Хьо мо аьлий...
- 1айхадаккха.
- Гаьн т1а ваьле!

II. Ц1аг1ара болх тахкар.

- 1омадаь алапаш кердадахар.

- Царна кжъера мукъа алапаш хъакъоастадайтар.

III. Керда тема: Оаз 1, из белгалъеш дола алап 1.

1. Абата “5-ча оаглон тларча суртах къамаъл дар.

- Фу ту шоана лакхе диллача сурта тла? (ловзаш доахка бераши)

- Малаг 1 а ха я их? (1а)

- Мала! 1а ловзараш хул 1 ай? (соалозаш хехк, лай мажаргех ловз, лайх ор<)ада вх)

2. 1а яхача деша хьалха **малаг 1а** оаз хоз шоана? **(1). Хъехархочо** длаоал из оаз. дешархоша цунна тлехъаоал.

- Малаг1а оаз я из? (мукъаза)

- Алфавита Мара, абага Мара из оаз белгалъеш дола алап до- взийт берашта, улга тла длахьокх из мишта язду.

- «31анарах» 1одешийт берашка дешдоакъош, дешаш. хьалха латта алап хъа а къоастадайташ.

- Ц1ераш йоах лохе дехкача суртий: **1аьхар, му1а, 1аж.**

3. Стихотворени 1омаю:

1алам.1алам.хоза 1алам,

Ховчо диллад из хъа сурт.

Б1арг ма кхоачча яда ареш - Баьца, зизай к1оарга к1увс.

IV. Дувзадена къамаъл шаьрдар.

- Абата 76-ча оаглон Мара дешдоакъош 1одеш дешархоша «з 1 а- нарах».

- Хъехархочо 1осш текст.

76-ча оаглон Марча суртах дувцар кхоллар. «Ферма тла» аьнна ц 1 и а тила.

V. Сало1а минот

Ца1, шиь, кхоь - корта лаккха хьалъайбе.

Диь, пхиь. ялх - д1а-хъа дерза. делале.

Ворх1, барх1 - 1о адийрзе. 1олохле.

Хьалнийслия саббаре.

К1оарга даха. бераш. са.

Цхьан метте г 1 абаха лаккха,

Шортта 1оахайше,

Д1а-хъа хъежа дела а лой,

Болх д1абахъа кийчо е.

VII. Дувзадена къамаъл шаьрдар.

- Абата **77-ча** оагло тла **лакхе диллача** суртах къамаъл ду.

- Дхвцар кхолл.

- Абата 78-ча оагло тлара текст шаьра, нийса 1осшийт.

VIII. Уроках 1омадаьчун корта бар.

- Фу 1омадир вай, бераш укх уроках? (*1 яха оази алати*)
- Кхы фу дир вай?

IX. Ц1аг1а бе болх балар.

1. Абата 75-78-чеи оаг1ош т1ара дешаш, тексташ шаьра еша ха.
2. 1 яха алапаш шин муг1ар т1а язде.

Оаз а алап а Г1 довзийтар.

1. Ховли-довзали:

Хи чу лийчай, екъа йисай. Фуй из? (*Г1аж*)

- С шхотворени 1омаю берашца:

Г1 ажо г 1 ажа хьехар ду.

Пажилто 1омаду.

- Бераш, х!ана хул г1аж екъа хи чура хьалъяьлча?
- МалаМа оаз хоз шоана цу деша хьалха .’
- Миштай из оаз? (*Мукъаза*)
- Масса дешдакъа ду цу деша? Сенах хайра шоана из?

2. Алап Г1 довзийтар.

- Д1ахьокх алфавита Мара, абата 77-ча оаг1он т 1 ара алап, терко т!айохийт алапа доакъошта.

- Мишта хьахиннад **из** алап. масса **даькъах** латт **из**? (*Шин аланах: 1, Г*). Хьалхадоакх, цу тайпара. ши алап **в!ашаг1** а **кхийтта**. **хьа-** хиннача алапах шолха алап палаш хилар.

Бераша «з1анарах» 1одеш дешдоакъош: **Г1а1 Г1о 1Г1у 1Г1е**

1Г1и.

- Хъехархочо 1оеш текст.

Берашка 1оешийт х1ара предложени, масса дешах лап хъа а оалийташ.

- Эша алагташ т1а а детташ, дешаш хъакхолл сурташта к1ала: Пала, г1аж, борг1ал.

Х. Дувзадenna къамаьл шаьрдар.

- Абата 77-ча оаг1о т1а лакхе диллача суртах къамаьл ду.
- Дхвцар кхолл.
- Абата 78-ча оаг1о т1ара текст шаьра, нийса 1осшийт.

Урок № 24

Урока тема: Оазаш а алапаш а «Пп», «Кх».

Урока лоарх1ам: Оазаш, алапаш «Пп», «Кх» довзийтар, дувза- денна къамаьл шаьрдар. дешара навикаш лакхъяр, дешархой дешар- цара. 1 аламцара безам кхебар.

Урока никъ

I. Урока кийчо яр.

II. Ц1аг1ара болх тахкар.

1омадаь алапаш кердадахар.

- Царна юкьера мукъаза алапаш хъакьоастадайттар.

III. Керда тема: Оаз П, из белгалъеш дола алап Пп.

1. Абата 79-ча оаг1он т1 арча суртах къамаьл дар.
- фу ту шоана лакхе диллача сурта т1 а? (тала)
 - Вай мехка хулий пиллаш?

Г1алг1ай метта дешара урока йола план 1 кл. Мержой Г.М. 07.12. 17 г.

Тема: Оаз а алап а «Ц ц».

Урока декхараш: ч1оаг1а оаз [ц] а алапаш «Ц ц» а дешархошта довзийтар, цу алапашца дешдоакьооши дешаши деша 1омабар, айдара предложени нийса, оаз тоаеш еша хар ч1оаг1дар, къамаьл шаьрдар, 1алам дезар кхедар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, схемаш, ребусаш, улга т1а кицаш.

Урок д1аяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар.

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

3. Керда тема йовзийтар.

Улга т1а сурташ: цогал, цел, царг, цицхолг.

- Хъадувца, фу гу шоана сурташ т1а?
- Фу хъахьокх оаш аьннача дешаша?
- Малаг1а хаттар оттаде деза х1ара деша?
- Фуд цу дешай юкьарадар (общее)? Х1ана?
- Цудухъа, фу яхаш я аргдар оаш вай таханарча урока тема?

4. Керда тема т1ара болх.

а) Оаз [ц] йовзийтар.

Ховли – довзали.

Лел из зизилг ткъамаш детташ,

Шорта лаьтта из Iохов.

- МалагIа оаз хоз шоана цу деша тIехъа?

- Нийса дIаалал из оаз?

- Мишта оал вай из? Мишта я из оаз?

Оаз [ц] массаза а чIоагIа хул. Улга тIарча сурташка вайю ха а хьже, из цига дика хоалу. Дерригача дешашка мишта я оаз [ц]? (ЧIоагIа).

б) [Ц] яхача оаза моттиг хьаалар.

- Мичахъа хоз шоана из оаз: хьалха, юкье, тIехъа? **Ца1, хацар, хьоцар, бургац, циск, велхац, цхарал, цогал, харца.**

Ареш хилар зизаш, баьцаш,

Уж ший цIа хилар цун лов. Фуй из? (КIормац).

5. Сало1а минот.

Цел а бетташ оасар де,

Йолхьингаца буц гулье,

Хоза, цIена беш цIенье.

ДегIа дика да балхаш де.

Балхашца вай дегI кIаьдлу,

КIаьддаларо низ а лу. (Труд укрепляет здоровье).

6. Керда тема тIара болх дIахо бахьар.

а) Алапаш «Ц ц» довзийтар.

Улга тIа кицаш:

«Дешар – сердало, ца дешар – боадо», «Хаттар эхь дац, эхь да гIалатвалар».

- Мишта кхетаду оаш укх кицай маIан?

- КIал така хьакха «Ц» яхача алапа.

б) Книжка тIара болх.

Дешдоакъош дешар; текст «Беша» ешар, суртах къамаьл дар; предложенеш ешар (оагIо-72).

7. Сало1а минот яр.

8. Керда тема чIоагIьяр.

а) Шоаш деш бераш.

б) Улга тIара деш «зIанарах», тоабах.

в) Ребусаш: Ц 'БОГА Л - ЦОГАЛ. Л 'ЦАЦА - ЛАЦА.

- Оттаде уж дешаш алапех, улга тIа дIаязье цар схемаш.

9. Урока кортабар.

- Фу хайра шоана кердача оазах? - МалагIа дешаш довз шоана «Ц» юкьедолаш?

ГIалгIай мегта дешара урока йола план 1 «б» кл. Мержой Г. М. 05.02.18 шу

Тема: Алап «Ъ» довзийтар.

Урока декхараш: алап «ъ» довзийтар, цунца дешаш деша бераш Iомадар, къамаьл шаьрдар, шаьра дешара хетабаь болх дIахо бахьар, оалхазарашца къахетаме хилар кхедар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш.

Урок дIаяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам тIабахийтар.

2. ЦIагIа бе бенна болх тахкар.

3. Кердача тема тIара болх.

а) Алап «ъ» довзийтар.

Улга тIа: 2, 3, 4, 5.

- Iодеша дешаш. Фуд цар юкьарадар?

- Уж дешаш дIаоалаш тIехъара оаз хад. ДIаозаел хIара деша мукъа оаз, соцаел цIаьхха, хоадаел из. Из оаз хадача кхьйола оаз хозий шоана? (Хазак).

- ТIаккха мишта дIахьокхаргда, деша тIехъа из оаз хадалга? Наха цига язду «чIоагIа» хьарак. Iодеша дешаш: ший, кхоь, дий, пхий.

Укх алапо «ъ» оаз белгалгъяц, цудухъа схема т1а цун к1ай бос ба.

- Оттадел «шиъ», «кхоъ» яха дешаш схемах.

- Хъалахал из алап «ъ» абата т1ара, алфавита т1ара.

4. Сало1а минот.

Ца1, шиъ, кхоъ, диъ,

1а хъаделла кор, ниъ.

Кулгаш айде, баккха ког,

Дика болх беш хургда дог.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

а) Дешаш дешар.

Шиъ диъ кхоъ пхиъ юъ буъ фуъ муъ тоъ.

б) Текст «1а» ешар. Чулоацам тахкар, хоржаш дешар, шоаш дешар.

6. Сало1а минот.

7. Керда тема ч1оаг1ъяр.

а) Книжка т1ара болх.

б) Фаьлг бешар, чулоацам тахкар.

8. Урока кортабар.

- Малаг1а дешаш да алапел к1езигаг1а оазаш яраш?

- Малаг1а дош да укхаза д1аяздаьр?

МУШ ' Ъ - МУЪ.

- Мас алап да укх деша? Мас оаз я?

- Алапаш да дукхаг1а е оазаш я? Х1ана?

- Кхы малаг1а алап да оаз йоацаш? (Ъ).

Тема: Оаз а алап а «Я я».

Урока декхараш: керда алап берашта 1омадар, деша юкъе цу алапо ши оаз маца белгалгъю хъехар, шаьра деша хара лаьрх1а болх д1абахъар, къамаьл шаьрдар, предложенех бола кхетам ч1оаг1бар; дешархошта юкъе доттаг1ал кхедар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш, таьрахъаш т1адола карточкаш.

Урок д1аяхъар.

1. Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар.

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) 1омадаьр кердааккхар.

Улга т1а шин-кхаь муг1арах кегадаь алапаш латт.

- Алапаш кегадаьд ч1оаг1а баьннача миho, шин дакъа декъа уж.

- Мишта декъа деза уж?

- Фу хов шоана мукъазача оазех? Мукъачарех?

5 – 6 дешархочунга сихха 1одешийт хъехархочо алапаш.

б) Керда тема йовзийтар.

К1алт1адаьккхад алап «р»,

Йилай лоаца г1ажилг.

Ала, бераш, сога оаш,

Малаг1а да алапилг?

Р Я

- Нийса ях оаш, из да алап «Я». Цох лаьца да вай таханара къамаьл.

в) Оазаш [я] , я- [й а] йовзийтар.

- Хъажал таьрахъажшка, хъа а оалаш, 1 оязде доацар. (Цхъанне улга т1а).

1, 2, 3, 4, 5, ., 7, 8.

- Хъаала «ЯЛХ» яха дош. Малаг1а оаз хоз деша хьалха?

- Зел, бераш, мишта д1аоал вай из? Хъадувца цох лаьца.

- Оттае улга т1а цу деша схема, дош алапех оттаде. Ала декъалой из дешдоакъошта? Х1ана?

- Алап «я» цхъа говзал йоалаш да. Деша хьалха латгача хана цо ши оаз белгалъю.(На доске)

- Иштта «ь», е «ъ» т1ехъа латте, е мукъача алапа т1ехъа латте цо ши оаз белгалъю.

(Масала: лургъя, тоаяла).

Цудухъа схема «ялх» яхача деша иштта хургъя.(Показ на доске).

- Мас алап да укх деша? Мас оаз я? Х1ана я оазаш дукхаг1а?

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

а) Алапаша дешаши улга т1ара дешар.

б) Книжка т1ара болх.

Суртах дувцар оттадар; дешаш дешар; текст ешар, чулоацамах къамаьл дар.

Шоаш бераш деш, оаг1о – 66. «31анарах» деш

- Шун малаг1а я дукхаг1а еза ловзорг? Из х1ана я езаг1а?

6. Сало1а минот.

7. Керда тема ч1оаг1хяр.

Ховли – довзали.

Харбаза из тара я, Бакъда, бийда юаш яц,

Беша хъахулаш из я. Гуйран маара кхачаш яц. (Ябакх).

- Мас алап да укх деша? Мас оаз я? Х1ана я оазаш дукхаг1а?

Хъехархочо сурт д1а а хьокхаш, дувц ябакхах боалача пайдах.

Байт 1омаяр.

Ялх шу даьнна я Яха. Яха школе яха йоал,

Раьза яц ц1аг1а яг1а. Яха дика деша йоал.

Стихотворени улга т1а язъяьй, цхъан дешархочо к1ал така хьокх «Я» яхача алапашта.

8. Урока кортабар.

- Фу хайра шоана тахан керда?

Хъехархочо белгалвоаккх дика дийшар.

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 «б» кл. Мержоевой М. Г. 13. 01. 16 г.

Тема: Алап «ъ» довзийтар.

Урока декхараш: алап «ъ» довзийтар, цо оаз белгал ца елга хайтар; цу алапаца дешаш деша бераш 1омадар; мотт шаьрбар, 1аламах бола кхетам шербар, керда дешаш 1омадар; къахъегаме хилар кхедар.

Урока кхоачам: алапаш, схемаш, сурташ, професеш т1айола сурт, хъаракаш «+», «-».

Урок д1аяхъар.

1. Урока кийчо яр.

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Алап «ъ» довзийтар.

Алап «Р» 1а к1алт1адоаккхе.

Керда алап хъахургда.

Мукъаза долчоа улув доаккхе,

Из оаз цо к1аьдаергъя.

Тема: Алап ь яздар.

Урока декхараш: алап кӀьда хьарак яздар, цу алапаца дешаш яздар, дӀаоалаш язде а мукъеи мукъазеи оазаш кьоастае а бераш Ӏомадар. Орфографически зем кхебар, кхетам шербар. Ӏаламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алап ь, сурташ, дешаш тӀадола карточкаш.

Урок дӀаяхьар

1. Урока теркам тӀабахийтар.

Йоазон урок йолалу,
ГӀалатах со лоралу.
Яздергда аз чӀоагӀа дика,
Йоаккхаргья аз тӀаккха пхиь.

2. Урока тема йовзийтар.

Улга тӀа яздаь латт дош: кахат.
-Вайцига тахан хьоашалгӀа венав Лунтик. Цо йоах шуга укх деша гӀалат тоаде.
- МалагӀа алап тӀатоха деза? (ь).
- МалагӀа дош хьахилар? (Каьхат.)
- Тахан вай Ӏомадергда керда алап, Ӏомалургда цунца дешаш язде.

3. Кердача тема тӀара болх бар.

Алап ь хьарак яздара хьокхам хьокх хьехархочо.
Бераша хьокхамга хьажжа язду.
Алапаш гь кь ль сь дь вь бь мь нь пь яздар.
Дешаш яздар.

4. СалоӀа минот.

Лай чоалпингаш хоза кхест,
Ловзаш, лепаш лаьтта лег.
Михо айю, хьувзаю,
Доккхий лай гувнаш хьаду.

5. Предложенеш язъяр.

Диктовках язду бераш.
Карточкаш тӀара улга тӀа кулгайоазон алапашца дешаш язду.
Улга тӀара е книжка тӀара хьаязду.

6. Урока корта бар.

- МалагӀа алап дайзар шоана тахан?
- МалагӀа белгало я цу алапа?
- МалагӀа болх бу цу алапо деша юкье?

Тема: Оаз а алап а «Е е».

Лоарх1амаш: алапаш «Е е» довзийтар, оаз [е] йовзийтар, цу алапаца дешаш а предложенеш а еша бераш 1омадар; къамаьл шаьрдар, 1омадаь алапаш кердаккхар; хъайбаш дезаш хиладезарах дувцар, царцара безам совбаккхар.

Урока кийчо: алапаш, сурташ, схемаш, алфавит, дешаш т1адола таблица.

Урока никъ.

1. Урока кийчо яр.

Дешар дешар дика да.

Дешар – сага хъаькъал да.

2. Ц1аг1ара болх тахкар.

Дешархоша шоаш ц1аг1а дейшар деш. Хъехархочо хъабувцийт предложеней чулоацам.

- Фу гу шоана сурта т1а? Мишта хул зизаш?

- Малаг1а пайда боал царех? Лораде дезий уж?

3. Керда тема йовзийтар.

Ховли – довзали.

Дукха царгаш йоакхе а,

Массане хъекхаш я. (Ехк).

- Малаг1а оаз хоз шоана дош «ехк» д1аоалаш эггара хъалхаг1а? ([е]).

- Вай тахан из алап а цо белгалъю оаз а 1омаергъя.

4. Кердача тема т1ара болх.

а) Хъехархочо д1ахьокх алап «Е е».

- Ер алап «е» да. Цо белгалъю оаз [е] .

- Хъаала алап «е». Д1аозае из оаз.

- Д1ай1аьхъе йиш йий из? Илли оалалой цунца?

- Мишта оал вай из? Царгаша, бордаша, метто новкъарле йой? (Яц).

- Т1аккха мишта я из оаз: мукъа е мукъаза?

б) «Е» яха алап говза да. Цун юхе д1аотта алапо белгалъю оазаш к1аьдъю цо, шийна хъалха латта оаз а к1аьдъю цо. Масала: (1одеш улга т1ара шин муг1арах яздаь дешдакъаш).

Ре не ле се ке те де хе зе ме

- 1одеша уж дешдоакъош. Д1акхоачашдел уж дош хургдолаш.

5. Сало1а минот.

6. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

а) 1одеша дешаш. *Дера мела лел тел кер ехк*

- Х1ара деша ма1ан кхетадайт хъехархочо.

б) Книжкацара болх.

- Хъалаха шоай книжка т1ара алап «Е е». 1одеша дешдоакъош

- Х1анз цхъацане дешаргда, воккхар ладувг1аш т1еххъа б1аргашца дешаргда.

в) Дешаш дешар.

г) Суртацара болх.

- Фу гу шоана сурта т1а? Х1ана хов, малаг1а пайда лу говро сага?

- Мишта хила беза нах хъайбашца?

- Доахан дукха гулделча цох 1ул оал, х1аьта говраш гулъелча - ...рема оал.

- 1оеша сурта к1алхара предложенеш. Хъабувца цар чулоацам.

7. Сало1а минот.

8. 1омадаър ч1оаг1дар.

Ховли – довзали.

Хьалхаишка шод,

Дукха н1овцискаш цо буъ,

Техьаишка ц1ог,

Б1аъ ца диача йизац. (Бекарг).

Буц юъ, шура лу. (Етт).

- Етт, бекарг оалаш оаз [е] лоаца я.

- «Беша» оалаш – оаз [е] й1аъха хул, цудухьа, оаз [е] – мукъа я, лоаца а й1аъха а хул.

9. Урока кортабар.

- Малаг1а керда алап дайзар шоана тахан?

- Малаг1а оаз белгалъю цо?

- Мишта я из : мукъа я е мукъаза я?

Тема: Алап «Е е» яздар.

Лоарх1ам: алапаш «Е е» язде бераш 1омадар; дешаш цу алапашца язде 1омадар; из кхыча алапашца хоттар хар 1омадар; хьалха 1омадаър кердаккхар; 1алама садоалла х1амай лорae езалга берашта д1ахьехар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, книжка.

Урока никъ.

9. Йоозон урока кийчо яр.

Тетрадъ нийса дуларгда,

Се а нийса 1оховргва.

Хьехархочунга ладувг1аиш

Хоза, ц1ена яздергда.

10. Кердача тема т1ара болх.

Кепайоозони кулгайоозони алапаш в1аши дистар.

З1амига алап «е» яздар.

- Укх ц1аг1а етт бах. Хьажал ц1аг1ара араухача к1урага.

- Малаг1ча алапа тара хет шоана цун хьувзар. (Алапа «е»).

а) Хьехархочо д1ахьокх алап «е» яздар хьокхам улга т1а.

б) Бераша д1аязду алап «е».

Доккха алап «Е» яздар.

- Вай зиза деча хана, вай воашта ца ховш дул алап «Е».

- Хьажал укх зизага.

- Мичахъа гу вайна из алап?

Хъехархочо длахьокх алап «Е» мишта язде деза, дешархоша длаязду алап «Е».

11. Салола минот.

12. Дешаш яздар.

Цъханне улга тла, вокхар тетрадаш тла длаязду «е» яхача алапаца дешаш:

Кер, рема, деза, ехк, тешам, деха, дера,

13. Предложенеш язъяр.

Даде шекар дера. Хоза ехк ера сона.

Кепайоазон алапашца язъяр предложени хъаязъяр.

Зинас хоза зиза дера.

14. Сурташцара болх.

Хъехархочо длахьокх сурт, бераша кулг айду нагахъа санна сурта тлара хламан цлера чу алап «е» дале.

15. Ловзар «Сона хов».

Шин дешархочо улга тла длаязду хъехархочо длаоала алапаш.

А а О о У у И и Е е М м Н н К к С с Р р Л л Д д Х х Ш ш З з.

16. Урока кортабар.

- Малагла алап яздыр вай тахан?

- Малагла оаз белгалъю цо?

- Малагла дешаш хов шоана цу алапаца?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 3 «в» кл. мержоевой М. Г.

Тема: Алап «Х1 х1» яздар.

Лоарх1ам: «х1» яха алап язде а диктант язде а бераш 1омадар, 1омадаъ алапаш кердадаккхар, 1аламца безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, книжкаш.

Урок длаяхъар.

1. Урока кийчо яр.

2. Ц1аг1ара болх тахкар.

3. Урока тема йовзийтар.

Х1ара бера, х1ара бера

Школе абаташ хъадера.

Х1анз абат чакхдоалаш латт.

Алапаш хой, сога хатта.

«кх» - кхорилгаиш, «хъ» - хъачаиш,

«къ» - къамаргаиш, «х1» - х1амаиш.

- Тахан вай длаяздергда алапаш «Х1 х1».

4. Керда кепайоазони кулгайоазони алапаш улга тла длахьокх хъехархочо. Ювц царна юкъера башхалонаш, цхъатарра хилар. Улга тла длахьокх хъехархочо з1амига а доккха а алапаш яздара бокъо.

- а) Дешархоша д1аязду дешдоакъош цу алапаца. *X1a x1o x1u x1oa x1aъ x1y x1e.*
б) Дешаш яздар: *X1aнз x1ама x1ара барx1 ворx1.*

5. Сало1а минот.

- в) Хъехархочо д1ахъокх сурт.
- Фу гу шоана сурта т1а?
- Фу деш боахк уж?
- Мишта ба к1аьнкаш?
- Ц1ераш тахка царна?
- Д1аязде дешаш – берий ц1ераш.
X1арон, T1аx1up, X1амзат.

6. Предложенеш язъяр.

X1арон x1амаш лохъаеш воал.
X1амзата цунна г1о ду.
T1аx1upо x1ара дийнахъа деш.

7. Сало1а минот.

8. T1адамашта меттел эша алапаш язде.

Хоз... дик... вод...
Эц... ...ама ...ара
...азилг ...амарг.

17. Дешаш яздар.

T1exк, ц1огарг, д1аьха, к1од, ч1орг, т1ом, п1енд, з1ок, ж1али.

18. Урока кортабар.

- Малаг1а алап яздыр вай тахан?
- Малаг1а оаз белгалъю цо?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 3 «в» кл. мержоевой М. Г.

Тема: «X1 x1» яха оаз а алап а довзийтар.

Урока декхараш: дешашта шолха мукъаза алап «X1» довзийтар; къамаьл шаьрдар, 1омадаь алапаш кердаккхар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, книжкаш, алфавит.

Урока никъ.

1. Урока кийчо яр.

2. Хъехархочо хатгаращца ц1аг1ара болх тохк.

- Бераш, малаг1а алап дайзар вайна д1аяхача урока?
- Масалаш доаладел, из алап юкъе а долаш.
- Хъадувца, фу хов шоана цу алапо белгалъечча оазах? Малаг1а оалхазар дар вай дийцар?
- Хъадувцал цар вахар.

1 – 2 дешархочо дувцара чулоацам хъабувц, оаг1о – 10б.

Д1ахо 5 – 6 дешархочо 1оеш 3 – 4 предложени. Текст хоза а нийса а йийшачоа баркал оал.

3. Сало1а минот.

4. Дийцар ч1оаг1деш шоашта довза шолха алапаш цу текста юкъера хъалох, хъадувц.

5. Кердача темах кхетам балар.

а) Хъехархочо суртах лаьца хаттараш тел дешархошта.

- Малаш гу шоана укх сурта т1а?

- Ц1ераш тахка царна.

- Малаг1а болх бу цар?

- Оаш дой г1о шоай ков ц1ендеш? Сен бу из болх?

- Шун бий доттаг1ий? Ц1ераш яхал цар. Дешархоша предложенеш оттаю, хъаоал уж.

б) Оаз [x1] йовзийтар.

- «Х1арон» оалаш, малаг1а оаз хоз шоана эггара хьалха?

- Укх алапо белгалью оаз [x1]. Из оаз хъаала.

- Мишта оал вай из? Зовне я из е кьора я? Маца хул ч1оаг1а, маца хул к1аьда?

Д1ахо массане а хъаоал цу оаза белгалонаш.

в) Д1ахо текст еш хъехархочо. (оаг1о – 107).

Текста чулоацам кердабоаккхаш хъехархочо хаттараш тел берашта.

Дувц хъехархочо берий дика оамалах. 5 – 6 дешархочунга ешийт текст. Д1ахо массане дагахьа еш текст.

Хъехархочо хала дешаш улга т1а язду, дешархошка декъа а декъийташ.

ХЪ → А О И У Е ОА АЬ

Х1 → А О И У Е ОА АЬ.

г) Улга т1ара дешаш дешар.

Х1АНЗ Х1АРА Х1АМА

БАРХ1 ВОРХ1 ЛАБРХ1А.

6. Урока кортабар.

- Малаг1а алап дайзар вайна тахан?

- Мишта я цо белгалью оаз?

- Малаг1а дешаш дайзар вайна цу алапаца?

Тема: Оаз а алап а «Яь яь».

Лоарх1ам: керда алап а оаз а, шолха мукъа алап а оаз а йовзийтар; къамаьл шаьрдар, предложенеш, текст еша хар шаьрдар, шолхача алапех бола кхетам шербар.

1алашо: книжкаш, ховли-довзали, алфавит, сурташ.

Урок д1аяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар.

2. Ц1аг1ара болх тахкар.

«1умар» яха дувцар дешархошка дешийт.

- Малаг1а шера ха я х1анз ара? - Дооладе масалаш. Сенах хайра шоана из?

- Малаг1а оалхазараш доаг1а эггара хьалха ц1а?

- Мишта г1о ду царна наха? Х1аьта оаш дой оалхазарашта г1о? (Нагахьа санна в1ашт1ехьадале оалхазарий оазашка иллешка ладог1ийт берашка хъехархочо).

- Мишта да 1алам?

- Фу хет шоана аьхки 1уйранна сомадаьлча ара декача оалхазарий оаз хезача?

- Сенна эш уж?

3. Сало1а минот.

4. Кердача темах кхетам балар.

Ховли – довзали.

Биг пен ба, ий да, кор дац, ни1 яц.

Ц1а хьалдузаш а доассадаш а

Тхов бел, тхов дІакъовл. Фуй из? (Яьшк).

- МалагІа оаз хоз шоана хълха «яьшк» яха дош дІаоалаш?

- «Яь» яхар тахан вайна довзаргдола керда алап да. Цу алапо белгалъю оаз [яь] .

- Хъаала «яь». ДІаозалой шоага из оаз? Илли оалалой? Мишта дІаоал вай из?

б) – Іодеша улга тІара дешаш:

аьшк яьшк аьлар яьлар

аьннар яьннар аьха яьха.

- Дагахъа отта а йий, хъаала хІара дешаца предложени.

в) – Іодеша книжка тІара дешаш. (Бераша хІара деша маІан дувц).

г) Текст ешар.

Эггара хълха хъехархочо еш текст. ТІаккха бераша чулоацам мишта кхетабаьб хъожаш хаттараш тел.

д) Суртацара болх.

5. СалоІа минот.

ЯьгІа яьгІа къайг яхар,

Бешара фийгаи даа эттар.

Башир къайга кІийлен вагІа.

ГІерт из бешара къайг дІаяккха.

Башир къайга дІатІавод.

Къайг «къар» аьле хългІотт.

6. Іомадаьр чІоагІдар.

а) Бераша шоаш деш.

б) «ЗІанарах» еш бераша цхъаца предложени.

в) Алфавита новкъосталца кердадоаккх мукъа а мукъаза а алапаш, шолха алапаш.

г) Ловзар «КІоригаш».

Шин тоаба декъалу бераш. Цхъан тоаба чура бери шолха алапа цІи йоаккх, шоллагІча тоабара бери цу алапаца долалу дош оал.

7. Урока кортабар.

Тема: Алап «Яь, яь» яздар.

Урока декхараш: керда алапаш язде бераш Іомадар; цу алапаца дешаш яздар, дІа а оалаш текст язье хар чІоагІдар. Шолхача алапех бола кхетам кІоаргабар.

Урока кхоачам: сурташ, улга тІа дешаш, алапаш.

Урок дІаяхъар.

1. Урока кийчо яр, теркам тІабахийтар.

2. Іомадаьр кердааккхар.

Улга тІа дІаязду Іомадаь шолха алапаш: цхъанне зІамигадараш, шоллагІчо доккхийдараш.

3. Керда тема йовзийтар.

Хъехархочо дІахъокх кепайоазони кулгайоазони алапаш. Дувц царна юкьерча башхох, вІаши тарахиларах. Хъехархочо дІахъокх зІамига алап «яь» мишта язду.Цул тІехъагІа их дІаязду дешархоша. ТІаккха хъехархочо дувц доккха алап «Яь» мишта язду. Бераша язду доккха алап «Яь».

4. Улга тІара болх.

Цхъанне улга тІа, вокхар тетрадаш тІа дІаязду дешаш:

Яьлар, яьгІар, яьстар, яьшк, яьгар, яьккха.

- Оттае ши – кхо предложени цу дешашца. ДІаязье уж дІа а оалаш.

5. Салола минот.

Оаха яздаьд, оаха яздаьд.

Оаха дукха дика яздаьд.

Хланз оаха салоларгда,

Тлаккха юха а яздергда.

6. Диктант яздар.

Яндаре.

Со даьци йолча йода. Из Яндаре ях.

Цига члоаг1а хоза да. Iодоаг1а шийла хий.

Гонахъа сийна хъу я. Со баь т1а ловза а

хи т1а лувча ух.

7. Г1алаташцара болх.

8. Урока кортабар.

- Малаг1а алап дайзар шоана тахан?

- Малаг1а дешаш довза шоана цу алапаца?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 «б» кл. Мержоевой М. Г. 11. 02. 16 г.

Тема: Оаз а алап а «К1, к1».

Урока декхар: Iомадаь «къ» яха алап кердадаккхар, оаз а алап а «к1» довзийтар, къамаьл шаьрдар, Iаламца безам совбаккхар.

Урока кхоачам: книжкаш, алапаш, сурташ, алфавит.

Урок д1аяхьар.

1. Урока кийчо яр.

2. Ц1аг1ара болх тахкар.

- Бераш, малаг1а шолха алапаш довз шоана?

Хь аь г1 оа кх къ

- Х1ана оал вай царех шолха алапаш?

- Мас оаз белгалъю цар?

- Уж хул шолха мукъеи мукъазеи.

- Малаг1а алап дайзар шоана т1ехьарча урока?

Дувца цо белгалъеча оазех лаьца.

Ц1аг1а йийша текст ешар арг1 – арг1аг1а.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Улга т1а хъайбай сурташ..

- Хъаала, фу гу шоана сурташ т1а?

- Доккха да ер хъайбаш е дац?

- Нийса да, ераш вай ц1аг1а леладеча хъайбай к1оригаш я, х1ара к1орига нана я. Нанна ший к1ориг дукха еза. Сага санна еза я к1оригаша ший нана. Цудухъа из ший наьнах къоастае йиш яц.

- Мишта хила деза вай хъайбашца?

Хъехархочо иштта дувца а дувцаш улга т1а д1аязду дешаш:

К1ориг к1ормац к1оаг

- Малаг1а оаз хоз шоана уж дешаш д1аоалаш?

- Мукъа я из е мукъаза я? Х1ана хет шоана из иштта?

Хъехархочо д1ахьокх алапаш «к1» кепайоазони кулгайоазони. Дувц цар башхоех.

- Хъаала, мичахъа хоз шоана оаз [к1] .

Клома, хъажкла, клувс, клада, клор, клотарг.

Книжка тлара суртах дувцар оттадар.

Дешдоакъош дешар

Кла кло кли клу кле клаь клоа.

Текст ешар. Хъехархочо хатгарашца тохк чулоацам.

4. Салола минот.

5. Ломадаър чоаглар.

Стихотворени ешар.

Циска клориг зламага яр.

Клориг клаьда букъилг,

Клориг ловза ара яхар.

Клориг длаьха цлогилг.

Ховли – довзали.

Шурах баьккха, клай кхера сона гу,

Кхера аьта, истола тла оттабу. (Клолд).

Деша анализ ю бераша, алапий оазий тохкам беш.

6. Урока кортабар.

- Йодеша улга тлара шолха алапаш.

- Малагла алап дайзар шоана тахан?

- Мишта я цо белгалъю оаз?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 «б» кл. Мержоевой М. Г. 11. 02. 16 г.

Тема: Алап «К1, к1» яздар.

Урока декхараш: алап»К1, к1» яздар, из юкъе дола дешаш а предложенеш а язъяр;
дешархой диктант язде Ломабар, шолха алапаш къостаде хар
чоаглар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, алфавит, книжкаш.

Урока никъ.

1. Урока тема йовзийтар.

2. Алапаш яздар улга тла а тетрадаш тла а.

К1 к1, Къ къ, Кх кх, Хь хь, Аь аь.

3. Нийсае предложенеш.

Ийца, ера, клолд, нане.

Яр, клажарг, Маремма, хоза.

- Мишта язде доагла предложени хьалхара дош?

- Малагла хьарак оттаду предложени кхоачашлуш?

Улга тла сурташ: клаьнк, овла, ракета, моза, автобус, циск.

Сурташка а хъеже, хьалхара алапаш влашка а теке, дош хьаде.

- Малагла дош хилар шун? (Клормац).

4. Салола минот.

Оаха яздаьд, оаха яздаьд,

Оаха дукха дика яздаьд.

Хланз оаха салоларгда.

Тлаккха юха а яздергда.

5. Диктант яздар.

К1ормац.

Хоза к1ормац лаьцар к1азилго. Махье чудера из.

Хоза бос болаш дар к1ормац. Ара д1ахийцар из Махье.

- Хьалхарча предложене чура мукъазача алапашта к1ал така хьакха.
- Малаг1а дош яздир оаш доккхача алапаца?

6. Урока кортабар.

- Малаг1а алап яздир вай тахан?
- Маца язду доккха алап ?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 «б» кл. Мержоевой М. Г.

28. 01. 16 г.

Тема: Оаз а алап а «Э э».

Урока декхараш: керда оаз а алап а «Э э» довзийтар, цу алапаца дешаш деша бераш
1омадар, къамаьл шаьрдар, мукъа а мукъаза а оазаш къоастае
бераш 1омадар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, алфавит, книжкаш.

Урок д1аяхьар.

1. 1омадаьр кердадаккхар.

а) Ховли – довзалеш.

З1амига лечкьорг, н1аний дуарг,

Гаьнаш т1а из массаза даг1а.

Цунна моастаг1а боарха цици.

1а из цунах к1алхарадаха. Фуй из? (Хьазилг).

- Малаг1а оаз хоз шоана хьалхаг1а?

- 1одеша улга т1ара: **Хьа хьо хьу хьи хьоа хьаь.**

Сийрда ба цун шаккхе б1арг

Шедар гу цун сигалара.

Ира м1араш, гоама з1ок,

Хала да цох вала к1алхара. (Аьрзи).

Беша б1аьхий нах баг1а.

Кулгаш д1а-са доажадаь.

дукха хьажк1аш киса ехка.

Г1адамаш.

Г1а Г1о Г1и Г1е Г1у Г1оа - дешдоакьош деша улга т1ара.

Топпарах ю, ю из аьшках.

Ц1аг1а нане лелаю.

Цо хьалъюз из даьтта, шурах.

Истола т1а оттаю. (Кхабилг).

Дешдоакьош дешар улга т1ара: **Кха кхо кхи кхе кху кхоа кхаь.**

2. **ЦагIара болх тахкар.** Книжка тIара дешар оагIо 95 -96.

3. **Керда тема тIара болх.**

а) Цун чархаи аьшкан я.

Из чухьекхаи льятта доаккх.

Хьалха боаллаи кодилг ба.

Льятта доахаи, кIоагаи доах. Фуй из?

Экскаватор.

- МалагIа оаз хоз шоана хьалха? - Мишта дIаоал вай из алап?

- Мишта арадоал багара фо? Илли оалалой цу алапаца? ТIаккха мишта я из оаз?

- Хьалаха кепайоазон алап «Э».

- МалагIа сурт гу вайна книжка тIа? Бераша дувц суртах льяца.

б) Текст ешар книжка тIара. Хьехархочо хаттараш тел, дешархоша жоп лу.

4. **СалоIа минот.**

5. **Керда тема чIоагьяр.**

а) Дешаш дешар, дешай маIан довзийтар.

эр эп экх эш эттар эллар

эц эгI эхь эрз эг

б) Суртах предложенеш оттаяр.

в) Алфавитацара болх.

Бераша хьалох Iомадаь алапаш. Хьадувц царца долалу дешаш.

г) Дувцара цхьан предложенех анализ яр.

6. **Урока кортабар.**

- МалагIа керда алап дайзар шоана тахан? - МалагIа оаз белгалъю цо?

- Iодеша таблица тIара мукъа оазаш белгалъю алапаш?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 «б» кл. Мержоевой М. Г.

28. 01. 16 г.

Тема: Алап «Э э» яздар.

Урока декхараш: керда алап нийса язде бераш Iомадар; цу алапаца дола дешаш

дIаоалаш язде хар чIоагIдар, шолха алапех бола кхетам чIоагбар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, улга тIа дешаш.

Урока никъ.

1. **Iомадър кердааккхар.**

а) Шолха алапаш латт улга тIа.

ГI гI, Оа оа I I Кх кх Хь хь Аь аь Й й

б) ТIадамашта меттел эша алапаш оттадар.

Ла(кх)а (хь)ачаш му(гI)араш

Д(аь)ри с(оа)лоз з(I)ок

Цар белгалъеча оазех ховр кердадаьккхар.

2. **Керда тема йовзийтар.**

а) Кенайоазони кулгайоазони алапаш вIаши дистар.

в) Хьехархочо дIахьокх из алап мишта язде деза. Бераш хьахьокх шоаш мишта яздергда.

г) Алап «э» цхьа мугI бизза дIаяздар.

д) Хьехархочо дIахьокх доккха алап мишта язду. Дешархоша дIаязду цхьа мугI бизза доккха алап «Э».

Дешаш яздар.

Эр, эп, эгI, эхь, эш, эг, эрз, эц.

3. **СалоIа минот.**

4. **Кердача тема тIара болх дIахо бахьар.**

а) Дешаш яздар: эттар, эгаду, эхьар, эгIар, эцаргда.

б) Предложенеш язьяр:

- Ци тилла укх йиҠига. Оттае цу дешаца предложени.

Эмма маькх е эттар.

- К1ал така хьакха алапа «Э».

в) Кепайоазон предложени кулгайоазон алапашца хьаязъяр.

Эдилгире к1а эхьа хьоар даьккхар.

Хаттарашца предложене маьженах кьоастаяйт хьехархочо.

5. Ловзар «Сона хов».

Дешархоша улга т1а д1аязду дешаш, г1алат даьр эш.

<i>Кхала</i>	<i>кхоана</i>	<i>лаьтта</i>
<i>Хьоар</i>	<i>сахьат</i>	<i>дог1а</i>
<i>Бахьа</i>	<i>юврг1а</i>	<i>г1айба</i>
<i>Маьнги</i>	<i>каьхат</i>	<i>хьамиск</i>

6. Урока кортабар.

- Малаг1а алап яздыр вай тахан?

- Маца язду доккха алап «Э»?

Г1алг1ай метта дешара урока йола план 1 кл. хьехархочун Мержой Г. М. 30.10.17 гшу.

Тема: Оаз а алап а «К к».

Лоарх1ам: керда алапаш а оазаш а йовзийтар; цу алапаца дешаш деша бераш
1омадар, кьамаьл шаьрдар, предложенеш суртех бераш 1омадар, 1аламца
безам совбаккхар.

1алашо: сурташ, алапаш, ховли – довзали, схемаш.

Урок д1аяхьар.

7. Урока кийчо яр.

*Гургал техар – со 1охов,
Сона дика деша хов.*

*Со урока нийса ваг1а
Дешар да – хьаькьала лаг1а.*

8. Ц1аг1ара болх тахкар.

- Малаг1а алап 1омадир вай д1аяхача урока?

- Малаг1а оазаш белгалгью цу алапо?

- Мишта я оаз [з]? (Мукьа, зовне, к1аьда е ч1оаг1а).

- Сен эш доккха алап «З»?

- Хьаювца берий ц1ераш цу алапаца. Мишта язье еза уж ц1ераш?

Дешархоша деш дешаш, предложенеш. Хьабувц х1ара предложене чулоацам.

9. Кердача тема т1ара болх.

- Хьаала фуй укх ховли – довзалешка ювцар.

Ков д1акьовлаш из хьалгьотт,

Из лораду цо, мотт ца хой а. (Карт).

- Малаг1а оаз хоз шоана деша хьалхашка? (К). - Мишта я из? Сенах хайра шоана?

- Хьаала алап «К». Уйла е из д1аоалаш озази г1араци оал из е духхьал г1арац мара алац.

- Из иштта д1аоалаш дола алапо белгалгью оаз мишта я? (Кьора).

- Хьаала вайна цу озаха мел ховр. (Оаз [к] – мукьаза я, кьора я, ч1оаг1а а к1аьда а хул).

Ткьамаш да, г1отташ яц.

Наха коа из лелаю.

Чамболашаг1а дулх дац.

Шортта фуаш цо хьалу. (Котам).

- Хьадувца масс алапи оази я укх деша чу?

- 1одекьа из дешдоакьошта. Малаг1ча алапаца долалу из дош?

- Фу хов шоана цу оазах?

Дешдоакьоши дешаши дешар.

10. Сало1а минот.

11. Стихотворени 1омаяр.

Кале керда коч тийгар.

Коча кис цун накъадоал.

Кале коча кис деглар.

Цу чу ручка, каъхат доал.

12. Суртацара болх.

- Фу гу шоана сурта тла? Отгаде зламаига дувцар. Фу хъех вайна сурто?

7. Дешаш а предложенеш а ешар.

- Маца отгаю корсам? Мишта я из? Фу лу корсамо? Малагла беркат дахь цо?

- Хъадувца мас дош да хълхарча предложене чу?

- Подекъа «корсам» яха дош дешдоакъошта.

- Фу хургда еррига корсамаш наха тийдача? Саго гаънаш длаюгла еза, гаънаш фо цленду, сага дарба лу, бларга хозал лу, хълбашта а садоаллача хламашта а цла лу.

- Тлаккха лорae эший гаънаш?

Суртах дувцар оттадар.

Улга тла дешаш: *Кад, карт, тика, тух, корта, дика, дах, корсам, тхо.*

8. Урока кортабар.

Глалглай метга йоазон урока йола план 1 кл. хъехархочун МЕРЖОЙ Г. М. 30.10.17 шу.

Тема: Алап «К к» яздар.

Урока декхараш: кулгайоазон алап «К к» язде дешархой 1омабар, цу алапаца дешаш а предложенеш а язъяр, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш, алфавит.

Урок д1аяхъар.

5. Урока теркам тлабахийтар.

Тетрадъ нийса оаш 1одул.

Хоза цлена алапаш дулл.

Ручка бе белле нийса 1охови.

Дика язде 1омадала лови.

6. Керда тема йовзийтар.

Алапаш дистар.

- Хъалаха кепайоазон алапаш абата тлара.

- Хъаала фуд цар цхъатарра дар, башхо йолаш дар?

- Хланз хъажал кулгайоазон алапашка. Фуд цар тара хилар а, тара ца хилар а?

3. З1амига алап «к» яздар.

Хъехархочо длахъокх з1амига алап мишта дул. Дешархоша д1аязду из.

Подеша дешдоакъош: ка, ко, ки, ку.

Длакхоачашде уж дош хургдолаш. (Кад, кор, кит, кур).

- Дла а оалаш шоай дагахъа, д1аязде уж дешаш.

4. Салола минот.

Ков, ков – доккха да.

Коа г1олла со ударгва,

Карта, карта йлаъха я.

Карта юхе табаргва.

5. Доккха алап «К» яздар.

Хъехархочо длахъокх из алап мишта язде деза.

Бераша д1аязду цхъа муг1 бизза алап»К».

- Сена эш из доккха алап»К»?

- Малагла ц1ераш йовз шоана цу алапаца йолалуш?

Суртацара болх.

- Фу гу шоана сурта тла?

- К1аьнка ц1и я Керм. Мишта ва к1аьнк? Хоза хетий шоана цун оамалаш?

- Хланз вай цу к1аьнка ц1и язъергъа. (Бераша д1аязду дош : Керм).

Предложени язъяр.

- Йоеша улга тлара предложени. *Куне дика дул сурт.*

- Мас дош да ух предложене чу? Мишта йолалу предложени?

- Мишта гойт из кхоачаенналга? Мишта язде деза х1ара дош?

- Малаг1а дош яздеш г1алат де йиш яц?

Х1ара дош 1одешаш, дешдакъя дагахъя д1а а оалаш д1аязье предложени.

13. Сало1а минот.

14. 1омадаър ч1оаг1дар.

Ши дешархо улга т1а а вахийте, хъехархочо берашка д1аоалаш д1аязду хьалха 1омадаь алапаш. **З з Х х**
Т т М м Н н К к Р р И и Ш ш У у А а О о С с Л л Д д.

Ловзар «Хъан дикаг1а, сихаг1а».

Шишша дешархо улга т1а язде вохийт хъехархочо, царга д1аоал дош. Бераша а хъехархочо а д1аоал дикаг1а, сихаг1а ваьннар малав.

15. Урока кортабар.

- Малаг1а алап яздыр вай тахан?

- Маца язду доккха алап «К»?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 «б» кл. Мержоевой М. Г. 08. 02. 18 г.

Тема: Оаз а алап а «Къ къ».

Урока декхараш: 1омадаь шолха алапаш кердадаккхар; оаз а алап а «Къ къ»
довзийтар, къамаьл шаьрдар, шаьра деша а дийшачун чулоацам
хъабувца а бераш 1омадар.

Кхоачам: сурташ, ховли – довзали, улга т1а алапаш, дешаш.

Урок д1аяхьар.

1. Ц1аг1ара болх тахкар.

Дувцар дешар, цун чулоацам хъабувца. Шолха алапаш кердадаккхар.

Дешдакъий оазий тохкам бар. (Эстий - эс – тий.)

Дешархоша хъаювц х1ара оаза белгалло.

2. Кердача тема т1ара болх.

- Бераш, хъажа суртага, фу гу шоана? (Къайг).

- Хъадувца, фу хов шоана цох?

- Фаьлгашка мишта ювц къайг?

- Къайга тара хулий цхъавола саг? Малаг1а оамалаш я во?

- Малаг1а оаз хоз шоана из дош д1аоалаш? Хъаала из алап»къ».

Хъехархочо д1ахьокх кепайоазон а кулгайоазон а алапаш «Къ къ», алфавита т1ара хъахьокхийт.

- Алапо «къ» белгалъю оаз [къ] .

- Атта арадоалий багара фо? Сево новкъарле ю?

- Илли оалалой цу оазаца, д1аозалой оаз?

- Т1аккха мишта я из оаз?

Книжка т1ара болх.

- Хъалаха из алап книжка т1ара.

- Малаг1ча беса каьхат да из чуыздаър?

- Малаг1ча алапаша ч1оаг1ьергья, малаг1чар к1аьдъергья из оаз?

(А, о, у, ы, э, оа яхачар ч1оаг1ъю, и, е, аь, я, ю – яхачар к1аьдъю). (Къорг, къаьна).

Суртацара болх.

Дешдоакъош дешар улга т1ара, книжка т1ара.

Къа къо къи къе къаь къоа къу

Дагалаца цу дешдоакъошца долалу дешаш.

3. Сало1а минот.

4. Керда тема ч1оаг1ьяр.

Дувцар дешар. Цун чулоацам хъабувцар, хаттараш оттадар.

Улга т1ара дешаш дешар. **Къамарг къовсам къахъа къоалам.**

- Х1ара дешаца предложени оттае.

Дешаш, дешдоакъош дешар улга т1ара.

Кхаь кха кхо кхи кхе кху
Къаь къа къо къи къе къу

Къахъайгах лаьца деш хъехархочо журнала тIара «СелаIад» (№5, 2001г. ОагIо – 12.)
Къахъайг – сойка.

5. Урока кортабар.

- МалагIа алап Iомадир оаш тахан?
- МалагIа оаз я из?
- Кердадар фу хайра шоана?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 «б» кл. Мержоевой М. Г. 08. 02. 18 г.

Тема: Алап «Къ къ» яздар.

Урока декхараш: керда алап «Къ къ» язде дешархоша Iомабар, цу алапаца дешаш а предложенеш а язъяр, хоза язде хар чIоагIдар, Iаламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачо: алапаш, сурташ, алфавит, книжкаш.

Урок дIаяхъар.

1. Урока теркам тIабахийтар.

Тетрадъ нийса оаш Iодул. Хоза, цIена алапаш дулл.
Ручка бе белле нийса Iохови. Дика язде Iомадала лови.

2. Iомадаър кердадаккхар.

Шин дешархочо улга тIа язду алапаш:
ГI, гI, Кх, кх, Хь хь, Аь аь, I, Оа оа.

3. Кердача тема тIара болх.

Кепайоазони кулгайоазони алапаш вIаши дистар.
Хъехархочо дIахьокх «къ» яха алап мишт а язду. Бераша дIаязду цхьа мугI бизза «къ».
ДIахо дешархоша язду дешаш: *къамаьл, къайг, къоалам, къамарг.*
Дешай тохкам бар.

3. СалоIа минот.

Оаха яздаьд, оаха яздаьд,
Оаха дукха дика яздаьд.
ХIанз оаха салоIаргда,
ТIаккха юха а яздергда.

4. Керда тема чIоагIъяр.

- а) Предложенеш язъяр улга тIа.
- б) Кепайоазон алапашца язъяь предложени кулгайоазон алапашца хъаязъяр.
- в) Эша алап оттаде.

Ме...а *е...а* *де...а*
...ест *...оал* *т...о*

- Фуд «къоал» яхар?
- Мишта хила веза саг?
- Мишта ех Iа хъайна езаш йола хIама?
- Мишта лоархI ца хоатташ хъаййца хIама?

г) Предложени язъяр.

Дика саг – Даъла везар.

Хозал – сарралца, дикал – валлалца.

5. Урока кортабар.

- Малаг1а алап яздыр вай тахан?

- Маца язду доккха алапаш?

Г1алг1ай метта дешара урока йола план 1 кл. Мержой Г. М.

муттхьал 2018 шу.

Тема: Оаз а алап а «Ч1 ч1».

Урока декхараш: оаз а алап а «Ч1 ч1» ч1оаг1дара болх д1ахо бахьар, шаъра деша хар ч1оаг1дар, шолхача алапех бола болх д1ахо бахьар, къамаъл шаърдар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, дешаш улга т1а, ховли – довзали.

Урок д1аяхьар.

1. Урока теркам т1абахийтар. Керда тема йовзийтар.

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

а) Дешархоша еш ц1аг1а йийша текст.

- Фу деш воаллар к1аьнк?

- Маца хьадоаг1а оалхазарий?

- Мишта ва к1аьнк, цун оамалаш?

- Мишта хила веза оалхазарашца?

б) Бераш хьадувца шоашта дайза шолха алапаш.

- Малаг1а дешаш довз шоана цу алапашца?

в) Суртацара болх.

- Фу гу шоана укх сурта т1а? Фу деш йола нана?

- Малаг1а г1о ду нанна йи1иго?

- Мишта хет шоана из? Оаш дой нанна новкъостал?
 - Мишта хет нанас яь яа х1ама?
- Хам белаш наьна, дог лазалаш цох, массаза а г1о делаш цун?

3. Керда тема ч1оаг1ьяр.

Декъа дош дешдоакъошта: *«ч1аьтилг»*.

- Мас дешдакъа да? Мас алап, оаз я? Мас мукъа оаз я?
- К1ал така хъакха шолхача алапашта.
- 1одеша шолха алапаш: *Г1 кх к1 къ хь х1 п1 т1 ч1*
- 1одеша дешдоакъош: *г1оа кхоа къоа к1оа хьоа ц1оа ч1оа – г1а
г1аь кхаь къаь к1аь хъаь ч1аь ч1аь – пилг*

4. Сало1а минот.

5. Шаьра дешар.

Ч1орг.

*Умега маькх яр. Юкъера йиа ваьлча Уме ч1орг лаьтта 1окхессар.
Из дайра дадена. Цо дийцар ше маькха ч1оргах мишта хыйгав т1ема хана.
Цу хана денз кхы Уме 1окхессанзар маькха ч1орг.*

- Фу дир Уме маькха?
- Хъанна дайра из? Фу дар дадена халахийтар?
- Фу дир даде? Мишта тоавелар Уме?
- Оаш мишта бу маькха хам?

Ховли – довзали.

Тха борг1ала г1алкхаш я.

Г1алкхаш ц1е бос болаш я.

Борг1ала уж хоза хет,

Из ц1еяле лата г1ерт. (Ч1угал).

Ч1енг т1ато1аю,

Дахчан пандар. (Ч1ондарг).

Шаьра деша хара бола болх д1ахо бахьар.

Кулгаш дац,

Когаш дац,

Со чувита цо тигац. (Ч1ега).

6. Урока кортабар.

- Малаг1а алап 1омадир оаш тахан?
- Малаг1а оаз белгалъю цо? Мишта я из?

Г1алг1ай метта йоазон урока йола план 1 кл. Мержой Г. М.

муттхьал 2018 шу.

Тема: Алапаш «Ч1 ч1» яздар.

Урока декхараш: бераш доккха алап «Ч1» язде 1омадар; дешаш, предложенеш язье хар ч1оаг1дар, мукъача а мукъазача а алапех бола кхатам к1оаргбар. Урока кхоачам: алапаш, сурташ, алфавит.

Урок д1аяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар.

2. 1омадаьр кердаккхар.

Шин дешархочо д1аязду хьехархочо д1а а оалаш шолха алапаш:
Кх, кх, къ, Къ, К1, к1, Хь, хь, Х1, х1, Аь, аь, П1, п1.

- К1ал така хъакха мукъача алапа.

3. Деша алапий – оазий тохкам бар.

«Ч1агарг» - яха дош тохк бераша. Цу дешаца отгаю предложени.
- Д1аязье из предложени, к1ал така хьакха шолхача алапашта.

4. Сало1а минот.

*Оаха яздаьд, оаха яздаьд,
Оаха дукха дика яздаьд.
Х1анз оаха сало1аргда.
Т1аккха юха а яздергда.*

5. Дешаш яздар.

Дешархошта хьехархочо д1ахьокх сурташ, х1аьта бераша дешаш д1аязду.
(Ч1ега, ч1уг, ч1енг, ч1онак, ч1ондарг).

- Малаг1а дешаш декьалу дешдоакьошта?

- Малаг1а дешаш декьа йиш яц? Х1ана?

6. З1амига диктант яздар.

Ч1ондарг.

Кхо мерз а болаш пандар ба ч1ондарг.

Шелгаица лекхац из. 1ад хьекхаш лекх.

7. Сало1а минот.

8. Нийсае предложенеш.

Атаг1а, болх, бераш, лувча.

Сали, ага, ваг1а, теркадеш.

Йийнай, йизза, оаха, беш, ябакхаш.

9. Урока кортабар.

- Малаг1а алап дайзар шоана тахан?

- Малаг1а оаз белгалъю цо?

Г1алг1ай метта дешара урока йола план 1 кл. Мержой Г. М.

11.01.18 г.

Тема: Алапаш ж1, б1, з1, в1, д1 дола дешаш.

Урока декхараш: алапаш ж1, б1, з1, в1, д1 дола дешаш дешар, шаьра деша бераш 1омадар, дийшар хьадувца 1омадар, къамаьл шаьрдар, керда дешаш 1омадар, дийнаташца къахетаме хила хьехар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш, улга т1а ховли-довзали, ребус.

Урок д1аяхьар

I. Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар.

Дешара урок вай я.

Дика дешар декхар да.

Нийса даг1алаш, ладувг1аш,

Шоашта ховр, сона хьадувцаш.

II. 1омадаьр кердааккхар.

- Малаг1а алап 1омадир вай д1аяхача урока?

- Малаг1а оаз белгалъю цу алапо?

- Мишта я из оаз? (Мукъаза, зовне, массаза ч'оаг'а.)
- 1одеша книжка т'ара дешаш ж яхача алапаца.
- 1оеша «З'анарах» текст.
- Хъадувца сенах лаьца я текст?

III. Кердача тема т'ара болх.

1. Урока тема йовзийтар.

- 1одеша улга т'ара ховли-довзали:
Корта беа ба, дег' дай да,
Корта массаза 1обетташ ба.
Фуй из? (Гон, ж'ов.)
- Ж'ов яхача деша хьалха малаг'а оаз хоз шоана?
- Т'аккха шоллаг'а оаз малаг'а я?
- [ж'1] яха оаз хьахул ши алап ж, 1 в'ашкатехача. Иштта хьахул оазаш: [б'1] , [з'1] ,[в'1] ,[д'1] .
- 1одешал уж алапаш улга т'ара.

2. Сурташцара болх.

Хъехархочо д'ахьокх сурт, бераша дош хьаоал, из дош латгача алапехи оазехи дувц.
Б'ийг, з'лок, в'лов, д'лоаг'а.
-Оттае укх дешаех предложенеш.

IV. Сало'а минот.

Унзара б'лоби йоаг'а хьона, тхьовсалахь,
З'аамига ахкарг дода хьона, лацалахь,
Когаш доагадой, г'ломар т'а тувсале,
1ажаш легабеш, ткьовронаш эгае.

V. Кердача тема т'ара болх д'ахо бахьар.

3. Книжка т'ара болх.

- 1одеша книжка т'ара дешаш.
- Мишта кхетаду оаш цу дешай малан?
- 1оеша текст. Фу дувц цу чу?
«З'анарах» дешар.

4. Улга т'ара предложенеш ешар.

VI. 1омадаьр ч'оаг'дар.

Ребус.
Б'ар+ „когаш = ?
- Малаг'а дош хьахул вай ? (Б'аргаш.)

- Мишта хул б'аргаш? (Доккха, з'аамига, 1аьржа, сийна, баьццара, жог'ара кх. д'1.)
- 1оеша улга т'ара байт, 1омае.

Б'аргаш, б'араш, б'лехалаш
Б'1 д'лаоалаш дешалаш.

VII. Урока корта бар.

- Малаг'а алапаш 1омадир вай тахан?
- Малаг'а алап т'атохарца хьахул уж?

Йоазон урока йола план 1 кл Мержой Г.М. 17.05.18 шу.

Тема: Диктант.

Урока декхараш: дешархоша текст мишта язью хьажар, 1омаяь бокьонаш дешархоша йоазо деш мишта дагалоатгаю хьажар, предложене кхоачалу доазув бераша мишта кьоастаду, керда предложени мишта йолаю хьажар.

Урок д1аяхьар.

- 1. Урока теркам т1абахийтар.**
- 2. Урока тема а декхараш а довзийтар.**
- 3. Текст ешар.**

З1ий.

З1ий дукхача моттигашка ях. Бус лел из дукхаг1а. Зене йола дийна х1амаш юь цо. Кхераелча хьоарчалу з1ий. Б1аьсти к1оригаш йоах цо. Шура хьокхаш кхоаб цо уж. Шелал оттача хана тхьовс з1ий.

Улга т1а: юь.

- Сенах лаьца я текст?
- Фу хайра шоана з1ийнах?
- Мишта долалургда шо текст язье. (Ц1еча муг1ар т1ара.)

4. Текст д1аязьяр.

5. Урока корта бар.

- Малаг1а дешаш яздеш шекдувлар шо?
- Фу дар эггара халаг1а?

Дешара урок. 1 класс.

17.05.2018 г.

Тема: «Дика дешархо», «Н1ана».

Урока декхараш: дувцара а байта а чулоацам берашта бовзийтар, из тахка 1омадар, шаьра деша хара болх д1ахо бар, къамаьл шаьрдар. Дика оамалаш кхяр.

Урока кхоачам: берий сурташ, дешаш улга т1а, сихаоаларг.

Урок д1аяхьар.

1. Урока теркам т1абахийтар.

2. Бераша дийшар кердадаккхар.

Дешархоша еш 126-128 оаг1онаш т1ара байташ.

- Фу хьех вайна байташа?

- Малаг1а байташ хозахийтар шоана?

3. Керда тема йовзийтар.

Сурташ т1арча х1амай ц1ерай хьалхарча алапех дош хьаде.

Дог етт шура ага ракета хох овла

д+е+ш+а+r+x+o=дешархо

-Малав из дешархо?

-Мишта хила веза дешархо?

-Шо дий иштта?

-Х1анз вай дешаргда «Дика дешархо» яха дувцар.

Хьехархочо деш дувцар.

Чулоацам тохк.

- Малав дувцара чу вувцар?

-Мишта да Тухана дешар?

-Мишта ваг1а к1аьнк урока?

-Мишта хет Тухан из вовзачарна?

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

а) Бераша шоаш еш текст.

б) «З1анарах» деш бераша.

в) «Н1ана» яха байт ешар.

г) Дешашцара болх.

т1а-баь-ккха б1аь-ра г1ад-ба-хаб

д) Сихаоалларг 1омадар.

Нани ане нана я.

Нитташ новкъа нийсалу.

Ане нана нани я.

Наьха ностарех хьекхалу.

е) Байт еш бераша.

6. Шаьра дешара болх бар.

7. Урока корта бар.

- Хьан произведенеш йийшар оаш тахан хьалхара?

- Фу хьех автора вайна?

- Фу хозахийтар шоана тахан урока?

Поурочное планирование в 1 классе

ДЕШАР

Тема: « Оаз а алап а «Аь аь».

Урока декхар: керда алап а оаз а берашта йовзийтар, цу алапаца дешаш а

предложенеш а ешар, суртах дувцар отгаде хар берашта хъехар, мотт шаьрбар; боккхийчар сий де дезарахи унахцлена хилавезарахи дувцар.

Урока кхоачам: сурташ (аьрзи, аьшк, аьшкал), алапаш Аь аь, ховли – довзалеш, кица, улга т1а дешаш предложенеш, алфавит.

Урок д1аяхьар.

1. Урока теркам т1абахийтар, урока тема йовзийтар.

Дика дешар - наха везар.

Дика дешар – дукха ховр.

Дукха дешар - атто лехар.

Дукха дешар – ч1оаг1а тхов.

Улга т1а сурташ : автобус, ахкарг (шар), борз, арг1а.

- Ци яккхал х1ара сурта т1арча х1аман.

- Хъаала малаг1ча хатгара жоп Лу цар?

- Малаг1а дош да укхазса доала х1ама белгальер? (Аькха – борз).

- Малаг1а дош да укхазса сов дар? (Ахкарг, автобус, арг1а яха дешаш долалу «а» яхача алапаца, х1аьта аькха долалу «аь» яхача алапаца).

- Тахан шоана довзаргда керда алап «аь» а, цо белгалью оаз а, шо 1омалургда цунца дешаш деша, предложенеш еша а.

2. 1омадаьр кердааккхар.

а) - Малаг1а алап 1омадир вай д1аяхача урока?

- Дувца цо белгалъеча оазах лаьца. (Оаз / ж / - мукъза, зовне, ч1оаг1а я).

Дешдоакъаш дешар.

б) Дешаш дешар.

- Тахка «бодж» яха дош, алапаша, оазаши, дешдоакъоши дувцаш. Отгае цу деша схема улга т1а.

в) Дувцараш дешар, оаг1о 83 -84.

3. Кердача тема т1ара болх.

Оаз /Аь/ йовзийтар.

Ира м1араш, сийрда б1арг.

Лакхера хоалу цун дахкилг.

Ховли – довзали.

Я цун гоама ира з1ок.

Ткъам ца тохаш, сигала лела мог. (Аьрзи).

- Декъа дош дешдоакъошта, отгае цун схема.

- Малаг1а оаз я хьалха хозар? - Мишта я из оаз? (Мукъа).

- Мас да укх деша юкъе мукъа а мукъза а оазаш белгалью алапаш?

Оаза моттиг къоастаяр: чкъаьра, аьшки, аьрдиг(левша), дохадаь, аьттув(удача), кх. д1..

Алап «Аь аь» довзийтар.

- Хъаала малаг1а дош да укхазса лачкъар? (Аббат/// Ъ Шод// Кор//).

Тахка, «аьшк» яха дош.

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

Аь лаь ваь шаь наь даь кхаь г1аь баь заь каь маь паь саь таь хаь.

Аь-ла ваь-ла 1аь-ла Хаь-ди даьт-та аьр-зи

Аьл-ти аь-га Аь-сет лаьт-та Аьл-ти.

Текст «Тха дади» ешар книжка т1ара. (Оаг1о 89).

6. Саломинот яр.

7. Јомадар члоаглар.

а) Дувцар «Аьсет» дешар.

Чулоацам тахкар.

б) Ловзар «Эша алап». (аь, л, гл, кх).

Д...ци, му..., с...рг, жа...а, до...а, ...адам, ..ам, ...ера.

в) *Аьрзи – аьрда оалхазар.*

Аьга аьга га сецар

Яда клориг укхазара

Аьла доглах лоравир.

г) Суртах дувцар отгадар.

Эша хламан белгало хьахьокха дешаш тлатоха.

Буц – (мишта я?) (баьццара).

Боамби (кляьда).

Даьтта (хьяьна).

Бийса (баьде, льяржа).

Тай (длаьха).

10. Керда дош.

-Кира кхоалагла ди да - (кхьяра).

- Фу ди да кхьяра ?

-Цу дийнахья фу де йиш яц?

-Фу яхилга да аьрда оаглои аьтта оаглои яхар?

11. Урока коргабар.

- Малагла алап дайзар шоана тахан?

- Фу хайра шоана «аь» яхача озаха?

Тема: Оаза алапа «Ж ж».

Лоархам: оаза а алапах «Ж ж» кхетам балар, шаьра деша хара болх бар,
мтт шаьра бувца бераш Јомадар, предложенеш отгае а
суртаца болх бе хар а Јомадар; хьайбашца кьахетаме хила везар дувцар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, улга тла ребусаш, кица, алапаш кулгайоазон.

Урок длаяхьар.

1. Урока безам тлабахийтар, урока тема а декхараша довзийтар.

Жагла, жувра дешаргда

Алап «Ж» Јомадергда.

Шаьра деша, кьамаьл де

Шо тахан Јомалургда.

2. Цлагла бе бенна болх тахкар.

а) Шаьра дешар, оагло 81 – 82.

б) Шолха алапаш кердадахари ч1оаг1дари. Улга т1а яздаь латт.

...ийла, ...еста, ...айба, ...ала, ...Ий, ...ирс.

- Керда дош хьадеш, эшача т1атоха «кх» «г1».

- Малаг1а дош да укхазе шин тайпара ала йиш йолаш?

- Дувца, «кх», «г1» яхача оазех шоашта ховр.

4. Кердача тема т1ара болх.

а) Оаз «Ж» йовзийтар.

Ховли – довзали.

Жеца лел из можало

Кура майра нийсанхо.

Со цох ч1оаг1а увзалу.

Цун му1аша лозаву. (Бодж).

- Фуй из бодж? - Фу хов шоана цох?

Хьехархочо дувц боджах лаьца, цох сага боалача пайдах лаьца.

- Малаг1а оаз хоза шоана цу деша т1еххьра? (Оаз «ж»).

- Д1аалал оаз «ж», мишта ала еза из оаз?

- Д1аозаел, или ала торо хулий? (Хилац).

- Мишта я из оаз? (Мукъаза, зовне, ч1оаг1а).

б) Малаг1ча метте хоз шоана оаз «ж»? *Жим, божбеттархо, хьаж, г1ург1аж, жувр, 1ажсаг1а.*

в) Алапаш «Жж», «Жж» довзийтар.

4. Сало1а минот яр.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

г) Дешдоакъош дешар.

д) Дешаш дешар, ма1ан довзийтар. (Муж – похлѣбка, приготовленная в тѣплой воде;
кодж – вьючное седло для ослов и мулов.)

е) «Бодж» яха дувцар дешар, оаг1о 83, чулоацамах къамаьл дар.

6. Сало1а минот яр.

7. Керда тема ч1оаг1ьяр. (оаг1о 84).

«Бумбарг» яха дувцар дешар, чулоацам тахкар.

Стихотворени ешар улга т1ара, 1омаяр.

«Ж» - г1ажаша 1омаду, «Ж»- нийса 1ожаду.

Жог1ара б1аргаш дола г1аж,

доккхача кизга чу йоал чухьаже.

8. Урока кортабар.

Поурочное планирование в 1 классе Кориговой М.М.

ЙОАЗУВ 4.05.2012г.

Тема :Алапаш ц1 Ц1 яздар.

Декхар: дешархой керда алап язде 1омабар, из юкье а долаш дешаш а предложенеш я язье 1омабар, ц1ена язде 1омабар.

Г1ирс: дешай комп. алфавит, сурташ.

Урока никъ:

1. Дешара урока 1омадаьр кердадаккхар.

- Малаг1а алап 1омадаьд вай тахан дешара урока?

2. Кепайоозонеи йоозонеи алапаш дистам бар.

3. Хьехархочо улга т1а д1ахьокх алап ь мишта язду.

4. Дешархоша фега яздар.

5. Тетрада муг1ара т1а алап ц1 яздар.

ц1 Ц1

6. Дешдоакьош яздар

ц1а

Ц1и

7. Физминутка

8. Дешаш яздар

Ц1а

ц1ий

9. Предложени язьяр.

Ц1аьхха

шийла мух баьлар .

10. Урока корга бар.

- Малаг1а алап яздыр вай тахан?

- Малаг1а оаз белгалгью цо?

- Малаг1а байт хов шоана цох?

Урока декхараш: алапаш Ч, ч язде бераш 1омадар, цу алапашца дешаши предложенеш и язъе дешархой 1омабар; орфографически зем кхебар, керда дешаш довзийтар; д1аоалаш а кепайоозон т1ара а язде бераш 1омадар; 1аламцара безам кхебар.

Урока кхоачам: алапаш Ч, ч нийса яздара хьокхам, схемаш, сурташ, карточкаш т1а алапаш.

Урок д1аяхьар

I. Урока кийчо яр.

II. Урока тема йовзийтар.

Чаво чайтонг лувчаю

Чаме чу хий хьайиду.

- Фуй укх байтага ювцар? Мишта да из дийнат?
- Мишта хила веза дийнаташца?
- 1одеша улга т1ара сихаоаларгаш.
- К1ал така хьакха дукхаг1а нийслуш долча алапашца.
- Таханарча урока уж язде 1омалургда шо.

III. Кердача тема т1ара болх.

1. Алап ч яздар.

Хьехархочо д1ахьокх берашка из алап мишта язду, хьокх хьокхам, яздайт феца.

Бераша алап язду муг1 бизза шоай тетрадаш т1а.

2. Алап Ч яздар.

3. Дешдоакьош : ча чу че яздар.

Сало1а минот.

Хьачаш кхаьчаб Чате беша,

Хьачаш баха ваьлар беша.

Целаца ткьовронаш эгаеш,

Лел со хьачилгаш хьалехаш.

IV. Керда тема ч1оаг1ьяр.

1. Дешаш яздар.

Д1аделар тика чу ахча,
Ахчах елар хьаьна ... (нахча)

Латташ зизаш, латташ хьач,
Ийцай сона хоза ... (коч).

Даладоаллаш ч1оаг1а хьогал,
Юрта дера г1ийла ... (цогал).

Цогала гу пхьалала ларг,
Шодаш аха яьлар ... (царг).

2. Предложенеш язъяр.

- Отгае суртах предложенеш.

Цуме белаца болх бу. Хьачий гаьна оасар ду. Буц йоагаеш Чати я.

Цудухьа беш ц1ена я.

- Д1аязъе хьалхара предложени.

- Хувца из предложени лоаца хургйолаш, й1аьха хургйолаш.

- Хьаала из предложени хаттара хургйолаш.

V. Урока корта бар.

- Малаг1а алапаш яздир вай тахан?

- Малаг1а оазаш белгалъю цар?

Тема: Ал апаш «Ч ч» яздар.

Урока декхараш: алапаш «Ч ч» язде бераш 1омадар, уж алапаш маца язду хар ч1оаг1дар, цу алапашца дешдоакьоши дешаши яздар, предложенех бола кхетам ч1оаг1бар.

Урока кхоачам: алфавит, алапий маьженаш, сурташ, алапаш т1адола карточкаш.

Урок д1аяхъар.

1. Урока кийчо яр, тема йовзийтар.

Кулгий гимнастика, йоазув деш нийса ваг1ара бокъо кердаяккхар.

Из алап 1а тувладу,

Из алап тувладергдоацаш

Доккха алапаца «У».

Маъже аз нийса язъю.

- Малаг1ча алапаца тувладе йиш я алап «У»? (Ч).
- Малаг1а алапаш язду вай тахан?

2. Кердача тема т1ара болх.

а) З1амига алап «ч» яздар.

- Хъажал суртага улга т1а, малаг1а башхо я укх алапий?
- Фуд цар тара? («ч», «ч»),
- Мае маъже язъе еза цу алапий?
- Хъажал улга т1а, аз д1ахъокх из алап мишта язду.
- Мишта яздергда оаш? Хъахъокхал, кулг ай а дийя.
- Д1аязде муг1 бизза алап «ч».

б) Дешдоакъош яздар.

Аз д1аоалдош, х1аьта оаш хъалхара дакъа маара яздац: чов, чураш, чехка, чачакх, чич.

в) Дешаш оттадар, уж д1аяздар. (Улгат1еи, тетрадашт1еи).

КОЧ ЧОВ ЧОТ ЧАРХ.

- фуд укх дешай юкъарадар?
- Мишта декъа деза уж дешаш сехъадоахаш?

3. Сало1а имонт.

4. Кердача тема т1ара болх д1ахо б1ахъар.

а) Доккха алап «Ч» яздар.

- Мае маъже я укх алапа?
- Малаг1а алапа тара да из?
- Фуд вайна ха дезар уж тувлалургдоацаш? Хъехархочо д1ахъокх мишта язде деза алап.

б) Дешдоакъош яздар.

Аз сурташ д1ахъокх, оаш хъалхара дешдакъа д1аязду.

Чайник, чокхи, чемодан.

в) Дешаш яздар.

- Маца язду доккха алап «Ч»?
- Хъажал, укх суртага. Малаш ба укхаза хъахъокхараш? (Нах ба).
- Х1арасага ц1ия. Ц1ераш тахкал акхарна. Д1аяздел уж дешаш. **Чаби, Чаборз, Хадчат, Чати.**

5. Сало1а минот.

6. Юмадаьр ч1оаг1дар.

Дувцар оттадар, предложенеш д1аязъяр.

- Х1ара сага ши-ший болх ба. Малаг1а балхаш довз шоана? Сурта т1ара дувцар оттаду. «Чарахъ».

Диктангах яздар. **Чов, чудера, чайтонг, чами, ча, чайник.**

7. Урока кортабар.

- Малаг1а алапаш яздир оаша тахан?

8. Ц1аг1а бе болх балар.

Дешаш хъат1аязде, оаг1о - 73.

Тема: Оаз а алап а «Ч ч».

Лоарх1амаш: оазахи алапахи «Ч ч» кхетам балар, из оаз нийса д1аала а, алапи цунца дешдоакъоши, дешаши деша бераш Юмадар; мотт шаьрбар, къамаьл тоадар, 1аламах дувцар.

Урока кхоачам: алапаш т1адола карточкаш, сурташ садоакка х1амаш т1айола, дувцар отгаде сурт «Хьунаг1а», е «Чайтонгаш лувчаяр»; ховли - довзалеш.

Урок д1аяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар, тема йовзийтар.

*Дешар - сердало, дешар - хьаькьал,
Дешар говзала навкьа така.*

- МалагТа да шун кертера декхар? (Дешар).
- Укх дешашка ла а дийгТе, алал, малагТа я вай таханарча урока тема?

Чай чамболаш кийчадаьд.

Чаьца даа ч1аьпилгаи даьд .

Чай чаме чу 1а 1одотт.

Чай мала дехаргда аз ч1кьорд. (Жаворонок)

2. 1омадаьр кердадаккхар.

а) 1одеша дешдоакьош: Ци це цо ца цу

Алап «И»т1атох дешдоакьашта: ко., бо.. го., та., да., хи.. ва.. .

б) У л га т1 а отгаде дешаш. **БИЙ-СА, ДЕХ-КИЙ, ЙИЙ-ХА.**

- Мае дешдоакьа да укх дешай?
- Мишта хайра шоана?
- Мае алап да? Мае оаз я? Мае мукьа я? Мае мукьаза я? Мае зовнея, кьора я?

в) Книжка т1ара дешар, оаг1о-72.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оаз а алап а «Ч ч» довзийтар.

Ховли - довзали.

-Ара навкьа т1а ц1еношлел,

Чу-ара воалаш ни1 хьаелл.

Цу ц1енош когаи а да,

Уж когаи хьамча а да. Фуйуж? ("Машина чархаш).

- Мае дешдоакьа да «чарх» яхача деша?
- Декьа йиш йий из? Х1ана?
- Малаг1 а оаз хоз шоана деша хьалха?
- Хьаала из оаз, мишта я из? (Мукьаза, кьора,массаза а к1аьда).
- Хьалаха из алап белгалду хьарак алфавита т1а Лодеша из. (Хьех - чо д1ахьокх алапаш « Чч Чч»).

б) Алап «Ч» т1атохар.

1 одеша дешаш, т1 атоха эша алап.

БУР..., ПХОР..., ШУ..., ЛИ... .

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

Дешдоакьош дешар. ЧА ЧО ЧУ ЧИ ЧЕ Цхьанне улга т1ара, вокхар книжка т1ара.

Дешаш дешар, оаг1о-73.

Хьехархочо довзийт: чин,чон, ийче, чатар - яхача дешай ма1ан.

Бераша деш е муг1арах е боаг1илгах.

Сурта т1араболх. (оаг1о - 74, сурт улга т1а).

Дешаш дешар, оаг1о - 74.

«ЧУ» яхача дешхьалхех кхетам лу хьехархочо берашта, цар шоай масалаш доаладу. Ховли - довзалеш.

Ч 'КХОКХИЙ' «ЧОКХИ», ЧОПИЛГ''' «ЧОП», Ч 'СУРТ «ЧУРТ».

6. Сало1а минот.

7. 1омадаър ч1оаг1дар.

- а) Дувцар «Лувчар» дешар. (Улга т1ари, т1аккха книжка т1ари).
- б) Чулоацам хаттарашца тахкар.
- в) 1алам лорадарах къамаълдар.
- г) Бераша шоаш дешар.
- д) Бераша з1анарах цхъацца предложени ешар.

8. Урока кортабар.

- Малаг1а оази алапаша дайзар шоана тахан?
- Мишта я из оаз?

9. Ц1аг1а бе болх балар.

Шаъра деша, оаг1о 73 - 74.

Урока тема: Оаз а алап а «Хъ».

Урока лоарх1ам: Оазаш а алапаш а «Хъ» довзийтар, дувзаденна къамаъл шаърдар, дешара навикаш лакхъяр, берий дика

оамалаш кхеяр.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, схемаш, компьютер, проектор.

Урок д1аяхьар.

I. Урока кийчо яр.

II. Цаг1ара болх тахкар.

- Яхача уроках 1 омадаь алапаш кердадахар.

Уж хьалха. юкье. т1ехьа латгача дешай маслаш кхувлар. Ц1аг1а еша енна тексташ шаьра, нийса Йоешар.

III. Керда тема: Оазаш а алапаш а «Хь»

Оаз а алап а «Хь».

1.91 -ча оаг! он т1 арча суртаца болх бу.

- Фу гу вайна укх сурта т! а? (*хьу гу*)

- Малаг! а оах хоз вайна цу деша хьалха?

- Кхы а дешаш доададел из оаз хьалха латташ (*хьехархо, хьонк, хьоар, хьехам, хьоа*).

- Белгалдоакх. из мукхаза оаз хилар.

2. Дешара навькаш лакхьяр.

- Из оаз белгалгьеш дола алап алфавита т1ара, абата т1ара до- взийт берашта. улга т1а д1ахьокх из мишта язду. Из мукъаза шолха алап хилар кьоастаду.

- Йодешийт берашка дешдоакьош.

- Хьехархочо ше Йоеш «Хьунаг1а» яха текст.

3. Ховли-довзалеш:

- Эггар хозаг1дола нускал Со да шоана...

Къар-къар-къар!

Хъавал со на.

Хъавал сонпа

Эггара хозаг1вола мар! (*Хьарг1а*)

- Корта бац,

Когаш бац.

Ден-бус лелаш да.

Фуй из? (*сахьат*)

- Масса дешдаькъах латт хьарг1 а яха дош?

- Малаг 1 а алап латт хьалха?

- Масса дешдаькъах латт **сахьат** яха дош?

- Мичахьа латт Хь яха алап?

- Масалаш кхувл из алап юкье. т1ехьа латташ.

4. Сало1а минот

- Кхы а масалаш доададел из оаз хьалха йолаш. (*хьайба, хьамиск, хьамча, лехь*)

1. Алфавита т1ара, абата т1ара из оаз белгалгьеш дола алап до-взийт берашта. у.тга т1а д1ахьокх из мишта язду.

- Йодешийт берашка дешаш.

- Хьехархочо ше Йоеш текст.

2. Книжка оаг1он т1арча суртах къамаьл ду.

3. Сурта к1ала латга дешаеш «З1анарах» Йолешийт дешархошка.

5. Уроках Йомадаьчун корта бар.

- Фу Йомадир вай, бераш укх уроках?

Кхы фу дир вай?

VIII. Ц1аг1а бе болх балар.

Абата -ча оаг1о т1ара текст шаьра еша ха.

Урока тема: Алапаш «Ф, ф» яздар.

Урока лоархIам: Алапаш «Ф, ф» язде бераш Iомадар ,царца дешдоакъоши дешаши довзийтар. дувзаденна къамаьл шаьрдар, йоазон навикаш лакхъяр, дешархой дешарцара, къахъегамцара безам кхебар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, схемаш, презентаци.

Урока никъ

I. Урока кийчо яр.

II. ЦI агIара болх тахкар.

- Малаг'I а озаши алапаша Iомадир вай яхача уроках⁹
- Уж алапаш хьалха, юкъе латгача дешай масалаш доаладе.
- Iомадаьча дерригача алапий цIсраш йоах.
Белгалъю царна юкъера мукъа озааш.
- Белгалъю мукъаза озааш.

Шин бери дIа а олаш диктовках язду хьехархочо дIадувца дешаши алапаша.

III. СалоIа миног

Аьрзи йоагIа сигала гIолла,
Шерра ткьамаш доаржадаь.
Котам ягIа ший кIоригаш
Ткъама кIал цох хьулаяь.
Аьрзи, дIагIо. гаьнаяла.
Эшац ира мIараш хьа.
КIоригаш, шо арайовла.
Яжа баь тIа шо дIагIо.

IV. Керда тема: Алапаш «Ф, ф» яздар.

1. Абата 95-ча оаг I он тIарча суртах къамаьл ту:

- Фу гу шоана сурта тIа? (*форд*)
- Мнштаб форт?
- Форда тIа фу гу шоана?
- МалагIа оаз хоз форт яхача деша хьалха?
- Массане а цхьана хьехархочоа тIеххьа дIаоал из оаз.
- МалагIа оаз я из? (*Мукъаза*)

ДIахьокх берашка классе хьалтеха доаллача алфавита тIара. абата 95-ча оагIон т I а лакхе саьнга лапа **Фф** яха алап.

2. Дешдоакъош хьадар.. Дешдоакъош Iодеш: **фаI фоI фу I фиI фе**

- «ЗIанарах» Iодешийт дешархошка, хьа а олаш дIаязду диктовках.
- Цхьанк.хийгта дешах предложенеш кхоллийт.
- «Котамий ферма» яха дувцар хьдувцийт хьехархочо.

V. СалоIа миног:

Цхьан минота гIовгта,
КIаьддалар д I адаккха.
Сих а на душ. к I оаргга.
Шозза а кхозза а дакк.ха са.
Кулгаш юкъа т I а оттаде.
Когаш шерагIа оттабе.

VI. ШоагIдар.

- Фуь яха лош Iодеш хьехархочо, шийна тIехьа Iодешийт из лош дешархошка.
- Улга гIа шин бIоагIилгах яздаь латта лешаш Iодешийт:

Лохе - лохье
Лакхе - лакхье
Сиха - сихье

- Бераша белгалду Ъ йиш хоадаеш хилар.
- I одешийт абата тIара лешаш.
Хьехархочо диктовках яздайт берашка.

VII. Сало Iа миног.

Дсхий дайда **даьхкар**
ЦаI. шиь, кхоь.
Масса сахьат даьннад хьежар
- Диь, пхий. ялх.
Цици доагIа таIалаш –

VIII. Юмадаър чЮагІдар.

IX. Схемашцара болх.

- Ци тилла укх сурта тІарча йиІига. (Фатима.)
- Оттае цу деша схема, алапех оттаде дош улга тІа.
- Предложени кхолла. ДІ аязъе. (Фатима ферме балха я. Фатимас фуаш гулдаьд.)

X. Урока корта бар.

- Фу І омадир вай. бераш, укх уроках?
- Дешаш доаладе уж алапашш хьалха латташ.

XI. ЦІагІа бе болх балар.

Урока тема: Алапаш «Дд» яздар.

Урока лоархам: Алапаш «Д д» язде дешархой Юмабар, дувзаденна къамаъл шаьрдар, деша оазий тохкам бе хар хьехар, предложенех бола кхетам члоагбар, йоазон навыкаш шаьрьяр, дешархой дешарцара, Галамцара безам кхебар.

Урока никъ

I. Урока кийчо яр.

II. ЦIагIара болх тахкар.

- МалагIа озаши алапаш и омадир вай яхача уроках?
 - Алап С хьалха, юкъе латгача дешай масалаш доаладе.
 - Улга тIара алапаш а, дешаш а, дешдоакьош а Юдешийт ворхI-бархI дешархочунга.
Ерригача класо цхьана Юдеш уж дешаш, дешдоакьош.
- I омадаьча дерригача алапий цIераш йоах: а, м, у, р, ш, и, н, с, л. Уж хьалха а латташ дешаш кхувл.
- Белгалъю царна юкъера мукъа озаши: а, у, и.
 - Белгалъю мукъаза озаши: м, р, ш, н, с, л.

III. СалоIа миног

ЦаI, ший, кхоь - корта лаккха хьалъайбе,
Днь. пхий, ялх - дIа-хьа дерза, делале.
Ворх I. бархI, ийс шортта I олохле.
Хьал г йслийя саббаре,
КЮарга даха, бераш, са.
Цхьан метте гIабаха лаккха,
Шортта Iо а хайше.
ДIа-хьа хьажа делале,
Бол.к Iабахьа кийчо е.

IV. Керда тема: Алапаш «Д, д» яздар.

1. Ховли-довзали санна ер ребус яшха: Д ,нахча (дахча) Фуй из? Сенна эш?
1. Абата 49-ча оаг I он тIарча суртах лъаца къамаъл ду.
 - фу гу шоана сурта т I а?
 - Фу деш боахк дезал?
 - Сенца доакх цар дахча?Миштай кIаьнка цIи? (Дауд.)
 - МалагIа оаз хоз шоана цу деша хьалашка?
 - Массане а цхьана хьехархочоа тIеххьа дIаоал из оаз.
 - МалагIа оаз я из? (Мукъаза)ДIахьокх берашка класе хьалтеха доаллача алфавита тIара, абата оаг] он т I а лаккхе саьнга латта Д яха алап.
 - Цхьацца дешархо доска тIа а вехаш, из алап язде Юмабу.
2. Дешдоакьош оттадар, яздар
3. Дешдоакьош «зIанарах» Юдеш: **ДА ДО ДИ ДУ ДЕ ДОА**
4. Юхмаччахьа дешдоакьош Юдеш хIаране. Хьа а оалаш Iоязду.

V. СалоIа минот:

Цхьан минота гIовтта.
КIаьддалар дIадаккха.
Сих а иа луш. кЮаргга.
Шозза а кхозза а даккха са.
Кулгаш юкъа т I а оттаде.
Когаш шерагIа оттаде.
Ховли-довзали:

Дезала корта. (Да)

2. **Да, дахча, диг** яхача дешашта хьалха латтар малагIа оаз я?
 - ДIахьокх алфавита тIара Д яха алап. 49 оагIо тIа лаккхе саьш а латгача Дд яхача алапа зем байт.
 - Массане а хьехархочоа тI еххьа дIа оал.
 - Цхьацца дешархо доска тIа а вехаш, из алап язде Юмабу.
 - Абата 49-50-ча оаг I ош тI ара депздоакьош Юдешийт хI аранега.

VI. Уроках Юмадаьчун корта бар.

- Фу Юмадир вай. бераш укх уроках? (Дд яха озаши ала- паши)
- Кхы фу дир вай?

VII. ЦIагIа бе болх балар.

1. Абата 49-50-чеи оагIош тIара дешаш шаьра деша ха.
2. Дд яха алапаш шин мугIар тIа язде.

Урока лоархIам: Оазаш, алапаш «Т1, т1» довзийтар, дувзадenna кьамаьл шаьрдар, дешара навькаш лакхьяр, дика оамалаш кхеяр, бераш шоашта хьалха декхараш оттаде Iомадар. Кьахьегамцара безам кхебар.

Урока никь

I. Урока кийчо яр.

Гургал техаб, шо Iоховша.

Дешара урок йолалу.

Нагахь оаш ладувгIе, ховргда

Дешаро мел пайда лу.

II. Ц1 агIара болх тахкар.

- Яхача уроках Iомадаь алапаш кердадахар.
- Уж хьалха.юкье, гIехьа латгача дешай масалаш кхувлар.
- ЦIагIа еша енна тексташ шаьра. нийса Iоешар, чулоацам хьабувцар.

III. Керда гема: Оазаш, алапаш «Т1, т1».

1. Абата 83-ча оагIон тIарча суртах кьамаьл дар.
 - Фу гу шоана лакхе диллача сурта тIа?
 - Сенна эш тIаьш?
 - МалагIча тайпара хул тIаьш, дувцал?
 - Масса дешдакьа да цу деша?
 - МалагIа оаз я тIий яхача деша хьалха латтар? (*мукъаза*)
2. Алфавита тIара, абата тIара из оаз белгалъеш дола алан довзийт берашта, улга тIа дIахьокх из мишта язду.
3. «ЗIанарах» Iудшийт берашка дешдоакьош. дешаш. ж яха алап латта моттиг хьа а кьоастаяйташ.
4. Текст Iоеш хьехархочо.
5. Текст Iоеш дешархоша. цхьацца предложени ешаш.

IV. Сало Iа минот

Пажаш гIайтта. гIайтта йолхар,
Яха баь тIа Iохайшар.
ЯьгIа, яьгIа. хьал а гIайтта,
Iадика йица, дIаяхар.

V. Оазаш, алапаш «Т1, т1».

1. Улга тIара дешар.

ТIаь тIа тIо тIи тIе тIоа тIу агI отI итI етI утI аьтI оатI

ТIаь-да тIоа-дал тIо-даш тIоалд тIо-ма-раш

ТIолг тийгад Тамена. ТIехкаш мерза хет ТIодилга.

VI. СалоIа минот

Малхо корак чу а хьежа.
Меттар гIотгадир вай сиха.
Кулгаш да ~ са а дахийта,
Дикка согтадайтар дег I.
Чехка йилар хоза юхь.
Цергаш цIенийир сих а ца луш.
Чаме кхаьла маькха чIегилг,
Цу тI а менна мерза чай,
Бай уж когаш сиха лувзаш,
Школе ханнахьа хьакхьачар.

- ШоллагIча оагIон тIара текст Iоеш хьехархочо.
- Дешархоша I оеш текст «з I анарах».

VII. Ховли-довзали:

1. Иоккха кий тIатулла лоха кьонах. (*жIаленускал - гриб*)
2. Лоацца стихотворени Iомаю берашта:

KIарцхалий гурматах
Ловзаш доал цоги.
Лозаду цун тIодаш,
Берзана когаш.

IX. Уроках Iомадаьчун корга бар.

- Фу Iомадир вай, бераш укх уроках?
- Кхы фу дир вай?

X. ЦIагIа бе болх балар.

Абата 87-88-чеи оагIош тIара дешаш, тексташ шаьра еш

Урока тема: Оаз а алап а «Т1, т1».

Урока декхараш: керда мукъза оазаш берашта йовзийтар, алапаш «Т1, т1» довзийтар, цу алапашца дешдоакъоши дешаши деша бераш 1омадар. Оазех ховр ч1оаг1дар, оазаш йовза а уж деша юкъера хъакъоастаяр а ч1оаг1дар. Керда дешаш довзийтар, шаъра дешара болх бар. Мотт шаърбар. Г1алг1ай меттацара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: улга т1а кепайоазон оамала (печатни) яздаъ книжка т1ара кердача алапаца дешдоакъоши, дешаши, тексти латт, берий сурташ, берашта сигнальни карточкаш:баъцареи ц1еи бос болаш, хъехархочунна урока деза сурташ, ребуса кхоачам, ц1алгий сурташ, алапаш,

Урок д1аяхъар.

1. Урока теркам т1абахийтар.

Гургал техаб, шо 1оховш,
Кхетам дика хилар ловш.
Абата урок вай я,
Сакъердаме д1аг1оргъя.
Кулгаш нийса оаш 1одохк,
Бувцаргба вай наъна мотт.

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

- Бераш, малаг1а алап дайзар шоана д1аяхача урока? Дизза жоп дал сона! (Тхона дайзар алап К1.)
- Фу хов шоана цох? Малаг1а оаз белгалъю цо? (Цо белгалъю мукъза оаз..)
- Зовне я из е къора я? (Из оаз къора я.)
- Ч1оаг1а я е к1аьда? (Массаза а к1аьда я.)
- Х1анз оаш «з1анарах» дешаргда (цепочкой), оашош мишта дика деш гойташ. (Бераша цхъацца предложени ешаш деш..)
- Хъабувцал текста чулоацам! Фу хъех вайна цу текста чулоацамо?
- Хъажал х1анз улга т1а цхъадолча бераша дахкача сурташка. Малаг1а дешаш да укхаза К1 яха алап долаш?

3. Сало1а минот.

Тоха т1оараш, халхадовла,
Лаятта дог1ан т1адамаш лег.
Т1оададой а кортош ч1оаг1а,
Бераш дог1анца сакъерд.
Лаятта т1адамаш 1олег,
Ж1але нускалаш а деб. (Ж1але нускалаш- это грибы, деб-значит разрастаются, размножаются.)

4. Кердача тема т1ара болх.

а) –Яшха ребус. Алал, бераш, малаг1а дош лечкъад укхаза?

На доске рисунок: кость и буквы АР. (Получается слово т1ехкар.)

-Алал, малаг1а я вай урока тема? Фу 1омадергда вай тахан?

-Нийса да. Фуй из т1ехкар? Сенна эш?

- Хъалхарча 1аьдала вай г1алг1ай ма1ача наха а кхалнаха а леладаьд дото т1ехкараш. Эзди, эза дег1 долаш а хиннаб.

-Малаг1а оаз хоз шоана т1ехкар яхача деша хъалха? (Тхона хоз оаз т1.)

-Хъаалал сона т1ехъа т1 аьле. Зел, атта оалалой из оаз? Баге айеш оалий? (Алац. Мотт царгашта юкъе ух, е лакхерча царгашта а бетталуш баген сигаленах тувсалу.)

-Иштта метто, царгаша, бордаша новкъарле еш д1аоалача оазех фу оал? (Мукъаза оазаш оал. Уж латт оазахи г1арахи.)

Хъехархочо д1ахьокх алапа сурт. Т1 яха оаз мукъаза йолга ховргдолаш , из белгалгью алап сийна бос болча каьхата т1а язду. Х1аьта къора а я из. Из белгалду баьццарча бесо. Шолха алап а да из. Щолхадоккх 1 яхача алапо. 1одешал керда алап улга т1ара. (Бераша шозза-кхозза д1аоал: т1 т1 т1.)

Б) Дешдоакъош хъадар.

-Дахаш текъаш хиннад алап т1. Доттаг1ий хиннабац цун. Арадаьннад из шийна доттаг1ий лаха. Хъакхъачад цхъа ц1енош долча. Цига дахаш хиннад алапаш б, в.

-Доттаг1ал тоссий вай?-хаьттад т1 яхачо.

- Тасац даьра , мишта дешаргда вай т1б, т1в яхаш,- аьннад цар.

Из новкъа хинна Т1 делха хайнад. Цигга т1акхъачад цунна А.

Шийга деррига д1адийцача шоай ц1енош долча дигад Т1 А яхача алапо. Х1ара ц1аг1а чу а овтташ, доттаг1ал тессийтад цо мукъаза оаз йолчунга. Иштта хъахиннад ер дешдоакъош. 1одеша соца:

а о и е у оа аь

Т1

Цхъан бери улга т1а а дахе сихха дешдоакъош хъадеш алапаш 1оовттаду.

-Х1анз юхмаччахъа деша: ат1 от1 ит1 ут1 оат1 аьт1

-1одеша книжка т1ара дешдоакъош. (Виьне дийшача, е массане цхъана дийшача тоаргда.)

5. Сало1а минот.

Нани яг1а лувсаш т1оа,
Ловзаш лел цун 1асилг коа.
Хъат1а удаш, мотт цо хъекх,
Къулг 1омохкабе из г1ерт.
Т1аккха газилг гучайоал,
1асилгаца ловза йоал.
Нане ч1оаг1а т1оараш тох.
Кхерадале уж д1адолх.

6. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

А) улга т1ара деш бераша хъехархочо д1а а оалаш. Берий г1алаташ тоаду хъехархочо.

Б) Текст еш. Цун чулоацам тохк.

-Фу дувц текста чу. Малаг1а керда дош дайзар шоана? Цун ма1ан хъан хов?

Б) Улга т1а сурташ да. Т1ехк, т1орми, г1ала(город или башня), к1аьнк, т1олг (передник), пхьид, тускар, т1одаш (лапы).

- Хъакъоастаде т1 яха алап юкъедараш. Цхъан бери из болх улга т1а бу, вокхар, шоаш раьза бале, баьццара бос бола каьхат айду. (зелёная сигнальная карточка. Это небольшой зелёный квадратик.) Раьза беце ц1едар айду.

В) Царех цхъан дешаца предложени отгае багах (устно).

Г) 1омаде сихаоаларг (скороговорку).

Т1аус, т1аус хоза я, (Т1аус –это павлин.)

Т1аус т1омар юаш я.

(Нагахьа ха юсе, текст ешийта мегаргья дика дешача дешархошка.)

7. Рефлекси.

- Уйла ел, оашош таханарча урока баьча балхах. Нагахьа шедолчих кхийттавалеле, хьай балха раьза валеле, айде баьццара каьхат, нагахьа цхьа х1ама ца кхеташ, хала долаш, раьза веце- айде ц1е каьхат.

8. Урока корта бар.

-Малаг1а алап дайзар шоана тахан?

-Мишта я цо белгалъю оаз? (Т1 яха оаз мукъаза, кьора я.)

-Туханарча урока массане а кьахьийгар, х1аьта эггара дикаг1а ..., .., .., .., ..

9. Ц1аг1а бе болх балар.

Шаьра деша, оаг1ув _____.

-1одеша кица: **Т1емо во1 ваьвац, т1емо во1 вийнав.**

-Мишта кхетаду оаш цу кица малаан?

-Вайна безац т1ом, вайна машар эш. В1аши 1имерза хила деза вай.

Ховли-довзалеш (загадки):

Предложени кхоачаелча, сиха из 1ооттабу.

Йистаяьнналга хьахойташ массане т1ател1абу. (Т1адам.)

Лаьтта дадаш дукха да.

Сира (серый) бос болаш а да. (Т1ой е кхерий.)

З1амига аьшка аведар п1елга аз т1айол,

Маха 1отталургбоацаш, из ведар т1акхол. (Т1ор-напёрсток.)

Тема: Алапаш Т1, т1 яздар.

Урока декхараш: алапаш Т1, т1 язде бераш 1омадар, цу алапашца дешдоакъоши, дешаши, предложенеш язье дешархой 1омабар, кепайоазон т1ара кулгайоазонца хъязде хар, ч1оаг1дар, д1аоалаш язде хар 1омадар, керда дешаш довзийтар, орфографически зем кхебар, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: карточкаш алапашца, сурташ, схемаш .

Урока никъ

4. Урока кийчо яр.

Йоазон урок йолалу,
Гургало керда хоам бу.
Шо урока нийса даг1а,
Кхетам шербеш , да из лаг 1а.

5. 1омадаър кердаккхар.

-Бераш, декъа ер алапаш шин дакъа: г1 кх хь к1.
-Малаг1а башхо я акхарна юкъе? (1 т1акхеташ хъахиннад г1, к1).
-Малаг1а оазаш белгалъю цар?
Кхы малаг1а алап довз шоана 1 т1акхетарца хъахинна? (Т1.)
-Фу алап да оал цох? (Шолха.)
-Малаг1а оаз белгалъю цо?

Кердача тема т1ара болх.

1. Алапаш Т1, т1 в1аши дистар.
2. Алап т1 яздар.
3. Алап Т1 яздар.

4. Сало1а минот.

Йис йиллай 1уйранна ара.
Д1аэтгай к1айенна аре.
Кастга доаг1аргда к1ай лоа,
Лаймажаргаш дергда коа.

2. Дешдоакъоши дешаши яздар.

Т1а т1о т1и т1е т1у т1оа т1аь т1ехк т1орми т1ий т1оара т1унал т1а кхача т1а кхолла т1ахъажа и кх д1.

10. Сало1а минот.

11. Предложенеш язъяр.

Хъехархочо д1ахьокх сурт.
- Оттае укх суртах предложенеш.
Т1ехк къажкъайгаш ж1али яр хъаяккха из йоаккар 1екаде г1ертар.
- 1оеша улга т1ара предложенеш.
Т1аь т1а уллаш т1орми бар.
Т1орме чу т1олг доаллаш дар.

- Сенах лавца дувц цар чу?
- Фу зийр оаш?

- Улга т1а а г1ой, цхъанне к1ал така хьакха алапа т1, цхъанне т1орми яхача деша схема оттае.

- Хьаязье хьалхара предложени кулгайоазон алапашца.

12. Урока корга бар.

-Малаг1а ал апаш яздыр оаш тахан ?

- Малаг1а оаз белгалыю пар?

Ребусаш яшха:

Т1 , г1ум

Т1 ,кхор

Тема: Алап «Э,э» яздар.

Урока декхар: керда алап нийсса язде бераш 1ома-
дар, цу алапаца дола дешаш д1аоалаш язде
хар ч1оаг1дар, предл. язье хар ч1оаг1дар,
шолха алапех бола кхетам ч1оаг1бар.

1алашо: алапаш, сурташ, улга т1а дешаш.

УРОКА НИКЪ.

1. 1омадаър кердадакхар.

а) Шолха алапаш кердадахар. Цхьадола хьалха 1омадаъ алапаш улга т1а д1аяздар.

Г1 г1 1 1 Оа оа Кх кх Хь хь Аь аь Й й

б) Т1адамашта метел эша алапаш оттадар.

Ла(кх)а (хь)ачаш му(г1)араш

Д(аь)ри с(оа)лоз з(1)ок

-Цар белгалъеча оазех ховр керда-ар.

2. Керда тема йовзийтар.

а) Кепайоазони кулгайоазони алапаш в1аши дистар.

б) –Малаг1ча дакъилгех латт из алап.

в) Хьехархочо д1ахьокх из алап мишта язде деза. Бераша феца хьахьокх шоаш мишта яздергда.

г) Алап «э» цхьа муг1 бизза д1аяздар.

д) Хьехархочо д1ахьокх доккха алап мишта язду. Бераша д1аязду цхьа муг1 бизза доккха алап «э».

е) Дешаш яздар.

Эр, эн, эг1, эц, эккх, эхь, эш, эз, эрз.

3. Сало1а минот.

4. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

а) Дешаш яздар: *эттар, эгаду, эхьар, эг1ар, эцаргда.*

б) Предложенеш язьяр.

-Ц1и тилла укх йи1ига. Оттае цу дешаца предложени.

(Эмма маькх е эттар.)

-К1ал така хьакха алапа «э».

в) Кепайоазон предложени кулгайоазон алапашца хьаязьяр.

Эдилгире к1а эхьа хьоар даьккхар.

Хаттарашца предложене маьженаш къоастаяйт хьехархочо.

5. Ловзар «Сонна хов».

Дешархоша улга т1а д1аязду дешаш, г1алат даър эш.

кхала кхоана лаьтта

хьоар сахьат д1оаг1а

бахьа юврг1а г1айба

маьнги каьхат хьамиск

гаьнаш шаьра кхалаш

4. Урока корта бар.

-Малаг1а алап яздыр вай тахан?

-Маца язду доккха алап «э»?

Тема: Оаз а алап а «Къ, къ».

Урока декхар: Ёмадаъ шолха алапаш кердадахар,
оаз а алап а «Къ, къ» довзийтар, къамаъл
шаърдар, шаъра деша а дийшачун чулоа-
цам хъабувца а бераш Ёмадар.

Кхоачам: сурташ, ховли-довзали, улга т1а алапаш,
дешаш.

УРОКА НИКЪ.

1. Ц1аг1ара болх тахкар.

а) Дувцараш дешар.

Цар чулоацам хъабувцар.

б) Шолха алапаш кердадахар.

оа	аь		оа	а	
е	г1	о	е	кх	аь
	и	у		у	о
	аь	о		а	о
у	хь	оа	и	й	оа
	е	и		е	у

в) Дешдаькъий оазий тохкам.

Эстий - эс-тий.

Бераша хъаювц х1ара оаза белгалло.

2. Кердача тема т1ара болх.

а) Бераш, хъажа суртага, фу гу шоана?

(Къайг).

- Хъадувца, фу хов шоана цох?
- Фьлгашкамишта ювц къайг?
- Къайга тара хулий цхъавола саг?
- Малаг1а оамалаш я во?

-Малаг1а оаз хоз шоана из дош д1аоалаш? *(Къ)*

- Хъаала из алап «къ».

*(Хъехархочо д1ахьокх кепайоазон а кулга-
йоазон а алапаш «Къ, къ», алфавита т1ара хъахьокхийт.*

- Алапо «къ» белгалъю оаз (къ).
- Атта арадоалий багара фо?
- Сево новкъарле ю?
- Илли оалалой цу оазаца, д1аоазалой?
- Т1аккха мишта я из оаз? *(Мукъаза)*

б) Книжка т1ара болх.

- Хъалаха из алап книжка т1ара.
- Малаг1ча беса каьхат да из чу яздаър?
- Мишта я из оаз: зовне е къора?
- Малаг1ча алапаша ч1оаг1ъергья, малаг1чар к1аьдъергья из оаз?
*(а, о, у, ы, э, оа яхачар ч1оаг1ъю, и, е, аь, я, ю-
яхачар к1аьдъю.)*

Масала: *кьорг, кьабна.*

в) Дувца суртах лаьца.

г) Дешдоакъош дешар улга т1ара, книжка т1ара.

Къа кьо кю кьи кье кьаб кьоа

Дагалаца цу дешдоакъошца долалу дешаш.

3. Сало1а минот.

4. Керда тема ч1оаг1ъяр.

а) Дувцар дешар.

Цун чулоацам хьабувцар, хаттараш оттадар.

б) Улга т1ара дешаш дешар.

Къамарг кьовсам къахьа кьоалам

-Х1ара дешаца предложенин оттае.

г) Дешаш, дешдоакъош дешар.

БУ *кхаь кха кхо кхаь кхи кхе*

Ю *Къ*

ЙО *кьаб кьа кьо кьаб кьи кье*

д) Къахьайгах лаьца деш хьехархочо Журнала т1ара «Села1ад». (№5, 2001г., оаг1о 12)

Къахьайг – сойка.

5. Урока корта бар.

-Малаг1а алап 1омадир оаш тахан?

- Малаг1а оаз я из?

- Кердадар фу хайра шоана?

Тема: Алап «къ» яздар.

Урока декхар: з1амига алап «къ» яздар, дешаш, предложении язъяр..

Кхоачам: сурташ, улга т1а дешаш.

УРОКА НИКЪ.

1. 1омадаър кердадаккхар.

Шин дешархочо улга т1а язду алапаш:

Г1, г1, Кх, кх, Хь, хь, 1, 1, Аь, аь, Оа, оа.

2. Кердача тема т1ара болх.

а) Кепайоозони кулгайоозони алапаш в1аши дистар.

б) Хъехархочо д1ахьокх «къ» яха алап мишта язду.

Бераша д1аязбу цхъа муг1 алап «къ».

в) Дешаш язду бераша: *къорг, къамаьл, къайг, къамарг.*

Дешай анализъяр.

3. Сало1а минот.

4. Керда тема ч1оаг1ъяр.

а) Предложенеш язъяр улга т1ара.

б) Кепайоозон алапашца язъаь предложени кулгайоозон алапашца хъаязъяр.

в) –Эша алап оттаде.

ме...а е...а де...а
...ест ...оал

- Фуд «къоал»_яхар?

- Мишта хила веза саг?

- Мишта ех 1а хъайна езаш йола х1ама?

- Мишта лоарх1 ца хоатташ хъаййца х1ама?

г) Предложении язъяр.

Дика саг – Даьла везар.

Хозал – сарралца, дикал – валлалца.

5. Урока корта бар.

- Сенах лаьца дийцар вай тахан?

-Фуд шоана тахан хъалхара хезар?

- Мишта хет шоана оашош тахан урока баь болх?

Тема: Оаз а алап а «К1, к1».

Урока декхар: Ёмадаъ «къ» яха алап кердадекхар, оаз а алап «к1» довзийтар, къамаъл шаьрдар.

Урока кхоачам: книжкаш, сурташ, алапаш.

УРОКА НИКЪ.

1. Ц1аг1ара болх тахкар.

а) – Бераш, малаг1а шолха алапаш довз вайна?

хь аь г1 оа кх къ

- Х1ана оал вай царех шолха алапаш?

- Мас оаз белгалъю цар?

- Уж хул шолха мукъеи мукъазеи.

- Малаг1а длап дайзар шоана т1ехьарча уроках? Дувца цо белг. оазех лаьца.

б) Ц1аг1а йийша текст ешар арг1-арг1-г1а.

2. Кердача тема т1ара болх.

а) – Хьаала, фу гу шоана сурташ т1а?

- Доккха да ер хьайбаш е дац?

- Нийса да, ераш вай ц1аг1а леладеча хьайбай к1оригаш я, Х1ара к1орига нана я, Нанна ший к1ориг дукха еза. Сага сана еза я к1орига ший нана. Цудухьа из ший наьнах къоастае ший яц.

- Мишта хила деза вай хьайбашца?

Х1ехархочо иштта дувца а дувцаш улга т1а д1аязду дешаш:

к1ориг к1ормац к1оаг

- Малаг1а оаз хоз шоана уж дешаш д1аоалаш?

- Мукъа я из е мукъаза я? Х1ана хетт шоана из ишта?

б) Хьехархочо д1ахьокх алапаш «к1» кепайоазони кулгайоазони. Дувц цар башхоех.

в) – Хьаала, мичахьа хоз шоана оаз (к1).

К1ома, хьажк1а, к1увс, к1ада, к1ор, к1отарг.

- Дешаш дешдоакъошта декъа.

г) Суртех дувцар оттадар. (Книжка т1ара).

д) Дешдоакъош дешар.

К1а к1о к1и к1у к1е к1аь к1оа

е) Текст ешар.

Хьехархочо хаттарашца тохк чулоацам.

3. Сало1а минот.

4. Ёмадаьр ч1оаг1дар.

а) Бераша шоаш деш.

б) Арг1-арг1аг1а дешар.

в) Улга т1ара дешар.

- Мишта кхетабу оаш кица чулоацам.

«К1омадар ца дайзачо, мерзачун хам баьбац».

г) Ховли – довзали.

Шурах баьккха

К1ай кхера.

Кхера аьта

Истола т1а оттабу. (К1олд).

Деша анализ ю бераша алапий оазий тохкам беш.

5. Урока корта бар.

- Ёодеша улга т1ара шолха алапаш.

- Малаг1а алап дайзар шоана тахан?

- Мишта я цо белгалъю оаз?

Тема: Оаз а алап а «К1, к1».

Лоарх1ам: шолхача алапех бола кхетам к1оар-
габар, уж нийсса 1одеша хар ч1оаг1дар;
дешархой предложенеш увтгае 1омабар,
дешай анализ яр.

1алашо: сурташ, таблица.

УРОКА НИКЪ.

1. 1омадаър кердаккхар.

а) КЪ

К1 а о у и оа аь е

КХ

ни...

...оаг

...ег

му...

...олд

...ест

- Т1адамашта метел доаг1а шолха алап оттаде. Дувца х1ара оазах лаьца. Дешаш дешдоакъошта декъа.

б) Шаьра дешар.

Ц1аг1ара болх тахкар.

в) Сурташцара болх.

Берашта хьехархочо хьокх сурташа, цар лоаца дувцараш оттаду.

2. 1омадаър ч1оаг1дар.

1) Улга т1ара дешар.

Циска к1ориг.

Къурейша шоай бешара чуера циска к1ориг. Из меца яр. К1аьнко к1орига шура елар. Цу хана денз дика хьежар Къурейш к1оригага. Циска к1орига К1омсар аьнна ц1и тиллар к1аьнко.

- Мичахьара чуера Къурейша циска к1ориг?

- Сенах гу вайна к1аьнк къахетаме волга?

- Мишта лелайора из к1аьнко?

- Малаг1а ц1и тиллар циска к1орига?

- Мишта язде доаг1а К1омсар яха дош?

- Х1ана?

2) Стихотворени ешар.

Циска к1ориг з1амига яр.

К1ориг ловза а яхар.

К1ориг к1аьда букьилг.

К1ориг д1аьха ц1огилг.

- К1ал така хьакха к1 яхача шолхача алапа.

3) Книжка т1ара дешар.

а) Суртацара болх.

б) Дешашцара болх, ма1ан довзийтар.

в) Текст ешар.

3. Урока корта бар.

Тема: Алап «К1, к1» яздар.

Урока декхар: алп К1, к1 яздар, из юкье дола дешаш а предложенеш а язъяр; дешархой диктант язде 1омабар, шолха алапаш кьоастаде хар ч1оаг1дар.

1алашо: сурташ (к1аьнк, овла, рама, моза, автобус, циск) «К1ормац».

УРОКА НИКЪ.

1. Урока тема йовзийтар.

2. алапаш яздар улга т1а а тетрадаш т1а а.
К1, к1, Къ, къ, Кх, кх, Хъ, хъ, Аь аь.

3. Нийса е предложени.

Ийца, ера, к1олд, нане.

Яр, к1ажсарг, Маремма, хоза.

- Мишта язде доаг1а предложени хьалхара дош?

- Малаг1а хьарак оттаду предложени кхоачашлуш.

4. Сурташка а хьеже, хьалхара алапаш в1ашка техе, дош хьаде.

К1ормац)

5. Сало1а минот.

6. Диктант яздар.

К1ормац.

Хоза к1ормац лаьцар к1азилго. Махье чудера из.

Хоза бос болаш дар к1ормац. Ара д1ахийцар из Махье.

- Хьалхарча предложене чура мукъзаача алапашта к1ал така хьакха.

- Малаг1а дош яздар оаш доккхача алапаца?

7. Урока корта бар.

- Малаг1а алап яздыр вай тахан?

- Маца язду доккха алап «К1»?

Тема: Оаз а алап а «Ч1, ч1».

Лоарх1ам: оаз а алап а «Ч1, ч1» ч1оаг1дара бола болх д1ахо бахъар, шаъра деша хар ч1оаг1-дар, шолхача алапех бола болх д1ахо бахъар, къамаъл шаърдар.

1алашо: сурташ, алапаш, дешаш улга т1а, ховли-довзали.

УРОКА НИКЪ

1. Ц1аг1ара болх тахкар.

а) Бераша еш ц1аг1а йийша текст.

- Фу деш воаллар к1аьнк?
- Маца хъадоаг1а оалхазарий?
- Мишта ва к1аьнк, цун оамалаш?
- Мишта хила веза оалхазарашца?
- б) –Хъадувца шоашта дайза шолха алапаш.
- Малаг1а дешаш довз шоана цу алапашца?
- в) Суртацара болх.
- Фу гу шоана сурта т1а?
- Фу деш 1оал нана?
- Малаг1а г1о ду нанна йи1иго?
- Мишта хетт шоана из?
- Оаш дойн анна новкъостал?
- Мишта хетт нанас яь яа х1ама?
- Хам белаш наьна, дог лазалаш цох, массаза а г1о делаш цун.

2. Керда тема ч1оаг1ъяр.

1) Декъа дош дешдоакъошта: *ч1аьнилг.*

- Мас дешдакъа да?
- Мас алап, оаз?
- Мас мукъа оаз я?
- К1ал така хъакха шолхача алапа.

2) – 1одеша шолха алапаш.

Г1 кх къ к1 хь х1 ч1 н1 т1

- 1одеша дешдоакъош:

*г1оа кхоа къоа к1оа хьоа ц1оа ч1оа-г1а
г1аь кхаь къаь к1аь хъаь ч1аь ч1аь-нилг*

3) Сало1а минот.

4) Шаъра дешар:

Ч1орг.

Умега маькх яр. Юкъера йиа ваьлча Уме ч1орг лаьтта 1окхессар. Из дайра дадена. Цо дийцар ше цу маькха ч1оргах мишта хъийгав т1ема хана. Цу хана денз кхы Уме 1окхессанзар маькха ч1орг.

- Фу дир Уме маькха?
- Хъанна дайра из?
- Фу дар дадена халахийтар?
- Фу дир даде?
- Мишта тоавелар Уме?
- Оаш мишта бу маькха хам?

5) Ховли – довзали.

Тха борг1ала г1алкхаш я
Г1алкхаш ц1е бесаг1а я.
Борг1ала уж хоза хетт,
Из ц1ий а яй лата г1ерт.

(Ч1угал)

Кулгаш дац,
Когаш дац,

Со чувита цо тигац.

(*Члега*)

Членг т1атотаю

Дахчан пандар.

(*Члондарг*).

б) Шаъра деша хара бола болх д1ахо бахъар.

3. Урока корта бар.

Тема: Алапаш «*Ч1, ч1*» яздар.

Урока декхар: бераш доккха алап «*Ч1*» язде 1о-мадар, дешаш, предложенеш язъе хар ч1оаг1дар, мукъача а мукъазача а алапех бола кхетам к1оаргабар.

1алашо: алапаш, сурташ.

УРОКА НИКЪ

1. 1омадаър кердаккхар.

Шиндешорхочо д1аязду хъехархочо д1а а оалаш шолха алапаш: *Кх, кх Къ, къ, К1, к1, Хъ, хъ, Х1, х1, Аъ, аъ, П1, п1*.

- К1ал така хъакха мукъача алапа.

2. Деша алапий – оазий тохкамбар.

«*Ч1агарг*» - яха дош тохк бераша.

- Цу дешаца оттае предложени.

Х1ара деша хатгар оттаде.

- Д1аязъе из предложени.

- К1ал така хъакха шолхача алапашта.

3. Дешаш яздар.

Дешархошта хъехархочо д1ахъокх сурташ, х1аъта бераша дешаш д1аязду.
(*ч1ега, ч1уг, ч1енг, ч1онак, ч1ондарг*.)

- Малаг1а дешаш декъалу дешдоакъошта?

- Малаг1а дешаш декъа йиш яц? Х1ана?

4. Сало1а минот.

5. З1амига диктант яздар.

Ч1ондарг.

Кхо мерз а боаллаш пандар ба ч1ондарг. П1елгаица лекхац из. 1ад хъекхаш лекх.

6. Нийсае предложенеш.

Атаг1а, долх, бераш, лувча.

Сали, ага, ваг1а, теркадеш.

Йийнай, йизза, оаха, беи, ябакхаш.

8. Урока корга бар.

Тема: Оаз а алап а «Яь, яь».

Лоарх1ам: керда алап а оаз а шолха мукъа алап довзийтар, къамаьл шаьрдар, предложенеш, текст еша хар шаьрдар, шолхача алапех бола кхетам шербар.

1алашо: книжкаш, ховли – довзали, алфавит, сурташ.

УРОКА НИКЪ

1. Ц1аг1ара болх тахкар.

«Умар» яха дувцар дешархошка дешийт.

- Малаг1а шера ха я х1анз ара?

- Доаладе масалаш. Сенах хайра шоана из?

- Малаг1а оалхазарий доаг1а эггара хьалха ц1а?

- Мишта г1о ду царна наха? Х1аьта оаш дой оалхазарашта г1о?

(Нагахь сана в1аишт1ехьа Дале оалхазарий оазашка иллешка ладог1ийт берашка хъехархочо).

- Мишта да 1алам? Фу хетт шоана аьхки 1уйранна сомадаьлча арада декача оалхазарий оазхезача?

- Сена эш уж?

2. Сало1а минот.

3. Кердача темах кхетам балар.

1) Ховли – довзали.

Биь пен ба, Ий да, кор дац, ни1 яц.

Ц1а хьалдузаш, доассадаеш тхов бел, тхов д1акъовл.

-Фуй из?

(Яьшк).

- Малаг1а оаз хоз шоана «яьшк» яха дош д1аоалаш?

- «Яь» яхар тахан вайна довзаргдола керда алап да.

Цу алапо белгалъю (яь) яха оаз.

- Хьаала яь. Д1аозалой шоага из оаз? Илли оалалой? Мишта д1аоал вай из?

- Малаг1а оаз я из: мукъа оаз йовз вайна? (аь).

б) – 1одеша улга т1ара дешаш:

аьшк яьшк аьлар яьлар

аьннар яьннар аьха яьха

- Дагахьа отга а йий хьаала х1ара дешаца предложени.

в) – 1одеша книжка т1ара дешаш.

Бераша х1ара деша ма1ан хьадувц.

г) Текст ешар.

Эггара хьалха хьехархочо еш текст. Т1аккха чулоацам мишта кхетабаьб бераша хьожаш хата-раш тел.

д) Суртацара болх.

3. Сало1а минот.

Яьг1а яьг1а кьайг яхар

Бешара фийгаи даа эттар.

Башир кьайга к1ийлон ваг1а.

Герт из бешара кьайг д1аяккха.

Башир кьайга д1ат1авод.

Кьайг «кьар» аьле хьалг1отт.

5. 1омадаьр ч1оаг1дар.

а) Бераша шоаш деш.

б) З1анарах деш бераша цхьаца предложени.

в) Алфавита новкъосталца кердадоаккх мукъа а мукъаза а алапаш, шолха алапаш, дифтонг.

г) Ловзар «К1оригаи».

Шин дакъа декъалу бераш.

Шолха алапа ц1и йоаккх, шоллаг1ча дакъьера бери цу алапаца долалу дош оал.

6. Урока корта бар.

Тема: Алап «Яь, яь» яздар.

Урока декхар: керда алапаш язде бераш 1омадар, цу алапаца дешаш яздар, д1а а оалаш текст язье хар ч1оаг1дар. Шолхача алапех бола кхетам к1оаргабар.

Урока кхоачам: сурташ, улга т1а дешаш, алапаш.

УРОКА НИКЪ

1. Улга т1а д1аязду шин дешархочо 1омадаь шолха алапаш: цхьанне з1амигадараш, шоаллаг1чо доккхийдараш.

2. Хьехархочо д1ахьокх алапаш кепайоазони кулгайоазони алапаш. Дувц цара юкьерча башхох,

в1аши гарахиларах.

Хьехархочо д1ахьокх з1амига алап яь мишта язду. Цул т1ехьаг1а из д1аязду бераша. Т1аккха хьехархочо дувц доккха алап «Яь» мишта язду. Бераша язду доккха алап «Яь».

3. Цъанне улга т1а, вокхар тетрадаш т1а д1аязду дешаш:

яьлар, яьг1ар, яьстар, яьшк, яьг1ар, яьккха.

- Отгае шик хо предложени цу дешашца. Д1аязью уж д1а а оалаш.

4. Сало1а минот.

5. Диктант яздар.

Яьндаре.

Со даьци йолча йода. Из Яндаре ях. Цига ч1оаг1а хоза да. Йодоаг1а шил хий. Гонахьа сийна хьу я. Со баь т1а ловза а хи т1а лувча а ух.

6. Урока корта бар.

Тема: Оаз а алап а «К, к».

Лоарх1ам: керда алап а, оазаш (к), (к*) йовзийтар, цу алапаца дешаш деша бераш 1омадар, къамаьл шаьрдар, предложенеш суртех от тае бераш 1омадар, хьалха 1омадаь алапаш кердадахар; 1аламацара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, ховли – довзали, дешаш отгаду схемах.

УРОКА НИКЪ

1. Урока кийчоьар.

Гургал техар – со 1охов,

Сонна дика деша лов.

Соурока нийсса ваг1а

Дешар-да хьаькъала лаг1а.

2. Ц1аг1ара болх тахкар.

а) – Малаг1а алап 1омадир вай д1аяхача урока?

- Малаг1а оазаш белгалъю цу алапо?

- Мишта я оаз (з)?

(Мукъаза, зовне, к1аьда е ч1оаг1а.)

- Сена эш доккха алап «з»?

- Хьаювца берий ц1ераш цу алапаца.

- Мишта язье еза уж ц1ераш?

б) Дешархоша деш дешаш, предложенеш.

Хьабувц х1ара предложене чулоацам.

Дешдоакъош дешар.

3. Урока тема йовзийтар.

- Фуй шоана гур? *(Г1анд).*

- Малаг1а алап лечкъад укхза? *(К).*

- Вай тахан 1омадергда алап «К, к».

4. Кердача тема т1ара болх.

- Хьаала фуй укх ховли – довзалешка ювцар.

а) *Ков д1акъовлаш из хьалъйотт,*

Из лораду цо, ца хой а мотт.

(Карт).

- Малаг1а оаз хоз шоана деша хьалхашка? *(К)*

- Мишта я из? *(Мукъаза).*

- Сенах хайра шоана из?
- Хъаала алап «К». Уйла е из д1аоалаш оазаци г1араци оал из е духхъал г1араца мара алац.
- Из иштга д1аоалаш дола алапо белгалъю оаз мишта я? (Къора).
- Хъаала вайна цу оазах мел ховр.
- (Оаз (к) – мукъаза я, къора я, ч1оаг1а хул дешашка к1аьда а хул.)

б) *Ткъамаш да, з1отташ яц.
Чамболашаг1а дулх дац.
Наха коа из лелаю.
Шортта фуаш цо хъалу. (Котам).*

- Хъадувца мал алапи оази я укх деша чу.
- 1одекъа из дешдоакъошта.
- Ммалаг1ча алапаца долалу из дош?
- Фу хов шоана цу оазах?

в) Дешдоакъош дешар.
г) Сало1а минот.

д) Стихотворении 1омайр.

*Кале керда коч тийгар.
Кале коча кис дег1ар.
Коча кис цун накъадоал.
Цу чу ручка каьхат доал.*

е) Суртацара болх.

- Фу гу шоана сурта т1а?
- Оттаде з1амига дувцар.
- Фу хъех вайна сурто?

ж) Дешаш а предложенеш а ешар.

- Маца оттаю корсам?
- Мишта я корсам?
- Фу лу корсамо? Малаг1а беркат дахъ цо?
- Хъадувца масс дош да хъалхарча предложене чу?
- 1одекъа *корсам* яха дош дешдоакъошта.
- Фу хургда еррига корсамаш наха тийдача?
- Саго гаьнаш д1айог1а еза, Гаьнаша фо ц1енду, сага дарба Лу, б1арга хозал Лу, хъайбашта а са-Доаллача х1амашта а ц1а Лу.
- Т1аккха лорае эший гаьнаш?

з) Суртах дувцар оттадар.

и) Улга т1ара дешар:

кад карт тика тух корта дика

дах корсам тхо

5. Урока корта бар.

- Малаг1а алап 1омадир вай тахан?
- 1одеша вай 1омадаь деррига алапаш.

Хъехархочо дика шаьра дийшачоа баркал оал.

Тема: Алап «К, к» яздар.

Лоархам: кулгайозон алап «К,к» язде дешархой
1омабар, цу алапаца дешаш а предложенеш
а язъяр, шабра деша хар а, хоза язде хар а
ч1оаг1дар; 1аламацара безамах дувцар.
Урока кхоачам: алапаш, кулгайозон алпий «К,к»
Яздара хьокхам, сурташ.

УРОКА НИКЪ

1.

*Тетрадъ нийсса оаш 1одул.
Ручка бе белле нийсса 1охови
Хоза ц1ена алапаш дулл
Дика язде 1омадала лови.*

2. Алапаш дистар.

- Хьалаха кепайозон алапаш абата т1ара.
- Хьаала фуд цар цхьатарра дар, башхо йолаш-дар?
- Х1анз хьажал кулгайозон алапашка. Фуд цар тара хилар а, тара ца хилар а?

3. З1амига алап яздар.

- а) Хьехархочо д1ахьокх з1амига алап мишта дулл.
- б) Дешархоша д1аязду из.
- в) 1одеша дешдоакъош:

ка ко ки ку

- Д1акхоачашде уж дош хургдолаш.

кад кор кит кур

- Д1а а оалаш шоай дагахьа, д1аязде уж дешаш.

4. Сало1а минот.

*Ков, ков – доккха да.
Карта, карта й1аьха я.
Коа г1олла со ударгва
Карта юхе табаргва.*

5. Доккха алап «К» яздар.

- а) Хьехархочо д1ахьокх из алап мишта де деза.
- б) Бераша д1аязду цхьа муг1 бизза алап «К»
- в) –Сенна эш из доккха алап «К»?
- Малаг1а ц1ераш йовза шоана цу алапаца йолалуш?
(*Казбан, Казбек, Куни, Кали кх.д1*).
- г) Суртацара болх.
- Фу гу шоана сурта т1а?
- К1аьнка ц1и я Керм. Мишта ва к1аьнк?
Хоза хетий шоана цун оамалаш?
- Х1анз вай цу к1аьнка ц1и язъергья.
(*Бераша д1аязду дош: Керм.*)
- д) Предложенин язъяр.

-1оеша улга т1ара предложени.

Куне дика ду сурт.

- Мас дош да укх предложене чу?
- Мишта йолалу предложени?
- Мишта гойт из кхоачаенналга?
- Мишта язде деза х1ара дош?
- Малаг1а дош яз деш г1алат де йиш я?

- Х1ара дош 1одешаш, дешдакъа дагахъа д1а а оалаш д1аязье предложени.

6. Сало1а минот.

*Оаха яздаьд, оаха яздаьд,
Оаха дукха дика яздаьд
Х1анза оаха сало1аргда,
Т1аккха юха а яздергда.*

7. 1омадаьр ч1оаг1дар.

а) Ши дешархо улга т1а а вахийте, хъехархочо берашка д1аоалаш д1аязду хъахха 1омадаь алапаш.

Зз Хх Тт Мм Дд Нн Кк Рр Ии Ши Уу Аа Оо Сс Лл

б) Ловзар «Хъан дикаг1а, сихаг1а».

Шишша дешархо улга т1а язде бохийт хъехархочо, царга д1аоал дош. Бераша а хъехархочо а д1аоал дикаг1а, сихаг1а ваьннар малав.

г) Ловзар «Хъехархо».

8. Урока корта бар.

- Малага алап яздыр вай тахан?

- Маца язду доккха алап «К»?

9. Ц1аг1ара болх.

- Ц1аг1а «к» яхача алапаца долалуш дешаш дагадоха. Хъожаргда вай хъан дукхаг1а гулду.

Тема: Оаз а алап а «Е, е».

Лоарх1ам: алапаш «Е,е» довзийтар, оаз (е) йовзийтар, цу алапаца дешаш а предложенеш а еша бераш 1омадар; къамаьл шаьрдар; 1омадаь алапаш кердадахар; хъайбаш дешаш хиладзарах дувцар царцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, алфавит, дешаш т1адола таблица.

УРОКА НИКЪ

1. Урока кийчояр.

Дешар дешар дика да.

Дешар – сага хъаькъал да.

2. Ц1аг1ара болх тахкар.

Бераш шоаш ц1аг1а дийшар деш. Хъехархочо

Хъабувцийт предложеней чулоацам.

- Фу гу шоана сурта т1а?

- Мишта хул зизаш?

- Малаг1а пайда боал царех? Лораде дезий уж?

3. Керда тема йовзийтар.

Ховли – довзали:

*Дукха царгаи йоакхе а,
Массане хьекхаи я.*

(Ехк.)

- Малаг1а оаз хоз шоана дош «ехк» д1аоалаш эг-гара хьалхаг1а? (е)
- Т1аккха вай тахан из алап: доккха з1амига, из оаз а 1омаергья.

4. Кердача тема т1ара болх.

1) Хьехархочо д1ахьокх алап «Е,е».

- Ер алап «е» да. Цо белгалъю оаз (е).

2) – Хьяала алап е. Д1аозае из оаз.

- Д1ай1аьхье йиш йий из?
- Илли оалалой цунца?
- Мишта оал вай из? Царгаша, бордаша, метго новкъарле йой? (Яц).
- Т1аккха мишта я из оаз: мукъа е мукъаза?

3) «Е» яха алап говза да. Цун юхе д1амелотта алапо белгалъю оазаш к1аьдъю цо. «Е» яхача алапо шийна хьалха латта оаз к1аьдъю.

Масала: (1одеи улга т1ара)

*ре не ле се ке
ке де хе зе ме*

- 1одеша уж дешдоакъош.
- Д1акхоачашдел уж дешдоакъош дош хургдолаш.

5. Сало1а минот.

6. Кердача тема т1ара д1ахо бу болх.

1) – 1одеша дешаш:

*дера лел кер
мела тел ехк*

- Х1ара деша ма1ан кхетадайт хьехархочо берашта.

2) Книжкацара болх.

- Хьялаха шоай книжка т1ара алап Е,е.
- 1одеша дешдоакъош.
- Х1анз цхьацане дешаргда, вокхар ладувг1аш, т1еххья б1аргашца дешаргда.

3) Дешаш дешар.

(Цхьацане, массане, шине).

4) Суртацара болх.

- Фу гу шоана сурта т1а?
 - Хьянна хов малаг1а пайда лу говро сага?
 - Мишта хила беза нах хьайбашца?
 - Доахан дукха гулделча цох 1ул оал, х1аьта говраш гульелча - ...рема.
- Оалаш хул говрий рема.
- 1оеша сурта к1алхара предложенеш.
 - Хьябувца цар чулоацам.

7. Сало1а минот.

8. 1омадаър ч1оаг1дар.

1) Шаьра дешара хетабаь болх.

(Книжка т1ара, улга т1ара).

2) Дешах предложении хьае.

Дешаш: *дера, зизаи, Лизас.*

3) Ховли – довзали:

*Хьалхашка шод,
Т1ехьашка ц1ог,
Буц юь, шура лу. (Етт).*

- Мишта я оаз (е)? (Мукъа)

*Дукха нловцискаш цо дуъ,
Блаъ ца диача йизац. (Бекарг).*

Етт – оалаш оаз (е) лоаца я;

Бекарг оалаш – (е) йлаъха оаз хул.

Цудухъа оаз (е) мукъа я, лоаца хул, йлаъха хул.

9. Урока корта бар.

Тема: Алап «Е,е» яздар.

Лоархам: Алпаш «Е,е» язде бераш томадар, дешаш цу алапашца язде бераш томадар, из кхыча алапашца хота хар томадар; хьалха томадар кердаккхар; талама садоаллача хламай хам бе безалга берашта длахьхар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, книжка.

УРОКА НИКЪ

1. Йоазон урока кийчоар.

*Тетрадъ нийса дуларгда,
Се а нийса тоховргва.
Хьехархочунга ладувгаш
Хоза, цлена яздергда.*

2. Кердача тема т1ара болх.

- 1) Кпайоозон алапаша кулгайоозон алапаша
в1аши дистар.
- 2) Алап «е» яздар.
- Укх ц1аг1а етт бах.
Хъажал ц1аг1ара арауха к1урага.
Малаг1ча алапа тара хетт шоана
цун хъувзар. (Алапа «е»).
- а) Хъехархочо д1ахьокх алап «е» яздара хъокхам улга т1а.
б) Бераша д1аязду алап «е».
- 3) Доккха алап «Е» яздар.
- Вай зиза дечахана вай воашта ца ховш дулл алап
«Е».
- Хъажал укх зизага.
Мичахъа гу вайна из алап?
а) Хъехархочо д1ахьокх алап «Е» мишта язде деза.
б) Бераша д1аязду алап «Е».

3. Сало1а минот.

4. Дешаш яздар.

Цхъане улга т1а, вокхар тетрадаш т1а д1аязду е алапаца дешаш:
Керр, дера, деха, рема, моза, деза, ехк, тешам.

5. Предложенеш язъяр.

- 1) *Даде шекар дера.*
Хоза ехк ера сонна.

- 2) Кепайоозон алапашца язъяь предложени
хъаязъяр.
Зинас хоза зиза дера.

6. Сурташцара болх.

Хъехархочо д1ахьокх сурт, бераша кулг айду на-
Га хъа сана сурта т1ара х1аман ц1ера чу алап «е» дале.

7. Ловзар «Сонна хов».

Шин дешархочо улга т1а д1аязду хъехархочо д1аоала алапаш.
Аа Оо Уу ы Ии Ее Мм Нн Кк Сс Лл Дд Рр Зз Хх Ши

8. Урока корта бар.

- Малаг1а алап яздир вай тахан?
- Малаг1а оаз белгалъю цо?
- Малаг1а дешаш хов шоана цу алапаца?

Тема: Х1 яха оаз а алап а довзийтар.

Урока декхар: дешашта шолха мукъаза алап Х1
довзийтар, къамаьл шаьрдар, 1омадаь ала-
паш кердадахар.

Урока кхоочам: сурташ, алапаш, книжкаш, алфа-
вит.

УРОКА НИКЪ

1. Хъехархочо хаттарашца ц1аг1ара болх тохк.

- Бераш, малаг1а алап дайзар вайна д1аяхача уроках?
 - Масалаш доладел, из алап юкье а долаш.
 - Хьадувца, фу хов шоана цу алапо белгалъеча озах.
 - Малаг1а оалхазар дар вай дийцар?
 - Хьадувцал цар вахар?
- 1-2 Дешархочо дувцара чулоацам хьабувц, оаг1о 108.
 Д1ахо 5-6 дешархочо 1оеш 3-4 предложени.
 Текст хоза а нийса а йийшачоа баркал оал хье-
 Хархочо.

2. Сало1а минот.

3. Дийцар ч1оаг1деш шоашта довза шолха алапаш
 цу текста юкьера хьалох, хьадувц.

4. Кердача темах кхетам балар.

1.) Хьехархочо суртах лаьца хаттараш тел дешархошта.

- Малаш гу шоана укх сурта т1а?

- Ц1ераш тахка царна.

(*X1арон, X1ажар, T1ах1ир кх.д1.*)

- Малаг1а болх бу цар?

- Оаш дой г1о шоай ков ц1ендеш? Хьанна?

- Шун бий доттаг1ий? Ц1ераш яхал цар.

Дешархоша предложенеш отгаю, хьаоал уж.

2) – X1арон оалаш, малаг1а оаз хоз шоана эггара хьалха?

- Укх алапо белгалъю оаз (*x1*). Из оаз хьаала.

- Мишта оал вай из?

- Зовне я из е кьора я?

- Маца хул ч1оаг1а, маца хул к1аьда?

Д1ахо массане а бераша хьаоал цу оаза белгалонаш.

3) Д1ахо текст еш хьехархочо.

Текста чулоацам кердабоаккхаш хьехархочо хаттараш тел берашта.

Дувц хьехархочо Берий дикача оамалах.

5-6 дешархочунга ешийт текст. Д1ахо массане дагахьа еш текс, хьехархочо хала дешаш улга т1а язду дешархошта декъа а дийкъа.

ХЬ

А О И У ОА АЬ

X1

4) Улга т1ара дешаш

x1анз x1ара x1ама

барх1 ворх1 лаьрх1а

5. Урока корта бар

- Малаг1а алап дайзар вайна тахан?

- Мишта я цо белгалъю оаз?

- Малаг1а дешаш дайзар вайна цу алапаца?

женеш язъяр.

Урока декхар: *x1* яха алап язде а диктант язде
а бераш 1омадар.

Урока кхоачам: сурташ, книжкаш.

УРОКА НИКЪ

1. Ц1аг1ара болх тахкар.

2. Урока тема йовзийтар.

X1ара Бера, x1ара Бера

Школе абаташ хъадера.

X1анз аббат чакхдоалаш латт.

Сонна хой уж, сога хатта.

«кх» - кхорилгаш, «хъ» - хъачаш

«къ» - къамаргаш, «x1» - x1амаш.

- Тахан вай д1аяздергда алапаш «X1, x1».

3. 1) Керда кепайоазони кулгайоазони алапаш
улга т1а д1ахьокх хъехархочо. Ювц царна
юкъера башхалонаш, цхъатарра хилар.
Улга т1а д1ахьокх хъехархочо з1амига а доккха а
алапаш яздара бокъо.

2) Дешархоша д1аязду дешдоакъош цу алапа-
ца.

x1a x1o x1i x1y x1oa x1aь

3) Дешаш яздар.

x1анз x1ама x1ара барx1 ворx1

4) Хъехархочо д1ахьокх сурт.

- Фу гу шоана сурта т1а?

- Фу деш боахк уж?

- Мишта ба к1аьнкаш?

- Ц1ераш тахка к1аьнкашта.

- Д1аязде дешаш – Берий ц1ераш.

X1ажар, X1арон, T1аx1ир.

5) Сало1а минот.

6) Предложенеш язъяр.

X1арон x1амаш лохъаеш воал.

X1ажаро цунна z1o ду.

T1аx1иро x1ара дийнахъа деш.

7) T1адамашта метел эша алапаш язде.

хоз... дик... вод...

эц... олл... дах...

...ораиш ...амарг

...азилг ...азилг

8) Дешаш яздар.

т1ехк, ц1огарг, б1оаг1а, д1аьха, к1од, ч1орг,

т1ом, п1енд, з1ок, ж1али.

4. Урока корта бар.

Тема: Оаз а алап а Б, б.

Лоарх1ам: оазаш алапаш Б, б довзийтар, цу алапашца дешаши предложенеш еша бераш 1омадар, оаза тохкам бе бераш 1омадар, къамаъл шаърдар, керда дешаш довзийтар.

Урока г1ирс: алапаш т1адола карточкаш, сурташ, схемаш, дешдоакъоши дешаши.

Урок д1аяхъар

1. Урока кийчо яр.

1омалелаш шаъра деша,
Оазаш шоайла тувла ма елаш.
Довза деза кердадар,
Деза дешар г1алг1айдар.

2. Хъалха 1омадаър кердаккхар.

- Малаг1а алапаш лачкъад укх дешашка?
... едар, ... иг, ... екар, кар..., лама..., мол..., ...ув.
- (в, д, ш, т, з, х, н)**
- Малаг1а оазаш белгалъю укх алапаша?
- Малаг1аш царех зовне яраш? Малаг1аш я къора?
- 1одеша дешаш: мотт, царг, алап, сурт.
- Малаг1а дош да укхаза сов дар? (Алап.)
- Х1ана? (Из шин дешдакъах латт.)
- Мишта ховргда дешаца мас дешдакъа да? (Мукъа алапаш миссел дешдоакъош хул дешашка.)
- 1одеша книжка т1ара дешаш. 1оеша предложенеш.

3. Сало1а минот.

Пхъагал кхувсалу го боахаш,
З1амигача гаънилга.
Г1адъяхай из к1ай лоа доаг1аш,
Хъежаш я Г1ор дадега.

4. Урока тема йовзийтар.

- а) Оазаш б, б йовзийтар.
- Шо хъежий Г1ор дадега?
- Малаг1 совг1ат дезар шоана?
- Тахан вайцига хъоашалг1а енай хъунаг1ара борз.
- Малаг1а алап 1омадергда аьнна хет шоана цо вайна? (Б,б.)

Ховли –довзалеш:

Му1аш цунна йоккхий я,
Даде санна модж а я.
Массаза из меца я,
Куралла ког бетташ я. (бодж.)

Лаятта цунца к1алт1адоах,
К1оарга к1оагаш цунца доах.
Аьшка юхьиг, дахчан ко,
Беша вала цунца хьо. (Бел.)

- Мишта я бодж яхача деша хъалхара б яха оаз?
- Мишта я бел яхача деша хъалхара б яха оаз?
- Малаг1а оазаш белгалъю б яхача алапо?
- б) Керда оазий моттиг деша юкъера белгалъяр.
Бургац, болх, лоабат, ябакх, боабашк, кхоаб, наб, б1арг, бат.

в) Дешдоакъоши дешаши дешар.

ба бо би бе бу бы
басар бордаш болх берац бургац дарба бала бутт

г) Предложенеш ешар.

- Батыр болх беш вар. Бераш бешара кабуц я долх. Бел бе еллар Беслана. Из а вода беша бурак я.
- Хъанах лаяца да вай дийша з1амига дувцар?
- Мишта да бераш оамала?

- Шо а хила дѣза кѣхѣгаш. Балхаца да сага деррига вахар дувзаденна. Кѣхѣгамо кхею сага дика оамалаш.

5. Сало1а минот.

6. Книжка т1ара болх.

- а) Дешаши предложенѣши ешар.
- б) Сурташцара болх.
- в) Бѣраша улга т1ара дешар.
- г) «31анарах» дешар.

7. Урока корта бар.

- Малаг1а алап дайзар шоана тахан?
- Малаг1а оазаш белгалъю цо?
- Фу хайра шоана керда таханарча урока?

Тема: Алапаш Б, б яздар.

Урока декхар: алапаш Б, б язде дераш 1омадар, цу алапашца дешаши предложенеши язъяр, д1аоалаш язде дераш 1омадар, кепайоозонца яздаъ дешаш кулгайоозон алапашца хъязде бераш 1омадар. Унахц1ена хилар хъехар.

Урока кхоачам: алапаш сурташ, дешай схемаш.

Урок д1аяхъар

1. Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар.

Нийса тетрадь 1о а дилла,
Шо х1анз 1охош са бераш.
Нийса даг1а деза дилла,
Йоазув харца дара кхераш.

2. Урока тема йовзийтар.

Улга т1а сурташ: ***** 7, xxxxxxxx 8.
- Малаг1а алапаш яздергда вай укх сурташка хъажача?
Ворх1-в, барх1- б.

3. Кердача тема т1ара болх.

а)Кепайоозони кулгайоозони алапаш В, в в1аши дистар. Абата т1а уж хъалахар. Цу алапашца дола дешаш оттадар.

б) Алапаш В, в яздар.

Хъехархочо д1ахъокх алапаш яздара бокъо, бераша д1аязду.

в) Дешаш яздар.

-Оттаде улга т1а алапех дош воша.

- Мас алапах латт из дош? Мас оазах латт? Мас дешдакъа да цу деша?

- Мишта хила веза воша? Шо дий иштта?

- Д1аязде дош воша шоай тетрадаш т1а.

Иштта болх беш язду дешаш: ведар, Ваха, ловз, дов, нув.

г) Предложени язъяр.

Оттае укх суртах предложени.

Виси ловза вода.

-Т1атоха укх предложене т1а дешаш из яържа хургйолаш. (Виси г1адваха ара ловза вода.)

- Лоацъе предложени ши дош мара хургдоацаш. (Виси вода.)

4. Сало1а минот.

Т1оараш тоха, халхадовла,

Айде кулгаш, баламаш,

Лакхача лаг1аш т1а довла.

Сеттаде шоай дег1амаш.

Соттаделаш бераш дег1,

Могашал 1омае аз лерх1.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

д) Алапаш Б, б в1аши дистар, д1аяздар.

е) Дешаш яздар.

Ховли- довзалеш деш хъехархочо, т1аккха бераша аьнна дош д1аязду.

Наьна к1ориг я из,

Цунна безам ба из.

Ч1оаг1а боча леладу,

Цунна дезар нанас лу. (Бер.)

Лаьттах йоакка баьццара мосаш. (Буц.)

Пхъагалий моастаг1а я.

Массахана меца я. (Борз.)

Бийсанна из аькхе йода,
Дийнахьа из тхьайса улл.
Доккхий б1аргаш да шоана цунна,
Дахкий цох д1алечкьаш хул. (Бов.)

- Хьажал суртага, берашта ц1ераш тахка.
Башир, Бами, Басрат, Беки.

ё) Предложени язъяр.
Батыр балха вахав.
ж) Кепайоазон т1ара яздар.
Басрат бож бетташ яр.

6. Урока корта бар.

- Малаг1а алапаш яздыр оаш тахан?
- Малаг1а оазаш белгалъю цар?

Тема: Алапаш Т, т яздар.

Урока декхараш: бераш алапаш Т,т язде 1омадар, цу алапашца дешдоакьоши, дешаши, предложенеши язъяр, оазехи предложенехи бола кхетам ч1оаг1бар, кяхъегаш хила берашта хъехар.

Урока кхоачам: карточкаш алапашца, схемаш, дешдоакьой таблица, сурташ.

Урок д1аяхъар

1. Урока кийчо яр.

2. Урока тема йовзийтар.

Улга т1а алапаш: А,а, И,и, Т,т, Е,е, , О,о, У,у.

- Малаг1а алапаш яздергда вай тахан?

- Сенах хайра шоана из?

3. Кердача тема т1ара болх.

- Малаг1а байт 1омаяяр вай т яхача алапах?

Тха Тамара тхъовре тхъайсай,

Теникаца дукха лайзай.

Теника «Т» 1омадаьд,

Тома, Тами дешийтад.

- Мас дакълггах латт из алап?

Хъехархочо д1ахьокх алап яздара бокьо.

Фега язду бераша.

а) Алап т яздар

б) Алап Т яздар.

4. Сало1а минот.

Тимур Туханаца ловз, Тайжа пхъгал хиле хъовз.

Туханах хъахиннай борз, Тимурах тарденна модз.

Тимур кьорга чу чувол, Туханах из к1алхаравоал.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

а) Дешдоакьоши, дешаши, предложенеши язъяр.

- 1одеша таблица т1ара дешдоакьош.

та то ту ты ти те тя Та То Ти Те Ту Тя

- Т1атоха дешдоакьош дешаш хъахургдолаш: Тимур Тархан Таиса яда яга язде Янис Ясмина

- Хъажал укх суртага, оттаел предложенеш.

Яхас дика а хоза а язду.

- Йоаржае из предложени.

- Лоацъл из предложени.

- Хаттар оттаде х1ара деша.

б) Ловзар «Алап дайнад».

...лх, ...ух, ...еник, мо... сур... кор...а

6. Урока корта бар.

- Малаг1а алапаш яздир вай тахан?

- Малаг1а оазаш белгалъю цар?

Дешара урок 1 кл. Мержой Г. М. 30.11.17 шу.

Тема: Оаз а алап а Г,г.

Урока декхараш: оазаш а алапаш а Г, г довзийтар, цу алапаца дола дешдоакъоши дешаши дешар, шаъра дешара болх бар, къамаъл шаърдар, керда дешаш довзийтар, дийнаташца къахетаме хилар хъехар.

Урока кхоачам: алапаш, дешдоакъош, сурташ.

Урока никъ

1. Урока кийчо яр.

2. Ыомадаър кердадакхар.

3. Керда тема йовзийтар.

-Хъаала, сенах да ер ховли- довзали?

Машин яц , масса-м я,

Саго лелаеш из я.

Еза х1амаш токхаю,

Ший беррига безам лу.

(Говр.)

- Малаг1а оаз хоз шоана цу деша хъалха?

- Хъаала из оаз, мишта д1аоал вай из?

-Мишта я из оаз? (Мукъаза, зовне, е к1аьда е ч1оаг1а хул.)

-Уж оазаш белгалъю г яхача алапашца.

-Аз дешаш 1одешаргда, оаш хъаала деза малаг1ча метте хоз оазаш [г], [г,]

Гали, генараш, дог, хъазилг, гургал, ц1ог.

- Хъалаха алап г шоай книжкаш т1а.

-1одеша дешдоакъош улга т1ара.

га го гу ги ге гы аг ог уг иге г ыг гог гаг гиг гег гуг гыг

-1одеша дешдоакъош книжка т1ара.

4. Сало1а минот.

5. Книжка т1ара болх.

Дешаш дешар, цар ма1ан дашхар.

Текст ешар. Чулоацам хаттарашца тахкар.

Текст ешар.

Суртех къамаъл дар.

5. Урока корта бар.

- Малаг1а алап 1омадир вай тахан?

- Мишта я цо белгалъю оазаш?

Поурочное планирование

Дешар.

Тема: Алапаш Г, г, Й, й яздар.

Урока декхараш: алапаш Г, г, Й, й язде бераш 1омадар, цу алапашца дешдоакъоши, дешаши, предложенеша язье дешархой 1омабар, кепайоазон т1ара кулгайоазонца хъаязде хар, ч1оаг1дар, д1аоалаш язде хар 1омадар, керда дешаш довзийтар, орфографтчески зем кхебар, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: карточкаш алапашца, сурташ, схемаш .

Урока никъ

1. Урока кийчо яр.

Йоазон урок йолалу,

Гургало керда хоам бу.

Шо урока нийса даг1а,

Кхетам шербеш , да из лагIа.

II. Iомадаър кердадаккхар.

-Бераш, декъа ер алапаш шин дакъа: а и о у е ы я .

-МалагIчар белгалъю мукъазача оазий чIоагIал, кIаьдал?

- Iодеша дешаш: дуга, баргал, бога, гаргало.

-Фуд укх дешай юкъарадар?

- МалагIа алап яздергда вай тахан?

-Мишта кхетаду оаш дош баргал?

III. Кердача тема тIара болх.

1. Алапаш Г, г, вIаши дистар.

2. Алап г яздар.

3. Алап Г яздар.

4. Алап й яздар.

5. Алап Й яздар.

СалоIа минот.

Йис йиллай Iуйранна ара.

ДIаэттай кIайенна аре.

Кастта доагIаргда кIай лоа,

Лаймажаргаш дергда коа.

6. Дешдоакъоши дешаши яздар.

га го гу ги ге йа йи йу ий ай ой ей яй уй

гув диг дог говр ког йол йис яй чай сай бай

7.СалоIа минот.

8. Предложенеш язъяр.

Хъехархочо дIахъокх сурт.

- Оттае укх суртах предложенеш.

Гув беш бар Гирихани Гилании. Сай байра Лейлайна.

- Iоеша улга тIара предложенеш.

Сийна тай дайна лел Дуги.

Шийна шийла хий дера Зайбас.

- Сенах лаьца дувц цар чу?

- Фу зийр оаш?

- Улга тIа а гой цхъанне кIал така хъакха алапашта г, й, цхъанне хий яхача деша схема оттае.

- Хъаязъе хъалхара предложени кулгайоазон алапашца.

IV. Урока корта бар.

-МалагIа алапаш яздир оаш тахан ?

- МалагIа оазаш белгалъю цар?

Ховли-довзалеш:

Етте цунна елхаргъяц,

ХIама ца тохе айлургъяц . (Бургац.)

Йиь миIинг из йоаллаш ба,

Массахана наб еш ба. (ГIайба.)

Гаьний ткъоврош санна муIаш,

Диткъа дIаьха масса когаш. (Сай.)

Тема: Алапаш ы, Ё, ё яздар.

Урока декхараш: алапаш ы, Ё, ё язде, цу алапашца дешаш язде бераш 1омадар, предложенех бола кхетам ч1оаг1бар, кепайоазон т1ара хъаязде бераш 1омадар, шолха алапаш юкье дола дешаш нийса яздара хетабаь болх д1ахо бахьар, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ.

Урок д1аяхьар

1. Урока теркам т1абахийтар.

2. Урока тема йовзийтар.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Алап ы яздар.

-Фу хов вайна «ы» яхача алапах?

- Малаг1а дешаш довз шоана из алап юкье долаш?

- Малаг1а оаз белгалъю цу алапо?

Хъехархочо д1аязду улга т1а алап ы, бераша тетерадаш т1а язду.

б) Дешдоакъош яздар.

- Д1аязде дешдоакъош: кхы г1ы хьы

в) Дешаш яздар.

- Малаг1а дош лечкъад укх ребуса чу?

З1ий ,, +ы

- Фу хов шоана цу аькхах?

-Бераша улга т1а а тетрадаш т1а а д1аязду дешаш: з1ы, б1ы, ды.

г) Предложени язъяр.

- Оттае суртах предложени, д1аязье. Цхъа така хъакха мукъа оазаш белгалъеча алапашта, ши така мукъаза оазаш белгалъечарна.

- Хъаала, мишта декъа деза дешаш сехъадоахача хана?

4 Сало1а минот.

Ц1аяьхкай алкхашкаш,

Б1енаш дехкаш йоахк.

Хоз цар 1ехар кхашка,

Н1аний лехаш йоахк.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

д) Алапаш Ё, ё в1аши дистар, яздар.

е) Предложенех бола кхетам ч1оаг1бар.

- Оттае суртах предложени.

Бераша ёлка гонахъа кхесташ, ашараш лекх.

- Сенах оал предложени?

- Малаг1а предложени я вай оттаяьр?

- Д1аязье из, мукъа алапаш белгалдеча алапашта к1ал така хъакха.

-Лоацье из предложени. Малаг1а предложени маьженаш йисар?

Хаттараш оттаде цу дешашта.

ё) Улга т1а текст я.

Текста чулоацам тахкар. Текст язъеш г1алаташ ца дара болх бар.

Б1ы.

Хъазилга б1ы корабир Хъасана бада т1а. Хъайцар фуаш. Т1аккха уйла а я, 1одахкар. Цхъа ха яьлча хъазилг 1охайра б1ена т1а. цхъа к1ира даьлча, к1оригаш ядар б1ена чу. Г1адвахар к1аьнк ше фуаш доха ца даь.

6. Урока корта бар.

- Малаг1а алапаш яздыр вай тахан?
- Фу хайра шоана тахан хьалхара?
- Сенах оал мукъа, мукъаза оаз?

Г1алг1ай метта йоаззон урока йола план 1 кл. Мержой Г. М. 18.01.18 шу.

Тема :Алапаш Аь, аь яздар.

Декхар: дешархой керда алап язде 1омабар, из юкье а долаш дешаш а предложенеш я язье 1омабар, ц1ена язде 1омабар.

Г1ирс: дешай комп. алфавит, сурташ.

Урока никь:

1. Дешара урока 1омадаьр кердадаккхар.

-Малаг1а алап 1омадаьд вай тахан дешара урока?

2. Кепайоазонеи йоазонеи алапаш дистам бар.

3. Хьехархочо улга т1а д1ахьокх алап аь мишта язду.

4. Дешархоша фега яздар.

5. Тетрада муг1ара т1а алап аь яздар.

6. Дешдоакьош яздар

7. Физминутка

8. Дешаш яздар

9. Предложени язъяр.

10. Урока корта бар.

- Малаг1а алапаш яздыр вай йоазон урока?
- Малаг1а оаз белгалыю цар?
- Малаг1а дешаш довз шоана цу алапаца?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 кл. Мержоевой М. Г. 4. 09. 2017 г.

Тема: Й1аьхеи лоацеи г1ажилгаш язъяр.

Урока лерх1ам: тетрадь довзийтар, йоазув деш ваг1ара бокъонаш йовзийтар, й1аьхеи лоацеи г1ажилгаш язъе бераш 1омадар. 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: сурташ, схемаш.

Урок д1аяхъар

1. Урока теркам г1абахийтар.

Йоазон урок йолалу,
Язде бераш 1омалу.
Йоазув хоза хлар дезе,
Нийса йоазув хила деза.

2. Урока тема йовзийтар.

3. Тетрадь довзийтар.

Хъехархочо тетрадах лаьца дувц, такаш, муг1араш довзийт. Йоазув деш мишта ваг1а веза дувц.

4. Лоацеи й1аьхеи г1ажилгаш язъяр.

Хъехархочо дувц алапаш маьженех латтарах. Царех я лоацеи й1аьхеи г1ажилгаш.

5. Сало1а минот.

Ара ч1оаг1а мух хъекх.
Гайний г1анаш сиха эг.
Ткъоронах хъадоал,
Михаца халхадоал.

6. Лоацеи й1аьхеи г1ажилгаш язъяр.

7. Урока корта бар.

-Фу Юмадир вай тахан?

- Сен эш вай язъяь алапий маъженаш?

- Йоазув хоза хургдолаш фу де деза?

- Мишта хет шоана оашош тахан баъ болх?

Поурочное планирование по ингушскому языку в 1 кл. Мержоевой М. Г.

02.10.17 г.

Тема: Оаз а алап а «Ш, ш».

Лоархам: оаз а алп а «Ш, ш» берашта довзийтар, дешашта юкьера хъакьоастае а из оаз, цу алапаца дешаш деша а бераша хъехар, доккха алапах лаьца дIахо дувцар, керда дешаш довзийтар; къамаьл шаьрдар; Iаламцара безам совбаккхар.

Iалашо: алапаш карточкаш тIа, сурташ, дувцар оттаде сурт, ховли - довзали,ребус.

Урок дIаяхьар.

1. Урока кийчоар, теркам тIабахийтар.

2. ЦагIара болх тахкар.

Озаши алапаша кердадахар, Iодешарулга тIара.

Дешаши предложенеша ешар книжка тIара.

3. Кердача тема тIара болх.

а) Озаши алапаша кхетам балар.

Ховли - довзали.

Ира мIара,

Цунца баьцаш

Дяьха ко,

Похъаю. (Шод).

- МалагIа оаз хоз шоана деша хьалха?

- Мишта дIаоал вай из? - Мукъа я из е мукъаза я?

- Кхы малагIа маIан да цу деша?

Ховли - довзали.

Баьца юкье,

Нагахь цаховш цIог дIахаде

Кхерашка хьона корайоагIа,

ЮхахьатIадоагIа. (Шолкъа).

- МалагIа оаз хоз шоана хьалха?

- Цу оазо белгалъю мукъаза оаз, из латт озаши гIарахи. Цох кьора оаз оал. Из дIаязъю алапада Ш

б) Дешдоакьош деша бераш Юмадар. (Ша -аш - аша,.....).

- ДIакхоачашде дешдоакьош бI арча дош хургдолаш.

4. СалоIа минот.

5. Керда тема дIахо Юмаяр.

Книжка тI ара болх.

Ховли - довзали. Тайп - тайпара беса хул.

Бераша из ловзаду,

Феца диза долаш хул.

Цар цунца сакьердалу. (Ахкарг).

- Фу оал ахкаргах эрсий метта ?

- Хьалахал книжка 37 оагIон тIара шарик. Дувцал суртах лаьца.

- I одешал дешдоакьош. ЗIанарах Iодешал дешаш, оттаел хIара дешаца предложени. Оттае 38 оагIон тIара суртах дувцар.

Дешаш деш, цкъа хьалхагIа деш хъехархочунца, тIаккха шоаш -МалагIа маIанда, мишта кхетаду оаш хIарадош?

6. СалоІа минот.

7. Іомадаър чоагІдар.

Ловзар «Дийна дош».

Хъехархочо дІадекъ берашта алапаш. Цар отгаду улга хълхашка хъех-чо дІаяьнна дош. Масала:

Шура, машар, муш, шув, Рима, Руна,....

Ребус: Маха " шар - машар. Муш ' х - мух.

- Дешах лаьца дувцар, предложени оттаяр.

Сихаоаларг. Шийла шовда додаш да,

Шовдаца ша ийна ба.

Стих. Іомаяр. Шаьра шера аренаш,

Шекар шовда шонакаш.

Алап «Ш» аз Іомаду.

Из дешашца яза ду.

Суртах дувцар оттадар. Іаламах къамаьл дар. Берий безам Іалама тІабахийгар.

8. Урока кортабар.

9. Щага бе болх балар. Шаьра деша оагІо 37-38.

Тема: Алапаш «Ш ш» яздар.

Урока декхараш: алапаш «Ш ш» язде а, цу алапашца дешдоакъош а дешаш а язде бераш Јомадар; доккха алап яздар бокъо берий кхетам чу дІачІоагІяр, хоза язде а, шоаш дІасалаш язде а берашта хъехар; дуача хІама хъурмат де берашта хъехар.

Урока кхоачам: алапаш, алфавит, алапий маъженаш, Іажаш тІабола сурташ.

Урок дІаяхъар.

1. Урока кийчо яр, теркам тІабахийтар.

2. Јомадаър кердааккхар.

а) Ловзар «Сомаш тулбар».

Улга тІа дешаш да, дешашка цхъацца алап «Іажо» къайладаккхад. Улга тІа а дахе беро, «Іаж» дІа а баьккхе, эша алап дІаязду.

РА®А ШУВА ШО® МА®А.

б) Диктантах яздар.

ДІаязде цхъанне улга тІа, вокхар тетрадаш тІадоккхеи зІамигеи алапаш.

К к, С с, Н н, М м, Р р, У у, И и, А а.

3. Кердача тема тІара болх.

а) Кепајоазони кулгајоазони алапаш вІаши дистар.

б) ЗІамига алап «ш» латта маъженаш дІахъокхар, алап улга тІа дІаяздар, берашта хъокхаш.

в) Бераша алап хъахъокх шоаш мишта яздергда, тІаккха дІаязду.

г) Дешдоакъош ша то шу ши аш Ош уш иш яздар.

4. СалоІа минот.

5. Кердача тема тІара болх дІахо бахъар.

д) Доккха алап «Ш» латта маъженаш берашта хъокхар. Уж вІашагІа атеха а дІаяздар.

е) Дешархоша шоаш яздар алап «Ш».

ё) Дешаш яздар. Шура, Маша, шуша, шок, сом.

6. СалоІа минот.

7. Јомадаър чІоагІдар.

Предложенеш язъяр.

Ара ша. Сона мамас шура лу.

Предложеный анализ яр. Из язъяра бокъо кердаяккхар.

Ловзар «Хъехархо».

8. Урока кортабар.

- Маца язду доккха алап?

- Мишта я «Ш» яхача алапо белгалъю оаз?

9. ЦІагІа бе болх балар.

Книжка 38 оагІон тІара дешаш хъатІаязде.

Урок № 17.

Тема: Оаз а алап а «О о».

Урока декхараш: оаз а алап а «Оо» довзийтар, мукъа алапашца дешдоакъош хъаде а уж деша а бераш Юмадар, керда дешаш довзийтар, къамаъл шаърдар, предложенех бола кхетам чЮагІбар, айдара предложени еша дешархой Юмабар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, улга т1 а дешдоакъош, дешаш, предложенеш.

Урока дІаяхъар.

1. ЦІагІа бе бенна болх .

- а) Дешдоакъоши дешаши дешар, оагІо 45 - 46.
 б) Улга т1 а дешаш : иса, мала, мусса, лор, лима.
 - Палаташ тоаде.
 -ХІана язде доагІа цхъадола дешаш доккхача алапаца?
 -КІал така хъакха вай тІехъарча урока Юмадаъча алапа.
 - МалагІа а оазаш белгалъю цо? - Мишта я уж?

2. Кердача тема тІара болх.

а) Фонетически зарядка.

Ага чу бер теркадеш, вала шли. (А-а-а-а.)

Іатто Іахача хана дІаозаю оаз. (М-у-у-у.)

Саго цецавълча оалар. (И-и-и-и.)

- Кердаяха уж оазаш. (А, у, и.)
 - Фуд цар тарадар? (Мукъа хилар, дешдакъа хъадеш хилар).

б) Керда оаз « О,о» йовзийтар.

- ХІ анз шоана йовзаргъя керда оаз.
 - Фу оал вай цхъа чЮагІа йоккха хІама бІаргаяйча? (О-о-о-о).
 - Хъаалал массане. - Фу дув ай из дІаоалаш?
 - Мишта арадоал багара фо? ДІаозае йиш йий из?
 - **Из я керда оаз «О». Из оаз мукъа я.**

в) Дешдоакъой оазий тохкам бар.

Ховли - довзалеш.

*Бутт мо герга да из чІаъпилг,
 Даыпта тІахъаюса из дац.
 Напас йотташ йола маъкхилг,
 Цул мерзагІа хІама дац. (Олг).*

- МалагІа а оаз хоз вайна деша хъалха?
 - Декъа из дош дешдоакъошта.
 - Мишта я оаз [О] ? - Мишта я оазаш [Л], [Г] .

г) Алапаш « О,о» довзийтар.

Хъехархочо д 1 ахъокх алапаш О,о.

- МалагІа алапашта юхелатта деза алап «О».
 - ХІана отгаду вай уж цхъана? (Мукъа оазаш белгалъю цар).
 - Кердаяха мукъа оазаш, Јодеша: А а, У у, Ии, О о,

3. СалоІа минот.

4. Кердача тема тIара болх дIахо бахъар.

а) Дешдоакъош хъадар. дешар.

Улга т I а: ом. ор, ош, он, ос, ол. Л-о-ло, м-о-мо, ш-о-шо, н-о-но.

- Мукъача алапо «о» дешдакъа хъаду.

б) Улга тIара дешаш, предложенеш ешар.

Ор Ло-ли Со-си Ас-ма лом мое

Лор Ло-ра Сол-са Ос-ман сом мол

Керда дешаш «ор», «лом» довзийтар, сурташ хъокха, предложенеш отта а яйташ , хъаалийтар.

в) Дешай тохкам бар, уж улга т I а алапех оттадар.

Ховли - довзалеш.

Хенаш легаргдоацаш лаъца

Кхотаденна лаъттах доакх. (Овлаш).

Ира мIара, дIаьха ко,

Цунца ча, йол аз гулью. (Шод).

- Дешаш дешдоакъошта декъа.

- Мае я цун мукъа, мукъаза оаз?

- Оттае цу дешашца предложенеш.

5. СалоIа минот.

6. Книжка тIара болх.

Дешдоакъоши, дешаши дешар, оагIо 47 -48.

Сурташцара болх, предложенеш ешар, оагIо 47 - 48.

Айдара предложени нийса ешара болх дIабахъар.

7. Iомадъар чIоагIдар.

Суртах дувцар оттадар. (сурт хъехархочо ше вIаштIехъадоаккх).

Ловзар « Хъехархо».

8. Урока кортабар.

-МалагIаалап I омадир оаш тахан?

- Фуд шоана тахан кердадар да аьнна, хайнар?

9. ЦагIа бе болх балар.

Шаъра деша, оагIо 47 48.

Тема: Алапаш «О о» яздар.

Урока декхараш: алапаш «О о» язде дешархой Юмабар, доккха ал ап маца язду хар чЮагдар; дешаш, предложенеш язье а, цар тохкам бе а хар чЮагдар, айдара предложени язье бераш Юмадар, йоазув цІена, нийса кхедар,къахетаме кхебар.

Урока кхоачам: алапаш, алфавит, сурташ, схемаш, ребусаш.

Урок дІаяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам тІабахийтар.

Бераш нийса Юховш, хьяювцаш йоазув деш мишта ваг 1а веза бокьонаш .

2. Урока тема йовзийтар.

-ЛадувгІал стихотворенега.

Осман ора чу иккхар,

Осман лорашка вигар.

- МалагІа алап яздергда аьнна хетт шоана вай тахан?
- ХІана хетт шоана «О» яздергда аьнна?
- Кхы малаг 1а дешаш довз шоана цу алапаца, хьядувца.

3. Кердача тема тІара болх.

а) «О» яхача алапех байт Юмаяр.

Алан «О» герга олг.

Алап «О» да духхьал голг (овал).

б) ЗІамига алап «о» яздар.

Хьехархочо дІахьокх кулгайоазони кепайоазони алапаш. Бераша дувц цар тара хиларахи, тара ца хиларахи.Хьехархочо улга тІа хьа а оалаш, дІаязду зІамига алап «о». Бераша хьехархочоа тІехьа фега хьахьокх шоаш мишта яздергда, цул тІехьагІа дІаязду.

в) Доккха алап «О» яздар.

- Бераш, аз сага цІераш Јоеше кулг айделаш!

Хьехархочо 1 о деш дешаш: кор, Лоди, топпар, котам, Осман, борз, корта, йоІ. Соси, Солса.

- Фу зийр оаш? (Наьха цІераш «о» яха алап юкьедолаш я).
 - Мишта язде деза уж дешаш?
 - МалагІа алап деза вайна «Осман» яха цІи язъеш?
 - Хьажа улга тІа доккха алап «О» мишта язде доагІ.
- Хьехархочо дІахьокх улга тІа, берашка шийна тІехьа хьаоалийт.

4. СалоІа минот.

Јуйран хьалагІатте,

Мотт аз нийсабу.

Кулг - юхь цІена диле,

Деша ваха кийчалу.

- Хьахьокха, йист ца хулаш, мишта долалу шун ди?

5. Кердача тема тІара болх дІахо бахьар.

Ребус: ШОД'-«ШО», ' ЛОМ' Р - «ОР».

Дешаш яздар. Ховли - довзали.

Миста я из, дарбане я,

Наха чаь чу тувсаш я. (Лимон).

Деша тохкам бу, алапех оттаду, схема ю. Дешаш: *лор, лом, мос, ор, сом* яздар.

6. СалоІа минот.

7. Керда тема чІоагІяр.

- а) Наџха цІераш язъяр: Осман, Лоди, Соси, Солса.
- б) Предложенеш язъяр:

ДІаоалаш язъяр - **Соси, о ала.**

Кепайоазон тІара язъяр- **Солса, но ала!**

-КІал така хъакха мукъача алапашта.

Ловзар «Хъан хозагІа? »

Берашта хъехархочо дІалу цхъацца сурт. Цхъа минот яълча, бераша хъаала еза цу дешаца шоаш оттаяь предложени.

8. Урока кортабар.

- Іодеша улга тІара алапаш: а, о, и, у.
- 1 одеша тахана Іомадаър.
- Хъаала, мишта я оаз «о»?

9. ЦІагІа бе болх балар.

Книжка тІара дешаш хъаязде, оагІо - 48.

Тема: Оаз а алап а «Ю ю».

Урока декхараш: керда алапаша оази йовзийтар, мукъя алапаша дешдоакъош хьадарах дувцар, дешаш оттадар алапех, дешдоакъош декъар, шаъра дешара хетабаъ болх д1ахо бахъар, мотт шаърбар; текстаца болх бе бераш Юмадар; доттаг1алах дувцар.

Урока кхоачам: алапаш, схемаш, ребусаш, сурташ, улга т1а дешаш, предложенеш.

Урок д1аяхъар.

1. Урока теркам т1абахийтар, тема йовзийтар.

- Юдеша улга т1 ара дешаш. (Дика деша дешархочо Юдеш).

Юназо ше коч ютт, ювх

Юстара кхосс юхк, нувх.

- Малаг1а алап да укхаза дукхаг1а шоана гур?

- Мишта ва Юназ? (Унахц1 ена ва).

- Унахц1ено лелаер дешара мишта хургва?

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

Улга т1ара алапаш дешар, оазаш нийса д1аалар, дешдоакъош хьа а деш, дешар.

1 Г1 КХ Хь А о у и е оа аь

Книжка т1ара дешдоакъоши дешаши дешар, текст ешар з1анарах. Текста чулоацам хьабувца.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оаз [ю] йовзийтар

Пайбай доттаг1а

Метта вошилг.

В1охву шевар цо:

Х1ара йи1и1г, х1ара к1аънкилг. (Юврг1а).

- Малаг1а оаз хоз шоана цу деша хьалха?

- Хьаала из оаз. Мишта д1аоал вай из?

- Малаг1ча шин оазах латт из?

- Маца белгалъю цо ши оаз? Мишта я из?

- Малаг1а белгало я цхьайолча мукъача оазий? (Дешдакъа хьаду цхьадолча мукъача алапаша).

б) Дешашка оаз [ю] мичахьа хоз белгалдар.

Д1аювла, юстара, текхаю, Юни, ювх, араютар.

в) Алап «Ю ю» довзийтар.

- [Ю] - [й'у] яхача оаз д1аязъю «Ю ю» яхача алапашца.

- Хьалаха шоай книжкаш т1 а кулгайоазони кепайоазони алапаш « Ю ю, ю ю»

- Мае маъженах латт из алап?

- Ладувг1алаш фаългага.

Дахаш хиннад алапий мехка «Н» яха алап. Цу мехка дахаш хиннад цхьа йилбаз «Палат» яхаш. Цунна хозахеташ хиннад алапаш в1аши эг1адеш. Дешашта юкъе а даъле «Г1алато» дохадеш хиннад деша ма1ан.

Циггара эг1аздахача «Н» яхача алапо нув бетташ эккхадаъд «Палат». Т1аккха цу йилбазо цуалапаво1 х1алакъве лаърх1ад. Иштта «Н» яха з1амига во1илг хьа а лаъца, из ийрча хилва аьнна, массанена а гоама, дог кхоардадеш хилва аьнна, голг т1а а теа хьадаъд цох кхьдола алап (Н+0= Ю). Лехав дас ший во1, юххера а кораваъв.Халла маара вайзавац цунна из. Х1аъта а чувигав, эккха ца веш. Шоллаг1ча дийнахьа алапий паччахьо «Алфавитас» хьагулдаъд деррига алапаш.

Цо аьннад: - «Палато ийрчадаьккха алапилг «Н» хІанз вай дІа а ца тотташ, дІа а ца кхоссаш, тІ аоза деза. Вай дерригаш а машаре даха деза. ХІаьта укхох керда цІи тулларгья вай. Ер вай юхк сана юстара кхоссарга дог доахаш йилбаз хиларах «Ю» яхаш цІихийла укхун. Цуханаденз «Ю» юкъеденнад алфавита юкье. (Керда дош - «йилбаз» - чѐрт, сатана, бес.)

- МалагІа алап довзийтар шоана укх фаьлго?
- МалагІа я фаьлга керттера уйла?
- ДоттагІалахи машарахи дІахо дургда вай къамаьл, хІаьта хІанз салоІаргда.

4. СалоІа минот.

5. Керда тема чоагІьяр.

- а) Дешаш дешар книжка тІари улга тІари, цар маІан тахкар.
- МалагІа дешаш лечкъад укхаза? Оттаде уж улга тІа алапех. (Сурташ).
- Е ГА Ю «ЕГАЮ», ЮВ САПА' «ЮВСАП», ЮЛА" КЪАЙГ «ЮКЪ».**

б) Текст «ДоттагІий» ешар.

Шоаш деш бераш, «зІанарах» деш, шин - кхаь дешархочо чулоацам хьабувц.

- Мишта хила деза доттагІий?
- Сенна эш доттагІал?
- МалагІа кицаш хов шоана доттагІалах?

в) Текст «Теник» ешар.

Бераша хьехархочунца деш, дІахо шоаш деш, цхьцца предложени еш.

- Іодеша айдара предложенеш.
- Іодеша, мишта юлл Ювсапо трактор?
- 1 одеша, фу ловзаю Любхана?
- 1 одеша, сенна раьза бац Аюби Любхани?
- Мишта хила деза бераш шоайла?
- Хьадувца, шо мишта ловз? Сенах ловз?

6. СалоІа минот.

7. Улга тІара дешар, дешаш схемаца яздар, кицаш дешар, цар маІанах къамаьл дар.

Веза доттагІа - деза дошо.

Машаро нах боахабаьб, тІемо воІ вихьав.

8. Урока кортабар.

9. ЦагІа бе болх балар.

Шаьра деша, оагІо 93 - 94.

Тема: Алапаш «Ю ю» яздар.

Урока декхараш: алапаш «Ю ю» язде бераш Юмадар; дешаш дҗаоалаш язде а дешдоакъошта декъа а хар Юмадар; суртех предложенеш увттаяр; Даьхенца безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш, алфавит, юрт тҗайола сурт, алапа маьженаш.

Урок дҗаяхьар.

1. Урока теркам тҗабахийтар, тема йовзийтар.

Юв, юв, ира юв.

Лестаю, юсестаю,

Иккий пхьаро ловзаю,

Айрах дукха Тургаи ду.

- Малагҗа оаз хезар шоана дукхагҗа, аз йийшача байта чура? (Оаз «ю»),
- Тахан вай яздергда из оаз дҗаязью алапаш.

2. Кердача тема тҗара болх.

а) Зҗамига ал ап «ю» яздар.

- Мае маьженах латт зҗамига алап «ю»?
- Вҗаши дистал кулгайоазони кепайоазони алапаш «Ю ю».
- Хьажал улга тҗа, мишта язде деза из алап. (Хьехархочо дҗахьокх).
- Мишта яздергда оаш алап хьахьокхал? (Показ в воздухе). Дҗаязде алап «ю» мугҗа бизза.

б) Доккха алап «Ю» яздар.

- Малагҗа дош лечкьад укхаза? (Сурташ).
- ЮХК(пенёк) ” СИБАЗ” - ЮСИ.
- Мишта язде деза «Юси» яха дош? Хҗана?
 - Хьажал улга тҗа, доккха алап «Ю» мишта язду. (Хьехархочо дҗахьокх).
 - Доккха алап «Ю» шин маьженах латт. Цкьа хьалхагҗа зҗамига мугҗара араара лакхе гоамо хьалхьокх лоаца гҗажилг, тҗаккха из зуло Юкҗалгьахь зҗамига мугҗара кҗалхарча шувна кхаччалца. Цул тҗехьагҗа, аьрдеха хьа а ерзаей, гоамо урагҗа хьокх. Тҗаккха боккха голг бу. Дешархоша хьахьокх фега. Дҗахо берашабизза мугҗа Юязду доккха алап «Ю».

3. Салоҗа минот.

Нанас хҗамаиш иштта ютт.

Нанас пхьезҗаиш иштта юлл.

Нанас коартолаш дҗаюв.

Коартолаш с их а тҗаювл.

Аз нанна новкьостал ду. Аз

иунца оасар а ду.

4. Дешаш яздар.

- Хьажал улга тҗарча схемага? Малагҗа дешашта еза из? (Юси, Юни, юхе, юте).
- Дҗа аязье кҗа аьнкай йи лҗа игаи ц лҗа ераш.

Юси, Юни, Аюб, Ювназ, Люба, Люда,... .

- Декъа улга тҗа уж дешаш дешдоакъошта.
- Мишта сехьадаккха деза хҗара дош?
- Малагҗа гҗалатдейиша укхаза?

5. Предложенеш язьяр.

Суртех предложенеш оттаяр. Шиь - кхоь дҗаязьяр.

- Сенах оал текст?
- Цитилла укх дувцара? Сенах латт дувцар?
- Мишта хул предложени? Сенах латт предложени? Мишта хул дешаш? (Белгало хьахьокх).

6. Салоҗа минот.

7. Керда тема чҗоагҗьяр.

8. Урока кортабар.

- Малагҗа алапаш яздир оаш тахан? Малагҗа дешаш довз шоана из оаз юкьедолаш?

9. Цҗагҗа бе болх балар. Хьаязье текст «Доттагҗий», оагҗа 10-93.

Тема: Оаз а алап а « П1 п1».

Урока декхараш: керда алапаш оазаши йовзийтар, дешдоакъоши дешаши нийса деша хар Юмадар; текстаца болх бе, чулоацам тахка бераш Юмадар; къамаьл шаьрдар, предложенех бола кхетам шербар, чоаг1бар; керда дешаш Юмадар, нахаца Имерза хила хьехар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, схемаш, улга т1а дешдоакъош, дешаш, текст.

Урока д1аяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар.

2. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

а) Юмадаьр кердадаккхар. Хь, къ, т1, г1, к1, аь.

- Декъа алапаш шин дакъа.

- Мишта декъа йиш я уж? (Мукъаза, мукъа. К1аьда чоаг1а хьаракаца дараши « 1» яхача алапаца дараши).

- Кхы малаг1 а шолха алап Юмадаьд вай? (Кх).

- Дувра вай т1ехьара Юмадаьча алапех, цо белгалъеча оазех лаьца.

б) Шаьра дешар.

Дешаш дешар. Дувцар « Т1ий» дешар.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оазаш [п1], [пГ] йовзийтар.

- Фу оалаш хиннад хьалха кхалнаха цецбаьлча е шоаш раьза боацилга хьахайташ? (Ипп1алий).

- Хьаалал из дош оаш. Хьаалал [п1] яха оаз. Д1аозаел, илли алал.

- Мишта я из оаз?

- Малаг1а да к 1 Иран пхелаг1а ди?

- Мишта я хьалхара оаз?

- Оттаде цу дешаца предложени, хьаала.

- Фу ди да из « п1араск»? Мишта хила веза саг? Фу ду оаш цу дийнахьа?

б) Алапаш « П1, п1» довзийтар.

Хьехархочо д1ахьокх алапаш, дувц царех лаьца.

- Хьалахал, бераш, из алап алфавита т1ара.

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1 ара болх д1ахо бахьар.

а) Дешдоакъош дешар, керда дош довзийтар.

Улга т1а: п1а, п1о, п1е, п1аь.

Керда дош - хумп 1 ар - кобура.

б) Дешаш дешар.

ШАЬРАСК

П1ЕЛГ

ШЕНД

ХУМП1АР.

-Х1ара дешаца оттае предложени.

ТЕКСТ ЕШАР.

П1АЬТ1АМАТАШ (Тюльпаны).

Б1аьсти йоалаш т1адоал п1аьт1аматаш. Ц1е а, к1ай а, алхха а (розовые), 1ажаг1а а хул уж. Хоза хьаж йоаг1а царех. Кхалнаьха ц1айца даькъальювцаш лургда аз сай нанна.

а) Хоржаш дешар.

-Мишта да йоах п1аьт1аматаш беса? Юдеша.

- Маца тIадоал уж?
- Сен лу аз уж нанна?
- Мишта да уж хъажа?

6. Сало1а минот.

7. Книжка тIара болх.

Текст ешар, чулоацам тахкар.

- а) Хъехархочо еш.
- б) Бераша шоаш еш.
- в) Хоржаш деш.

Суртах къамаъл дар.

- Мишта де деза саго къамаъл? Кулгаш дIа – са ухийташ де мегий?
- Наха пIелг тIахьокхар мишта лоархI?

8. Урока кортабар.

- МалагIа керда дош дайзар шоана?
- МалагIа керда алап дайзар шоана?

9. ЦIагIа бе болх балар.

Шаъра деша, оагIо № 105.

Тема: Алапаш «П1 п1» яздар.

Урока декхараш: алапаш «П1 п1» язде бераш Йомадар; шолхача алапех бола кхетам ч1оаг1бар; предложенех бола кхетам шербар, ч1оаг1бар; камаьрша хилар хьехар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш.

Урока никь.

1. **Урока кийчо яр, теркам т1абахийтар.**

2. **Йомадаьр кердадаккхар.**

Алапаш кх, къ, к1, хь, т1 - яздар; К1, Къ, Кх, Хь, Т1 - яздар.

Дешаш яздар: кхаьра, къора, к1ома, хьовла, т1орми.

3. **Кердача тема т1ара болх.**

а) **З1амига алап «п1» яздар.**

Ребус (Сурташ). П1ЕЛГ ” ”Г1АНД - П1ЕНД.

- Малаг1а дош лачкъад укхаза? (Шенд).

- Мае дешдакъа да укх деша? Мае мукъа алап да? Мае мукъаза алап да?

- Малаг1а оаз хоз шоана деша хьалха?

- Оаз [п 1] белгалъю, д1аязъю шин алапаца «П1»

б) Алапаш «п1», «п!» в 1 анти дистар.

в) Хьехархочун хьокхамга хьежжа, муг1 бизза «п1» д1аязду бераша.

4. **Доккха алап «П1» яздар.**

- Маца язду доккха алап?

- Хьажал алапашка «П1», «п!», фуд цар тара, фуд тайп - тайпара?

Хьехархочо д1ахьокх алап мишта язде деза, бераша д1аязду.

5. **Сало1а минот.**

6. **Дешдоакъош яздар.**

П1а, п1о, п1е, п!аь,

7. **Дешаш яздар.**

Пелг, п1енд, хумп1ар(кабура), п1аьраск.

- Малаг1а дешаш шин дакъа декъа йиш яц?

- Малаг1а дешаш декъалу? Мишта?

- Мае ма1ан да «п1енд» яхача деша?

8. **Предложенеш язъяр.**

Шаьраска дийнахъа саг1а лу.

Хьехархочо д1а а оалаш д1аязъю предложени бераш.

Юкьерча п1елгах б1аьха п1елг оал.

Из предложени улга т1ара хьаязъю бераша кулгайоазон алапашца.

9. **Сало1а минот.**

Ловзар «Сона хов».

Шин дешархочо улга т1а д1аязду хьехархочо д1аоала дешаш.

Тум, т1орми, к1ориг, къоалам, шив, пхив.

10. **Урока кортабар.**

- Малаг 1а алапаш яздыр оаш тахан?

- Малаг 1а дешаш довз шоана цу алапашца?

11. **Ц1аг1а бе болх балар.**

Ши предложени хьаязъе, оаг1о-105.

Лоархам: нийса ручка бе бола а, йоазон бокъонашка хъежжа язде а бераш Юмадар, йоазон кеп лоаца а йӀаьха а гӀажамаш язье бераш Юмадар, саг унахцӀена хиларах дувцар.

Кхоачам: йоазон бокъонах лаьца сурташ.

Урок дӀаяхъяр.

1. Урока кийчо яр, тема йовзийтар.

*Нийса дешархой Юховш,
Йоазо Юмаде ба ловш.*

- Тахан вай язьергья лоаца а йӀаьха а гӀажилгаш.
- Сенна эш уж?
- ХӀара алап маьженах латт. Уж маьженаш язье Юмале деза шо, тӀаккха алапаш а язде 1 омалургда.

2. Лоаца гӀажилгаш язъяр.

- Бераш, фуй ер? (ДӀахьокх сурт).
 - Карт я.
 - Сенах яьй из? ХӀаьта ер нув сенах баьб?
 - Вай гӀажилгах тара хетий шоана саьргаш?
 - МалагӀа башхало я царна юкье?
 - Саьргаш гоама да, гӀажилгаш нийса я .
 - Шоана могоаргдий уж иштта нийса язье?
- Хьехархочо дӀахьокх гӀажилгаш язъяра хьокхам улга тӀа. Бераша хьахьокх кулгаш ай а дий шоаш мишта язьергья.
Бераша шоаш бу болх.

3. СалоӀа минот.

*Оаха яздаьд, оаха яздаьд,
Оаха дукха, дукха яздаьд.
ХӀанз оаха салоӀаргда,
ТӀаккха юха яздергда.*

4. ЙӀаьха гӀажилгаш язъяр.

- Хьажал улга тӀа. Укказа лечкьай цхьа гӀажилг. (Сурт -зонтик).
 - Мичай из? Мишта я из? (йӀаьха).
 - Малаг Ӏа башхало я акхарна юкье? (Улга тӀа лоацаи йӀаьхаи гӀажилгаш).
 - Мичахьара дӀаволалу гӀажилгаш язье?
 - Сена эш йӀаьха гӀажилгаш? (Доккхача алапашта).
- Хьехархочо дӀахьокхулга тӀа хьокхам йӀаьхача гӀажилгий йоазо.
- Кхы малаг Ӏа сурташ дакха йиш я царца? (Шод, бел, машина, цӀа, ешк, истол), Бераш шоаш бу болх.

5. СалоӀа минот.

6. Юмадаьр чӀоагӀдар.

7. Урока кортабар.

- Фу 1 омадир оаш таханарча урока?
- Мишта хила веза саг, цун йоазо, тетрадь?

8. ЦӀагӀа бе болх балар.

Тема: Оаз а алап а «С, с».

Урока декхараш: алапаш «С, с», оазаш [с] [с'] берашта йовзийтар, дешдоакъош, дешаш деша дешархой Юмабар, суртах дувцар отгаде а, алапех дешаш отгаде а хар хъехар, къамаъл шаьрдар; къахетам кхебар.

Урока кхоачам: сай, седкъа, соалоз, сармак, сом, сибаз, тIадола сурташ; алапаш, дешай схемаш, дешдоакъош, дувцар отгаде сурт.

Урока никъ.

1. Урока кхетам тIабахийтар.

*Со сатийна вагIаргва,
Со сабаре хург а ва.*

*Керда алап, керда оаз,
Сона тахан йовзаргья.*

2. ЦIагIа бе бенна болх тахкар.

а) Юмадаьр кердааккхар. Улга т! а алапаш да. ИМ У Ш АН Р

- Хъалаха укх алапашта юкъера вай тIехьарча урока Юмадаь алап. (Улга тIа вода I дешархо).
- МалагIа оазаш белгалъю цу алапо? ([н] , [н'] .)
- Дувца цу оазах лаьца.
- Отгаде алапех дешаш: (нани, Нина.) Отгаде схемашца дешаш: (Шура, Мира).
- Декъа уж дешаш дешдоакъошта. Мае мукъа оаз я цар? Мае мукъаза?
- Отгае цу дешашца предложенеш.

б) Шаьра дешар.

Бераша аргI - аргIагIа деш дешдоакъоши дешаши 41 - 42 оагIон тIара.

3. Керда тема тI ара болх.

а) Урока тема йовзийтар.

Дахаш хиннад алап «О, о». Ший коч йитта а йитта, аьнк а хъекха, дIайиллай цо. Цигга дахко царгаша хъекха йиай цхьан меттера коч. Хьалхъекъача хиннай коч иштта (дIахьокх хъехархочо) «С». Иштта цох хъахиннад керда алап, цох цIи тиллай....(хъаоал ховча бери).

б) Керда алап довзийтар.

Хъехархочо дIахьокх кепайоазони кулгайоазони алапаш, хъалох алфавита тIа. Бери алапашта юкъера хъа а лахе, улга тIа отгаду алап «С».

в) Оазаш [с], [с'] йовзийтар.

Ховли - довзали.

*Гавний ткъовронаш сапна муIаш,
Лайх, шелалах бац из кхераш. (Сай- олень).*

- Хъажал суртага. Мишта ба сай ?
- Мичахъа лел из, фу юъ цо?
- МалагIапайда л у цо сага?
- Мишта хила веза хъайбашца?
- Отгаде «сай» яха дош алапех, схемаца дIаязде.
- Декъалой дешдоакъошта? Мае мукъа оаз я цу деша, мае мукъаза?

4. СалоIа минот.

*Сигала сийрда седкъа къег.
Цун хозалах со а хъег.*

*Цунга кулгаши кхувдаду.
Сайна тIехъа удабу.*

5. Кердача тема т1 ара болх д1ахо бахъар.

а) *Дешдоакъош дешар улга т1ара.*

Са си су со ас ис ус ос.

Книжка т1 ара дешар.

б) *Дешаш дешар.*

Аси Иси Самир Наси Мусса Сара Нина .

- Фу зийр оаш укх дешай. (Доккха алап).
- Х1ана яздаьд дешаш доккхача алапашца?
- Кхы маца язду доккха алап?
- Иодешаулга т1ара «з1анарах».

в) *Керда дешаш довзийтар.*

- Малаг1а дешаш лачкъад укхазача?
СА ТАЙ" ' КИЙ НА - «САТИЙНА». **СА БАТ' Р** - «САБАР».
- Саг хила веза сатийна, сабаре. Эшац сага сихал, сутарал.

6. Сало1а минот.

7. Керда тема ч1оаг1ъяр.

Книжка т1араболх., 44 оаг1он т1 ара дешаш дешар.

Д1ахо дешдоакъоши предложенеша ешар.

- Малаг1а бераш да цу предложене чу дувцараш?
 - Мишта язъяьй берий ц1ераш?
- Суртах дувцар оттадар.
- Мишта хила веза саг?
 - Мишта да шо шоай ноаношца?

8. Урока кортабар.

- Малаг1а алап 1 омадир оаш тахан?
- Мишта я цу алапо белгалъю оаз?
- Кхы малаг1а дешаш довз шоана цу алапаца?

9. Ц1аг1а бе болх балар.

Шаьра деша, оаг1о 43 -44.

Тема: Алапаш «С, с» яздар.

Урока декхараш: алапаш «С с» язде бераш Юмадар, цу алапашца дешдоакъош, дешаш язде Юмадар; доккха алап маца язду хар ч1оаг1дар, предложенеш язъе хар а ч1оаг1дар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ: нарсаш, марс(серп), урс, диск.

Урок д1аяхъар.

1. Урока тема йовзийтар.

- Хъажал суртага, малагТа алап яздергда вай тахан? (На рисунке тучка и кудрявые волосы).
- Вай яздергда тахан алап «с С».

2. З1амига алап «с» яздар.

- Хъаала сихаоаларг. *Сийна сигле сийрда я.*
Сийрда седкъа сигала ба.
- Малаг1а оаз хазар шоана дукхаг1а?
З1амигаалап «с» д1ахъокх хъехархочо.
- Сен тара да ер алап?
Хъехархочо д1ахъкх алап яздара хъокхам. Бераша хъокхамга хъежжа д1аязду бизза муг1 «с».

3. Доккха алап «С» яздар.

- Малаг1а башхо я укх алапий «С с»?
- Маца язду доккха алап ?
- Малаг 1а дешаш язде доаг1а цу алапаца?
Хъехархочо д1ахъокх сурташ, бераша хъалхаг1а дешдакъа д1аязду. Масала: сапа - са, сом - со... Паккха д1аязду дешдоакъош: ас, ос, ус, ис.

4. Сало1а минот.

Сиха, сиха водаргва, Са а лъза, са а тийна,
Сатийна со ваг1аргва, Соалозаца хохкалургва.

5. Дешаш яздар.

Хъехархочо ховли - довзалеш д1аоал, бераша дешаш д1аязду. (Цхъанне улга т1а, вокхар тетр. т1 а) *Бабцара боаг1илг бешаулл, Бета тара дитта да.*
Панашта юкъе лечкъаш хул. Дитта дахчан ко а да.
Чу ара вала кор - ни1 дац, Кхай т1а, беша лелабу,
Хъабшапта арабовла лац. (Нарс). Падамаш цо легаду. (Марс).

Цунца х1ама хоадаю, Беса тайп - тайпара я,
Цох со ч1оаг1а лоралу. (Урс). Й1аьха, лоаца, хъайза я.

Сага керта т1а из я,
Цунна ч1оаг1а эшаш я. (Мос).

6. Сало1а минот.

7. Юмадаьр ч1оаг1дар.

Предложенеш язъяр. Улга т1а : *Самир ара.*

- Малав предложене чу вувцар? - Фу йоах Самирах?
 - Мае дешах латт предложени? - Маца язду доккха алап?
 - Малаг 1а хъарак отгаду пред - ни кхоачалуш?
 - Хъат1аязъе предл., к1ал така хъакха мукъазача алапашта.
- 1 одеша предложени улга т 1 ара.

Наси марс ира. Хъаязъе предл. кулгайоазон алапашца.

8. Урока кортабар.

- Малаг1а алапаш яздир оаша тахан?

9. Ц1аг1ара болх. Дешаш язде, оаг1о - 44.

Тема: Оаз а алап а «Н, н» довзийтар.

Урока декхараш: оаз а алап а «Н, н» берашта довзийтар, цу алапаца дешдоакъоши дешаши деша Юмабар, цу алапо белгалъю оаз тахка хар ч1оаг1дар; къамаъл шаьрдар, кердадешаш довзийтар, наьнацара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, дешдоакъоши дешаши яздаь улг, дешай схемаш, ребус.

Урок д1аяхьар.

1. Урока кийчо яри, теркам т1абахийтари.

2. Юмадаьр кердадаккхар.

Улга т1 а алапаш. Уж деша, шин дакъа декъа.

3. Ц1аг1а бе бенна болх тахкар.

Дешаши предложенеши ешар. Ловзар «Дийна дош.»

4. Керда тема т1ара болх.

а) Оаз а алап а «Н, и» довзийтар.

Из ц1е тай лаьтта дах

Дог1а деча арадоал,

Цига дахаи лаьтта оах.

- «Т1а ма ловза ког!» - аз оал.

- Фуй из ц1е тай? (Шана).

- Малаг1а оаз хоз шоана цу деша хьалха?

- Мишта д1аоал вай из оаз? - Мишта я из?

- Из оаз д1аязъю «эн» яхача алапаца. Хьехархочо д1ахьокх «Н и», «Н н» яха алапаш.

- Хьаала, малат1ча метте хоз шоана оаз [и] укх дешашка?

Г он, нувхаш, Наьсаре, вани, г1андилг, неш.

Хьехархочо довзийт «неш» яхача деша ма1ан.

- Малаг1ча шин дакъа декъа йиш я уж дешаш? (Оаз [и] - ч1оаг1ьераши, оаз [н'] - к1аьдъераши.)

б) Дешдоакъош дешар. На, ни, но, ну, ны, ан, ин, он, ун, ын.

5. Сало1а минот.

6. Керда тема ч1оаг1ьяр.

а) Дешаш улга т1ари, книжка т1ари дешар, оаг1о 41. Суртаца болх бар, оаг1о 41.

б) Книжка т1ара дешаш дешар, суртаца болх бар, оаг1о 42.

7. Сало1а минот.

8. Юмадаьр ч1оаг1дар.

Ребусаш. Н 'зув' «нув»),

Н 'маха' «нах»).

Уж дешаш схемашца оттадар.

Стихотворени Юмаяр. *Нане новраш д1адийнад. Нани-Н, новраш-Н,*

Нане новраш хьахиннад. Юмаду аз алап - Н.

9. Урока кортабар.

- Малаг1а алап дайзар шоана тахан?

- Мишта я цо белгалъю оаз?

10. Ц1аг1ара болх.

- Шаьра деша, оаг1о 41 - 42.

Глалг1ай метта йоазон урока 1 кл. Мержой Г.М. план 09.10.17 г.

Тема: Алапаш «Н н» яздар.

Урока лерх1ам: алапаш «Н н» язде бераш Юмадар, из алап юкъедола дешаш шоаш бераш д1а а декхараш: оалаш язде Юмадар; бакълувш хила дешархошта хъехар.

Урока кхоачам: керда алапий хъокхам, сурташ, берашка сигналъни карточкаш.

Урок д1аяхъар.

1. Урок кийчо яр, теркам т1абахийтар.

2. Юмадаър кердаккхар.

а) Хъехархочо д1аоалаш яздар. К к, М м, С с, Р р, Ш ш, Л л, У у, Ии.

б) Ловзар «Сона хов».

Улга т1а цхъан дешархочо карточкашца д1ахъокх дешдакъа шоллаг1чо кулгайоазон алапашца из дешдакъа д1аязду.

3. Кердача тема т1ара болх,

а) Алапаш «Ни», «нн» в1ашидистар.

б) Алап «Н» д1ахъокх хъехархочо мишта язду.

в) Дешархоша д1аяздуиз.

г) Дешаш яздар.

Ховли - довзали.

Цхъан ткъовронах,

Дукха боалаш боак. Фуй из? (Комсаи).

Схема оттаяр «комсаи» яхача деша, алапех улга т1а из в1ашкадоллар, дешдоакъоех декъа.
Дешаш : нани, нув, ани - яздар.

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахъар.

д) Доккха алап «Н» яздар.

е) Дешаш: Нина, Ната, Руна яздар, цар дешдоакъой оазий тохкам бар, схемаш оттаяр. ё)

Д1аоалаш яздар.

Нани ара. Куни масса.

6. Сало1а минот.

7. Юмадаър ч1оаг1дар.

а) Ловзар «Хъан дикаг1а?».

б) Улга т1ара хъаяздар.

Улгат1а кепайоазон алапашца яздаъ да, бераша тетрадаш т1 а хъат1аязду кулгайоазон алапашца.

Ара Инна латг. Мурас Шура мол.

8. Урока кортабар.

- Малаг1а алапаш яздир вай тахан?

- Маца язду доккха алап?

9. Ц1аг1а бе болх балар.

Книжка т1ара хъаязде дешаш, оаг1о - 42.

Тема: Алапаш «Ж ж» яздар.

Урока декхараш: алапаш «Ж ж», цу алапаца дешаш, предложенеш язде бераш Йомадар; дІаоалаш яздар, предложени кертера дакъа къоастадар; шолха алапаш язде хар чІоагІдар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, алапий маъженаш, схемаш.

Урок дІаяхъар.

1. Йомадар кердаккхар.

ДІаоалаш яздар.

-ДІаязде доккха алап «1», «Г1»; ЗІамига алап «г 1», «1»; дешаш: *дагІа, Іехаву, гІоръа.*

2. Кердача тема тІара болх.

а) ЗІамига алап «ж» яздар.

Хъехархочо дІахъокх сурташ: наж, Іаж, бож.

-МалагІа да укх дешай юкъарадар? (Алап «ж»),

- ХІанз вай яздергда ЗІамига алап «ж».

Хъехархочо дІахъокх из алап яздар бокъо. Дешархоша кердадоакх, дІаязду.

б) Дешдоакъош яздар.

Хъехархочо Іо а дешийташ, тохка а тохкаш, схемашца хъа а хъокхаш, дІ аязду.

Жа, жо, жу, жи, же, жю.

в) *Дешаш яздар.*

Хъехархочо дІахъокх сурташ (гІаж, жагІа, жаІу (чабан), жа, жел), бераш дІаязду дешаш.

3. СалоІа минот.

Пхьид хи чура аражкх,

Кхувсалуи, «вакъ» ала воал.

Кхувсалуи из ловза гІерпи

Халхавала «вакъ», «вакъ»,

Со пхьидаци ловза воал.

ТІоараш тоха «вакъ», «вакъ».

4. Кердача тема тІара болх дІахо бахъар.

г) Доккха алап «Ж» яздар.

- Хъажал суртага. Фу ту шоана? ЦІераштахкал йиІигаи кІаьнкаштеи.

- Мишта язъю наьха цІераш? ДІаязде: *Жани, Жанета, Жамбот.*

- КІал така хъакха мукъазача алапашта.

- Оттаел предложени.

Хадижат бож беттаи я.

- ДІаязье из предложени, к І ал така хъакха мукъача алапашта.

5. СалоІа минот.

6. Керда тема чІоагІяр.

а) Кица дешар, хъаяздар, маІанах дувцар.

«Іа ж Іажий гаьна тІара, гаьна божца».

б) Дешаш яздар.

ІажкаІа, гІургІаж, гамаж, гІаж.

7. Урока кортабар.

- МалагІа а алапаш яздар оаш тахан?

- МалагІа дешаш довз шоана цу алапаца?

8. ЦІагІа бе болх балар.

Текст хъаязье, оагІо-82.

Тема: Оаз а алап а «Щ, щ».

ЛоархIам: алапаш «Щ, щ» довзийтар, оаз (щ)
йовзийтар, цу алапаца дешаш а предложенеш а
еша бераш Iомадар; къамаьл шаьрдар;
Iомадаь алапаш кердадахар; хьайбаш де- заш
хиладезарах дувцар царцара безам совбаккхар.
Урока кхоачам: алапаш, сурташ, алфавит,
дешаш тIадола таблица.

УРОКА НИКЪ

1. Урока кийчояр.
Дешар дешар дика да.
Дешар - сага хьаькъал да.

2. ЦIагIара болх тахкар.
Бераш шоаш цIагIа дийшар деш. *Хьехархоcho*
Хьабувцийт предложеней чулоацам.
- Фу ту шоана сурта тIа?
- Сенах оал корсам.

3. Керда тема йовзийтар.
Цунца барзкъа цIенаду,
Цо ботинкаш къоагаю.
ХIара Iурра, хIара сарра,
Юлл цунца вай царгаш цIена.
(Щётка.)
- МалагIа оаз хоз шоана дош «щётка» дIаоалаш
эг-

гара хьалхагIа?

- **ТIаккха вай тахан из алап: доккха зIамига, из оаз а Iомаергья.**

4. Кердача тема тIара болх.

1) Хьехархочо дIахьокх алап .

- **Ер алап «щ» да. Цо белгалью оаз (щ).**

2) - Хьаала алап *щ*. ДIаозае из оаз.

- **ДIайIаьхье йиш йий из?**

- **Илли оалалой цунца?**

- **Мишта оал вай из? Царгаша, бордаша, метто новкьарле йой?**

- **ТIаккха мишта я из оаз: мукья е мукьяза?**

3) *дешдоакьош*

дешар ща ще ыщ ещ шу ши ащощуш

- **Iодеша уж дешдоакьош.**

- **ДIакхоачашдел уж дешдоакьош дош хургдолаш.**

5. СалоIа минот.

6. Кердача тема тIара дIахо бу болх.

1) - Iодеша дешаш:

-XIара деша маIан кхетадайт хьехархочо бераш-та.

2) Книжкацара болх.

- **Хьалаха шоай книжка тIара алая *Щ, щ*.**

- **Iодеша дешдоакьош.**

- **XIанз цхьаццане дешаргда, вокхар ладувгIаш, тIеххья бIаргашца дешаргда.**

3) Дешаш дешар.

(Цхьаццане, массане, шине).

4) Суртацара болх.

- Фу гу шоана сурта т1а?
- Хъанна хов малаг1а пайда лу говро сага?
- Мишта хила беза нах хъайбашца?
- Доахаи дукха гулделча цох 1ул оал,
х1аьта говраш гульелча - ...рема.
Оалаш хул говрий рема.
- 1оеша сурта к1алхара предложенеш.
- Хъабувца цар чулоацам.

7. Сало1а минот.

8. 1омадаьр ч1оаг1дар.

1) Шаьра дешара хетабаь болх.

(Книжка т1ара, улга т1ара).

2) Дешах предложении хъае.

Дешаш: *дера, зизаш, Лизас.*

3) Ховли - довзали:

Хъалхашка шод,

Т1ехъашка ц1ог,

Буц юъ, шура лу. (Етт).

- Мишта я оаз (е)? (Мукъа)

Дукха п1овцискаш цо дуъ,

Б1аь ца диача йизац.

(Бекарг).

Етт - оалаш оаз (е) лоаца я;

Бекарг оалаш - (е) й1аьха оаз хул.

Цудухъа оаз (е) мукъа я, лоаца хул, й1аьха хул.

ЙОАЗУВ 21.04.2014 г.

Тема :Аланаш ///, щ яздар.

Декхар: дешархой керда алан язде Iомабар, из кжъе а долаш дешаш а предложенеш я язве Iомабар, цIсна язде Iомабар, предложенех бола кхетам чIоагIбар, шербар. УнахцIеном безам тIабахийтар.

Пирс: дешай комп.алфавит, сурташ, карточкаш тIа алапаш.

Урока никъ:

1. **Дешара урока Iомадаър кердадаккхар.**

-МалагIа алап Iомадаъд вай дIаяхача дешара урока?

2. **Кепайоазонеи йоазонеи алапий дизам бар.**

3. **Хъехархочо улга Iа дIахьокх алап щ_мишта язду.**

4. **Дешархоша фега яздар.**

5. **Тез рада мугIара а Iа алан щ яздар.**

щ Ш -----

6. **Дешдоакз>ош яздар**

ши ----- Ши -----

7. **СалоIа миноз.**

8. **Дешаш яздар**

шѐтки ----- борш -----

9. **Предло'/кепеш язз>яр.**

Шѐткииш иергиш иIеиьо Хитчити . ----- Сопи дукхиези сиш
ишше яь борш. -----

-Iоеша улга з Iара предложенеш.

Тема: Оаз а алап а «Х, х».

ЛоархІамаш: оазах а алапах а «Х, х» кхетам балар, дешаши предложенеши еша а цар тохкам бе а бераш Іомадар; кьамаьл шаьрдар, Іаламах бола кхетам шербар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш, алфавит, схемаш, улга тІа дешаш, дешдоакьош, пред-неш.

Урок дІаяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам тІабахийтар.

2. ЦІагІара болх тахкар

- а) Шаьра деш бераша.
- б) Ловзар «Дийна дош».
- в) 1 омадаьр кердадаккхари, чІоагІдари.

Хьех-чо дІахьокх ах алап, дешархоша хьаоал из малагІа алап да. Цар оазех лаьца дувц бераша.

3. Кердача тема тІара болх.

а) Алап «Х, х» довзийтар.

Вахаш хиннав цхьа дади. Цун хиннай хьасий беш. Карт тишъенна, юкъ - юкъера ехай. Цу чу гІ олла доахан чу а дувлаш, беш хІалакъеш хиннай. Ше фу дергда ца ховш йиш ехай воккхага сагага. Масаза тоаяьй карт? ХІаьта а чІоагІа хиннаяц. Беша юхе ягІ аш хиннай ши га. Царна воккхача сагах чІоагІа кьахийттад. Цар аьннад, - новкъостал деза дадена, вай шине а сомагІа йола ткьовронашца дІакьовла еза карта тишъенна йийла моттигаш. Гаьнаша шоай хьокхарч чудегІад лаьтта. ЧІоагІьеннай карт. ЧІоагІа гІадвахав даде.

- Хьайл, хенаша мишта ду ха, - яьхад цо. Оаш сонна даь гІулакх наха дицлургдоацаш, цар массаза а дувцалда из. Оаш белгалдолда алап «Х». Цу хана денз наха дувцаш да алап «Х». Иштта я царех латта карт: xxxxxxxxxxxx.

б) Оазаш [х] , [х'] йовзийтар.

- Мишта дІаоал вай из оаз? Мишта я из?
- Из оаз кьора я. КІаьда хила йиш я, чІоагІа а хулаш хул.
- МалагІа а дешаш довз шоана цу оазаца?

в) Ховли - довзалеш.

Баьццара, герга цІа да.

Чура цІе, мерза да,

Цу цІагІа дукха хьийий ба. (Харбаз)

Даде дІадийра, зІамига генарг.

Озаде бийхар, сира дахкилг. (Хорсам).

- МалагІа оаз а цу дешашка хьалха хозар?
- Мишта язде деза схемаца дош «харбаз»?

4. СалоІа минот.

5. Дешаши предложенеши ешар.

Улга тІа ара дешар.

Ха хо ху хи хе ах ох их ех ух

Малх мух хох нух нах херх аха ехка ухк дулх дух налха молха долх сиха лаха маха

Нух ира да. Нане дулх дера. Тхо сиха долхар. Ланас маха лех. Са дас молхаш мелар.

Ира царгам дІа - хьаух,

Дахчан ю цар духхьал нувх.

Хенош тедош цо Іодохк,

Лакха цІенош гонахьа дохк. (Херх).

6. СалоIа минот.

7. Iомадаър чIоагIдар.

Книжка тI ара дешар, суртeх кьамаьл дар.

- МалагIа дош лечкьад укхаза?

' БЕХК, 'ТIЕХК.

- Хьалхара алап хувца а хувцаш, хьаде керда дешаш.

БЕХК, ЛЕХК, МЕХК, ТЕХК, ДЕХК ХЕХК, ПЕХК, КЪЕХК, 4IЕХК.

8. Урока кортабар.

- МалагIа а алап I омадир вай тахан?

- Мишта я из оаз?

Стихотворени Iомае.

Хьади маха боахаш ягIа.

Тай да махах дIаьха, дIаьха.

Тема: Алапаш «Х х» яздар.

Лоарх1амаш: алапаш «Х х» язде бераш Юмадар, дешаш а предложенеш а отгае а язье а Юмадар, оазех а алапех а бола кхетам ч1оаг1бар.

Урока кхоачам: алапаш, алапий маъженаш, алфавит.

Урок д1аяхъар.

1. **Урока теркам т1абахийтар.**
2. **Алапаш в1аши тахкар « Х х», «Хх».**
3. **Алап «х» яздар.**
 - Мае маъжех латт алап «х»?
 - Хъажа улга т1а, из мишта язду.
 - Хъахъокха оашаш мишта яздергда.
4. **Дешдоакъоши дешаши яздар.**
Дешдоакъоши *ха, хо, хи, ху* яздар. Дешаш яздар: *хох, лох, мах, лех, дах, двх.*
 - Мае дешдакъа да цу дешай? Мишта хайра шоана из?
5. **Сало1а минот.**
Оаха яздаьд, яздаьд,
Оаха дукха, дуюса яздаьд.
Х1анз оаха сало1аргда,
Т1аккха юха яздергда.
6. **Алап «х» яздар.**
Хъехархочо д1ахъокх алап яздара бокъо. Бераша хъахъокх шоаш мишта яздергда.
 - Маца язду доккха алап?
 - Малаг 1а дешаш язде деза доккхача алапаца «Х»?*Хани, Хади, Харон, Хашагульгов, юс. д/..*
-Д1аязде дешаш: *Хани, Хади, Хасан, Харон.*
7. **Сало1а минот.**
8. **Предложенеш язьяр.**
Суртах дувцар отгадар, предложенеш тахкар, схема оттаяр.
Предложени д1аязьяр: *Харона молхаш мел.*
9. **Юмадаьр ч1оаг1дар.**
Ловзар «Сона хов!»
10. **Урока кортабар.**
 - Малаг 1а алапаш яздир оаш тахан хъалххера а ?
 - Малаг 1а дешаш довз шоана цу алапашца?
11. **Цаг1а бе болх балар.**
Хъат 1 аязде дешаш, оаг 1 о - 51.

Урок № 11.

Тема: Оаз а алап а «Р, р».

Урока декхараш: оаз а алап а «Р р» берашта довзийтар, дешашта юкьера из тохкам бе бераш Юмадар, цу алапаца дешдоакъош, дешаш деша Юмадар, мотт шаърбар; дийнаташца къахетаге хилар дувцар.

Урока кхоачам: сурташ, алапаш,, дешай схемаш.

Урок дАяяхъар.

1. Урока теркам тАбахийтар, урока тема йовзийтар.

Шавра деша Юмадала

Хъкъал долаш говза хила

Берий безам ба,

Из шун декхар да.

- Хъажал улга т 1 арча сурташка, фуд цу дешай юкъарадар. (Ручка, тур, ведар, комар).
- Вай тахан Юмадергда алап «Р,р».

2. ЦагIара болх тахкар.

-МалагIаалап Юмадироаш дАяяхача урока?

- Манат 1а оаз белгалъю цо?
- Мишта я из оаз?

Бераш «ЗIанарах» деш.

А М У И О

Ловзар «Хъехархо».

О И А М У

У О И А М

3. Кердача тема т1 ара болх.

а) Оаз [р] дешашта юкьера йовзар, цох кхетам балар.

Ховли - довзали.

Шавра ховдадаь из да,

Истола тIалоаттаду

Беса лова санна кIай да.

Даар чаме, мерз аду. (Шекар).

- Манат 1а оаз хоз шоана деша (шекар) тIехъа?
 - Мишта дIаоал вай из?
 - Мишта я [р] яха оаз?
- Из оаз, бераш, зовне я. Цудухъа вай цох ала деза: мукъаза зовне оаз.
- МалагIа бос хила беца из оаз белгалъеш?
- Из оаз белгалъю алапаш «Р р» яхаш да. (Хъехархоcho дIахъокх алапаш).

4. СалоIа минот.

Сигала морхаш йолха.

Аз тахан бергба болх,

Форда тIа талгеш лел.

Оасара бетташ цел.

5. Кердача тема тIара болх дIахо бахъар.

б) Дешдоакъош дешар.

- Хъалахап книжка тIара алапаш «Р р».
- Отгаде цу алапаца дешдоакъош.

Хъехархоcho истола тIа дIахъокх алапаш, цхъан дешархоcho хъа а эцаш алапаш улга т1а а дохкаш, дешдоакъош хъаду. (Ра ро ри ру).

- 1 одеша уж массане.
- Х1 анз 1 одеша улга т 1 рча таблица т 1 ара.

в) Книжка т1араболх, оаг1о- 35.

- Хъадувца сурта т1а шоашта гур.
- Тохкам бе «т1араг1ура» яхача деша.
- Отгае цу дешай схема.

Берашта хъех хъехархочо оалхазарашца къахетаме хила везарах.

Дешаш дешар.

- Малаг1а дешаш яздаьд доккхача алапашца?
- Х1 ана яздаьд уж ишта?

6. Сало1а минот.

г) Суртах лаяца дувцар отгадар, оаг1о - 36.

- Мишта хила деза бераш шоайла?
- Мишта хила деза вай хъайбашца?

д) Книжка т1 ара дешаш дешар.

Бераш з1анарах деш.

Бераша цкъа ч1оаг1а, т1аккха шортта деш.

е) Улга т1 ара дешар.

7. Урока коргабар.

- Малаг1а алапаш дайзар шоана тахан?
- Малаг1а оазаш белгалъю цо?
- Мишта я из оаз?

Тема: Алапаш «Р р» яздар.

Урока алапаш «Р р» язде бераш Юмадар, дешдоакъоши дешаши яздар, алапаш вІаши декхараш: хотта бераш Юмадар. УнахцІена саг хилавезарах берашта хъехар.

Урока кхоачам: алапаш яздар хъокхам, алапаш карточка тІа, схемаш, сурташ.

Урок дІаяхъар.

1. Урока тема йовзийтар.

- МалагІча алапа тара хетт шоана ер сурт? (Зонтик).
- Тахан вай яздергда алапаш «Р р».

2. Кердача тема тІара болх.

- а) ЗІамигаалап «р» яздар. Кепайоазони кулгайоазони алапаш в Іаши дистар.
- б) Алап «р» шин маъжех латт. Уж вай вІашка техача хъахул «р» яха алап.
- в) Алап «р» яздар бокъо улга тІа дІахъокх хъехархочо, иштта дІахъокх из яздар хъокхам.
- г) Бераша хъахъокх шоаш мишта яздергда из алап йоазон кеп еш.
- д) Дешдоакъош «ра ро ри ри» яздар.

3. СалоІа минот.

4. Кердача тема тІара болх дІахо бахъар.

- а) Доккха алап «Р» яздар. Кепайоазон кулгайоазони алапаш в Іаши дистар.
 - б) Алап «Р» шин маъжех латт.
 - в) Хъехархочо дІахъокхулга тІаалап «Р» мишта язду.
 - г) Бераша тІехъа хъахъокх шоаш мишта яздергда.
 - д) Дешдоакъош «Ра Ро Ри Ру» яздар.
- Хъехархочо Юмаду бераш алапаш вІаши хоттар.

5. СалоІа минот.

6. Дешаш яздар.

- а) Дош «рама» дешдоакъошта декъа.
- Мае дешдакъа да цу деша?
 - МалагІча алапех латт хъалхарадар? - Мишта язде деза из дакъа?
 - МалагІча алапех латт шоллагІа дешдакъа?

дешдакъа бІ арча дош хургдолаш?

Мишта хоттаргда вай уж ши
«рама»

ДІаязду цун юхе дешаш: «ира, ор, мора», цкъа хъалхагІа маІан а тахке, масалаш а доаладий.

б) Берий цІераш язъяр.

Суртах цІи тилла.

- Фу деш да бераш?
 - ЦІи тилла йиІига «Р» хъалха долаш.
- ДІаязъе цІераш: **Рима, Ира, Рома, Мара, Мура.**

7. СалоІа минот.

8. Диктантах яздар. Ловзар « Хъан нийсагІа».

И, и, Р, р, А, а, М, м, У, у - алапаш яздар.

Маи, Муи, Уми, ура - дешаш яздар.

9. Урока кортабар.

- МалагІа алапаш яздир оаш тахан?
- МалагІа дешаш довз шоана «р» яха алап юкъеделаш?

10. ЦІагІара болх.

Дешдоакъоши дешаши яздар.

Тема: Оаз а алап а «И, и»

Урока декхараш: оаз а алап а «И, и» довзийтар, дешаш а предложенеш а цу алапаца еша дешархой
Юмабар, кьамаьл шаьрдар, дешара безам т1абахийтар; доттаг1алца хила безарах
дувцар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, ховли - довзалеш, ребусаш.

Урок д1аяхьар.

1. Урока кийчоар, теркам т1абахийтар.

2. Ц1аг1ара болх тахкар.

а) Юмадаь алапаш кердадаккхар. Ловзар «Хой шоана».

Хьехархочун истола т1 а алапаш дада, хьат1авенача дешархочо улга т1а д1адол, ц1и яьккха алап.

- 1 одеша массане улга т1ара алапаш.
- Малаг1ча шин дакъа декъа йиш я уж? (Декъ цхьанне).
- Малаг1аш да мукъа оаз белгалтьераш, мукъазаяр белгалтьераш?

б) Дешдоакьоши дешаши дешар книжка т1ара. Оаг1о 37-38.

3. Кердача тема т1ара болх.

а) Оаз [и] дешашка мишта хоз хьажар, алапаш «И, и» довзийтар.

Ховли - довзали.

К1арцхалаш цун даар да,

Хий доациш сатоха мог,

Б1айхача мехка яхаш я.

Букъ т1а яг1а цун ши бог. (Инкал).

- Малаг1а оаз хоз шоана деша хьалха?
- Мишта д1аоалвайиз? - Мишта я из оаз?
- Малаг1а беса шаькъаца язью из оаз д1аязъеш?
- Ер да алап «И, и»- кепайоазони, «и, и»- кулгайоазони.
- Хвал ахал из алап шоай книжка т1а. 1 одеша улга т1ара и - и - и - и .

б) Ребусаш. «И» т1атохаш дош хьахилар. (Сурташ.)

ГАЛ + И - ГАЛИ;

МЯЧ + И - МАБ ЧИ;

ЛОАМ + И - ЛОАМИ,

4. Сало1а минот.

5. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

а) Карточкаш т1ара дешдоакьош дешар. (ши, иш, иши, ми, им, ими.)

б) Книжка т1 ара болх. Дешаша дешдоакьоши дешар. Суртаца болх бар. Оаг1 о - 39 - 40.

6. Сало1а минот.

7. Юмадаьр ч1оаг1дар.

Оаг1о -40. - Фу гу шоана сурта т1а?

- Мишта хила веза дешархо? Мишта хила веза наьнаца?

Ловзар «Дийна дош».

Алапаш дешар таблаца т1ара.

А О У И Ы Н Т К Ш С Р М .

- Декъа мукъадараш шин дакъа: Мукъаза оазаш ч1оаг1а, к1аьда хилар хьахьокхаш хургдолаш.
- Декъа мукъазадараш: зовней кьореидараш кьоастадеш.

8. Урока кортабар.

- Малаг1ча алапах лаьца дийцар вай тахан?
- Мишта я «И» яха оаз? - Фу хьахьокх цо?

9. Шаг1а бе болх бялап.

Урок № 13.

Тема: Алапаш «И и» яздар.

Урока ал апаш «И и» язде бераш Юмадар, дешаш а предложенеш а язье дешархой
декхарапш: Юмабар; шоаш дАоалаш язде хар чЮагДар; йоазо нийса дараш цІена дараш
хетабаь болх дІахо бахьар; берий кхетам чу унахцІена хилар кхедар.

Урока кхоачам: алапа маьженаш, сурташ диктанта эшашдола, таблица «Щена а нийса а
язде», алапаш «И и» яздар хьокхам.

Урок дІаяхьар.

1. Урока кийчо яр, теркам тІабахийтар.

Нийса язде алапаш,

ТІаккха йоахаргья «пхиап»,

Щена йоазув де.

Іа сагош ма де.

2. ЦІагІа бе бенна болх тахкар.

- Маца язду доккха алап?
- Кхы маца эш доккха алап?

3. Алапаш «И и» яздар.

а) Стихотворени Юмаяр.

Инкал, илли, ингали

Хьалха язде алап «И».

- КІал така хьакха «и» яхача алапа . (улга тІа водадеш-хо.)

б) Алапаш «И и, и и» вІаши дистар.

в) ЗІамигаалап «и» яздар.

г) Доккха алап «И» яздар.

4. СалоІа минот.

Инкал сапна мекъавар,

Богархьда таравар,

Дика болхло вац.

Маймал сапна кадайвар, Цогал сапна

говзавар, ЦІаккха воьрг ма вац.

5. Юмадаьр чЮагДар.

а) Суртацара болх.

- Мала я сурта тІа? - Фу деш я йиІиг?
- Мишта я аьнна хетт шоана из?
- Мишта хургья йи І иг йоккха хилча?
- МалагІаш я цун дика оамалаш?
- ЦІи тиллал йиІига «И» яхача алапаца йола луш.

б) Керда дош « ираз» довзийтар.

в) Дош « Има» яздар.

- Мишта язье еза сага цІи?
- Даязде из дош цхьан мугІара тІа?

г) Суртий диктант.

Хьехархочо сурт дІахьокх, бераша из дош дІаязду.(сом, шуша, урс, кисаш, икк).

6. СалоІа минот.

7. улга тІара хьатІаяздар.

Предложенеш хьатІаязьяр.

Урс ира. Ара ша. Шура миста.

8. Урока кортабар.

- МалагІа алапаш яздир оаш тахан?
- Мишта я цар белгалью оаз?

9. ЦІагІа бе болх балар.

Тема: «Нана», «БархІлагІа март».

Урока **декхараш:** дувцара чуюоцам бовзийтар, цун тохкам бар, шаъра деша бераш Іомадар, къамаъя шаърдар, наънацарз безам совбаккхзр.

Урока кхоачам: сурта ш, ребус, улга тІа дешаш.

Урока никъ

- 1, Урока теркам **тІабахийтар.**
Деша шаъра деза оаш.
Деша нийса деза оаш.
Нийса дагІа, дика яадувгІа,
Хургда тІаккха хъаькъал хъувкъаш.
- 2, **ДІаяхача урока** дийшар **кердадакхар.**
Бераша шаъра деш 116,11? оагІон тІара.
- Сенах лаьца дийцар вай дІаяхача урока?
- Фуй из Даъхе яхар?
- Фу кхеду вай дегашка укх байте?
- Даъхе наънах таръю поэташа. Ший нана езачоа Даъхе а еза оал. Мел бона я вай на нана, иштта боча хила еза Даъхе а .
- 3, Кердача тема тІара боях, а!
Урока тема йовзийтар.
Ребус; наж,+ нал, - ? (нана)
- Хъанзх лаьца дувцаргда вай таханарча урока?
-Мишта я нана? Фу дувцаргдар оаш цох?
- Тахан вай дешаргда зІамига ши дувцар наънах лаьца «Нана», «БархІлагІа март».

б)Дувцар дешар.
Хъехархочо деш дувиар «Нана»,
Дийшачун чулоацам мишта кхетабаъб тахкар.
- Фу йоах йиІига ший наънах?
- Мала г 1а боях беш я цун нзна?
- Фу йоах ший дешарах?
- Мишта новкъостал ду йиІиго нанна?
- Іодеша улга тІара дешаш: пхиъ, яьккхача, хІама, тосс.
- Іодеша дузцар шоай дагахъа.
- «ЗІанарах» деша.
4. СалоІа минот.
5. Кердача тема тІара болх дІахо бахъар.
а) Дувцар «БархІлагІа март» дешар, чулсацам тахкар. б}

Шаьра дешара хетабаь боях бар.

6. Керда тема ч1оаг!ъяр=

а) Ховли- довзали.

б) Кицашцара болх.

в) Хоржаш дешар

7. **Урока** морта бар,

- Уалаг1а дувцараш дийшар оаш тахан?

- Фу хьех вайна цар?

- Фу хозахийтар шоана урока деш?

- Ц1аг1а шаьра дешалаш уж дувцараш,

Тема: Хьуна оакхарий. Нах д1а-хьа уха г1ирсаш.

Урока декхараш: хьуна оакхарий берашта довзийтар, нах д1а-хьа уха г1ирсаш бовзийтар; мотт шаьрбар, дешахи предложенехи бола кхетам ч1оаг1бар, шербар; лорваларах лаьца дувцар, сатем кхебар.

Урока кхоачам: сурташ, схемаш, оакхарий мулажаш.

Урок д1аяхьар.

1. Урока теркам т1абахийтар.

2. Кердача тема т1ара болх.

а) Оакхарий довзийтар.

- Сенах лаьца дийцар вай д1аяхача урока?
- МалагТаш довз шоана акха дийнаташ?
- Акха х1ана оал царех, хьадувца?
- Уж дийнаташ акха доландаь оал царех оакхарий. Тахан шоана довзаргда хьуна оакхарий.
- Хьажал 20 - 21 йолча оаг1онашка, ц1ияхал, фу ту шоана?
- Мишта хул оакхарий оамала?

Х1ара аькха шийна даа х1ама, фос лехаш лелаш хул. Из болх цун атта беш, дала деннад царна сийрда б1аргаш, хьаж хоаяла говзал, х1ама дикаг1а хазара йола говзал; масса когаш, ира царгаши м1араши.

- Мишта хила веза оакхарашца? - Сенна эш уж?

б) Ховли - довзалеш.

*Ж1але кхоаччара гарга йолаш,
Царгаш даим иръяь йолаш,
Летача, из котйоолаш я
Вайнаязар! Из я. (Борз).*

*Бирса я из,
Кулг д1ахьокхадалийтац,
Маъхий дукха доахк цох,
Тай в1алла а далац. (31ий).*

*Массе х1амах кхераш я
Цудухьа из зовза я.*

*Д1аьха лергаш, масса когаш
Дукха еза цун морковкаш. (Пхъагал).*

- Хьаала деша хьалхара оаз.
- Декъа из дош дешдоакъошта. Д1аязде схемаца.
- Отгае предложени, хьаала, д1аязье схемаца.

3. Сало1а минот.

*Гаьн т1ара гаьн т1а кхосалу,
Б1араи лаьттара гулду.
1ай цун петар дукха йоал.
Моцалах из к1алхарайоал.
Ший кьорга чу х1ама диэ,
Б1араи дуарг халхайоал.*

4. Кердача тема т1ара болх.

а) Нах д1а-хьауха г1ирсаш бовзийтар.

- Хьалха хьунаш дуне даьккха хиннай. Т1ехь - т1ехьаг1а нах д1абаржаш, лаьтташ т1а ц1енош хьалдеш, хьунаш д1айоахаш, наькьаш дахкад. Хьалха хьунаш хиннача г1ишлош заводаш, фабрикат е улицаш я, нах д1а-хьаух.
- Сенца лел нах д1а-хьа?
- Эрсий мета фу оал цу г1ирсах?

б) Книжка тIараболх (22 -23 оагIонаш)

-ХIанабауж гIирсаш тайп - тайпара? (Хи тIа, фега лелаш, лаьтта кIала, наькъаш тIа лелаш).

-
- Хьадувца шоашта гуш дар.
- Мишта лоравала веза саг укх гIирса? - Сен кхераш ба ераш?
- Эздедаца доагIа гIулакхаш мишта леладе деза автобусача е кхыча транспорта чу саг нийсвелча?

в) Стихотворени ешар « Баскилг - милиционер».

- Бераш, шоана бовзий милиционераш дIа - хьа лела гIирсаш?
- МалагIа болх ба милиционераш бер?

Хьехархочо Iоеш стихотворени. («СелаIад» № 12, оагIо 6, 2005г.)

Чулоацам тохк хаттарашца.

Из стих - ни язьяьр ва Арчаков Сали. Иштта дийнаташ юкье дола фаьлгаш вайна язъеш, фу ала гIерт вайга поэташ, йоазонхой?

5. СалоIа минат.

6. Керда тема чIоагIьяр.

а) Ловзар « Хой хьона».

Улга тIа сурташ да оакхарий тIадола. Бераша шоайла кьоастаду буц юараши, буц а кхыйола дийна хIама юараши. (Ча, борз, пхьагал, зIий, бIарашдуарг, маймал, сай, нал).

б) Ховли - довзалеш.

*Ткъамаш доахк, оалхазар дац
Петте лел морх а яц,
Пар цо ю, моза-м бац. (Самолёт)*

*Наькъа тIа гIолла дода цIа,,
ЦIагIа багIа дукха нах. (Автобус).*

*« Чуф - чуф» яхаш бувхьаш боагIа,
Аьшках баь из боккха нIана. (Поезд).*

7. Урока кортабар.

- Сенах лаьца дийцар вай таханарча урока?
- Кийчде юха урока хьадувца оакхарех дола ховли - довзали.

Тема : Школера буфет. Дешархочун Гуйре.

Урока декхараш: буача кхача тайпах, дешархочун Гуйрех, дешархочун бокъонехи декхарехи кхетам балар, къамаъл шаьрдар, суртах дувцар оттаде, доши предложенин вIаши къоастае бераш Юмадар, Имерзи унахцIенае хилар кхедар.

Урока кхъоачам: сурташ, схемаш, « Хоарсам» яха фьалг тIабола е сурташ е диск.

Урок дIаяхьар.

1. Урока теркам а безам а тIабахийтар.

« Хала дар аьле, б I у ма къожабе, атта дар аьле тесе а ма дита»-оалаш хиннад хьалха.Из шоана а доагIаш да, бераш. Дешаш хала дале а дийша ваьлча атта хургда. Тахан вай дувцаргда дешарахье дешархоchoхи.

2. Кердача тема тIара болх.

а) Школера буфетах кхетам балар.

-Укх тI ехьарча шерашка вай республике дукха керда школаш хьалгьый. XI ара ийче, класс боккхача безамца кийчъяь я. Ишттахозаа цIена а я ишколера буфет. Цу чу берашка хIама юъ, дегIаца низ хургболаш.

- Хъажал 24-25 оагIонаш тIарча сурта тIа. - Фу гу шоана?

-Хьадувцал буача кхача тайпаш.

-Бераш, хIана йоагIа ер хIамаш берий даара чу? ХIанаягIац? (Масала:чипсаш, саьгIаз (жеват.рез.), газировка, сухарикаш?

Берий даара тайпашка чуйоагIа дегIа низ лу, эшаш мел йола витаминаш шоашца йола хIамаш. Уж эш керто дика болх бара, бIарг сийрда хилара могош шо хилара. Цудухьа баа беа чкъаьра, кIолд, нахча, шоколад, сомаш, хасий, кашаш, супаш, дI.

-Мишта хила декхарийла ва дешархо школе, классе, буфете?

б) Ловзар «Поараш тоха».

-Аз тускара чура арайоахаргья тайп-тайпара юа хIамаш. Нагахьа дегIа пайдане яр из яле, оаш тIоараш тох , еце -тохац.

3. СалоIа минот.

Гуйре енай, сахьат дек,

Оалхазаро ший йиш леюс.

Гуйранна зизаш деллалу,

Мавлхага уж делалу.

4. Кердача тема тIа ара болх дIахобахьар.

а) Дешархочун Гуйрех лаьца дувцар.

Бераша дувц шоашта 26 - 27 книжка оагIонаш тIа тур.

Хьехархочо дувц дешархо мишта хила веза, ший хIамаштаа школера хIамаштаа, мишта доал де деза.

б) Стихотворени ешар. « Дас ший кIаьнка даь хьехараш». (Чажкиев СаИид. « Села I ад»), Стихотворени чулоацам тахкар.

-Мишта йолалу шун Гуйре, дувцал?

Мишта ду оаш бокхийчар си

в) Ховли - довзалеш.

КIотарг еце а, лордаш я цун.

Коч еце а, тийга да из.

Саг веце а, къамаъл ду цо. (Книжка).

Иарржа да уж сийтта да. ЦхьацIа хилча, меттаза да, МузIарагIа айттача, хьалуви да.

(Алапаш)

Цу тIорме чу даар дац,

Школе мара кхухьаш бац. (Портфель).

Цу аьшка тIа кIай юсера хьекх. Кхера тIехьа пахашк хьекх.

(Улги мели).

5. Салога минот.

6. Классал арахъа дешар.

Фаьлг « Хоарсам» хьокхар, бераш.

Берашка хьокхийтар, чулоацамах къамаьл дар.

7. Сихаоаларгаш.

Кютарга кIала кIазилг кIалъиккхар.

Дешархочо дешара книжка деш.

Харона херхаца хи хоадабу.

8) Урока кортабар.

- Фу хайра шоана кердадар таханарча урока?

- Фу хьех вайна « Хоарсам» яхача фаьлго? (Барт болаш хила, къахьегаш хила).

Тема: Плиев М.-С.. «Ахьмад», «Иоккха саг».

Урока декхараш: Плиев М.-С. стихотворени чулоацам, дувцара чулоацам бовзийтар; из тахка хар, шаьра деша хар, дийшар хьадувца хар Юмадар; къамаьл шаьрдар, хозача г'улакхах дувцар, эздел кхедар.

Урока кхоачам: сурташ, кицаш улга т'а, ховли - довзали, бераша шоаш ц'аг'а деча новкъосталах дахка сурташ.

Урок д'аяхьар.

1. Урока теркам т'абахийтар, тема йовзийтар.

Цаккха харцахьа ца деле,

Эздел д'иза хьо хургва.

Цаг'а, наха г'ло деш хуле,

Массанахьа из леладе,

Дика дешаш, нагахь хуле.

Цох къамаьл де кийч а ле.

- Сенах лаьца я вай таханарча урока тема?
- Мишта дувзалу эздел оаш ц'аг'а дийшачунца?

2. Цаг'ара болх тахкар.

- Малаг'а эздий оамалаш гучаяьлар шоана «Нана» яхача дувцар чу?
- Шаьра дешар.
Ховли - довзалеш хьадувц бераш шоаш оттадаь.

3. Кердача тема т'ара болх.

а) Плиев М.-С. вахарах кхолламах лаьца дувцар.

- Йееша, вай ешарг'йолча стихотворени ц'и.
 - Ала, хьан язъаьй из? Йовзий шоана кхьй'ола цун стихаш?
- Хьехархочо д'ахьокх поэта сурт, дувц поэтах лаьца.

б) Стихотворени ешар.

Бераша шоаш еш стих-ни . Цул т'ехьаг' а еш дика дешача дешархочо.

в) Стихотворени чулоацам тахкар.

- Х'анах лаьца я стих-ни?
- Малаг'а дика оамалаш йоахк к'аьнках?
- Дувца, малаг'а г'улакхаш ду цо?
- Фу оал Ахьмадах наха?

г) «З'анарах» дешар.

- Малаг'а дешаш хала дар де'шаш? (Хьальюз, дендаь, кулг-юхь, хьалкхеташ).
- 1 одеша уж улга т'ара. Мишта д'аала деза уж?
- 1 одеша «З'анарах».
- Мишта хетт шоана «Дика Ахьмад». - цунах оал. яхача муг'ар чу дош «дика» хувца йиш йий
- Мишта? (Эзди Ахьмад).
- Оаш дой цу тайпара г'улакхаш?
- Фу ала г'ерт вайга поэт цу стихотвореница?

4. Салога минот.

5. Кердача тема т'ара

а) Ховли - довзали. болх д'ахо бахьар.

К'аьда да цун кулгаш,

К'аьда да цун дог.

Безаме да б'аргаш,

Хьаькьал Гоадаь корта.

К'аьна яле а из, Дег чу к'аьна

яц. XI ара Бера еза, Цул

дикаг'а яц.

- Мала я из? (Нани).
- Мишта хул нани? ФУ хов шоана боккхача нахах?
- Х'анз оаш дешаргда дувцар. Дешача уйла елаш чулоацама.

б) Дувцар дешар.

Бераша шоай дагахъа деш, тIаккха цхъанне деш.

в) Чулоацам тахкар.

- XI анах лаыда да дувцар?
- Фу хилар йоккхача сага?
- Фу аьлар кIаьнко? Фу дир?
- МалагIа хатгараш дир йиIиги?
- Фу аьлар кIаьнко?
- Мишта ва укхаза кI аьнк?
- Оаш фу дергдар цун метте хилча?
- Эздел леладе деза массанахъа массанеца. Сага ца гуча хана а хила веза эздеца.
- Фуд цок хедер вай дегашка?
- МалагIа кица доладергдар оаш укхаза?
- Iодешаулга тIара кицаш, дувца цар маIаных.

«Эздийча сага багара эздий дош маара даргдац».

«Эздел - ялсмален дIоагIа, сабар - ялсмален бIоагIа».

«Хоза гIулакхаш тIехъален лард я».

г) «ЗIанарах» дешар.

-Берашадеш зIанарах.

- Мишта деша деза йиIига дешаш?
- КIаьнка дешаш мишта дешаргда оаш?
- Iодеша йовхъамех декъа а дале.

6. СалоIа минот.

7. Керда тема чIоагIьяр.

а) Суртех къамаьл дар.

б) Стих-ни «Эздел» еш цхъа дешархочо.

в) Улга тIарча дешашта юкъера, дIадоаде сага во оамалаш ювца дешаш:

Зовза, камаьрша, цIаьрмата, майра, бакълувш, харцахъа, къиза, дог-кIаьда, къахетаме, гIулакхаца, тийшаболх боалаш, аькхъухаш, сабаре.

г) Дешаш оттадар.

- «Камаьрша» яхача дешах шоашта мел мог дешаш оттаде. (Маьрша, маькара(хитрый, лукавый), машар, каша, шаьра, ашар, аьнк, маша(тёплый платок).

8. Урока кортабар.

- МалагIа болх хозах хийтар шоана урока? XIана?
- МалагIа чIоагIо йир оаш шоашта?

Урока дика болх баьчарна баркал оал хьехархочо.

9. ЦIагIа бе болх балар.

Дагахъ Iомае стих-ни, оагIо 123; шаьра деша, оагIо-124.

Тема: Оаз а алап а «Л, л».

Урока декхараш: алапаш а оазаш а йовзийтар, дешдоакъоши дешаши алапех а смемах а оттадар, шаьра деша хара а суртах дувцар оттадар хара а лаьрхIа бола болх бар; тайп - тайпарча белхий къахьегама безам тIабахийтар.

Урока кхлчам: алапаш, схемаш, улга тIа дешаш, предложенеш, дешдоакъош;
сурташ - (лор, малх, лимон, лир (луч), лич (кусок), лар, божбеттархо).

Урок дIаяхьар.

1. Урока теркам тIабахийтар.

*Шо Йоховша бераш сиха,
Кердадар вайна декад михо,*

*Из вайна хIанз довзаргда
Цох вай пайда эцаргба.*

2. ЦIагIа бе бенна болх тахкар.

Юмадаьр кердаакхар.

М У О А Р Ш С И Н-улга тIа.

- Декъа алапаш шин дакъа.
- ХIана бе беза из болх иштта, дувца.
- КIал така хъакха улга тIа тI ехьарча урока дайзача алапа.
- Дувца мишта я уж оазаш?

Книжка тIараболх. 43-44оагIон тIарадешар.

- Фу деш йоал сурта тIа нана?
- Фуй цун бе?
- Фу даь кхераме да из?
- Мича вуг лозаваь саг?

3. Кердача тема тIара болх.

а) Оазаш [л], [л'] йовзийтар.

Ховли - довзали.

*Маха тохаиш лозаву,
Молхаиш сонна цо язью*

*Цун кIай халат бIаргадайча,
Со зIаммига кхералу.*

- Малав из бераш? (Схема ю).
- МалагIа оаз хоз шоана хъалхагIа, из дош дIаоалаш?
- ДIаозаел из оаз, и лл и ал ал. Фузийроаш?
- [Л] яха оаз мукъаза, зовне я. Алал, лор яхача деша чу чIоагIа я из оаз е кIаьдая? -ХIана?

ИажэагIа я, миста я,

Сага пайдане а йолаиш,

БIарчча юалургийоацаш я,

ДегIа дарбане а я. (Лимон) (Схема ю).

- МалагIа оаз хоз шоана хъалха? [Л'] .
- Мишта я аьнна хетт шоана из оаз? (Мукъаза, зовне, кIаьда).

б) Алапаш «Л, л» довзийтар.

Хьехархочо дувц «Л, л» яхача алапех, хъалохийт уж книжка тIа 45 оагIон тIа.

Шин дешархочо улга тIа алапех оттаду дешаш: лор, лимон.

- Декъа дешаш дешдоакъошта.
- Мае мукъаза оаз я укх дешашка? Мае мукъа оаз я?
- Оттае цу дешашца предложенеш, хъаала уж.

4. СалоIа минот.

Малха со тIехъауд,

Со цунна дIамархIаэккх.

Малха сонна тIехъавадарах,

Мел малха тIехъавадарах,

Сонна вошилг хIанз тIаюсетт,

Хьога из хъалоацалац.

5. Книжка тIара болх.

а) Суртах дувцар оттадар.

Лорий болх мел лоархаме ба дувцар, цун берий безам тѳабахийтар.

б) Дешдоакѳоши предложенеш ешар.

- Малаг! а предложени оаз айяь ала еза? (Айдара).

- 1 одеша из предложени нийсса.

- Кхоачашье предложенеш: Наси... . Ара

в) Дешдоакѳош дешар. Предложенеш дѳакхоачашьяр.

г) Улга тѳара дешаш зѳанарах дешар: бѳоагѳилгах, мугѳарах, чѳоагѳа, шорттига, сѳиха, меллашха.

д) Суртага а хьежа, предложени оттаяр. Божбеттархой балхах лаьца дувцар, цу балха безам тѳабахийтар, из болх беча наьха сий де дезарах дувцар.

6. Салоѳа минот.

7. Кердадар чѳоагѳдар.

Улга тѳара дешар.

Ловзар «Хьехархо». Цхьан бери дѳахьекхар, вокхар ѳодеш.

Ловзар «Попугай». Цхьанне ѳудийшар, вокхар тѳехьа дѳоал.

8. Урока кортабар.

- Малаг 1 а алап 1 омадир оаш тахан?

- Малаг 1а оазаш яйзар шоана?

- Малаг 1а дешаш довз шоана цу алапаца?

9. Цагѳа бе болх балар.

Шаьра а нийса а деша, оагѳо45 -46.

Тема: Алапаш «Л л» яздар.

Урока декхараш: алапаш «Л л» язде бераш Јомадар, царца дешдоакъош, дешаш язде а, шоашта дѠаоалаш язде а Јомадар, мукъеи мукъазеи алапех бола кхетам чѠоагІбар, орфографически зем кхебар, къахетам кхебар.

Урока кхоачам: алапаш «Л л» язде хъокхам, сурташ, берий или тѠадола диск, ребусаш.

Урок дѠаяхъар.

1. Урока кийчо яр, теркам тѠабахийтар.

*Бераш нийса шо Јоховша,
Тетрадь нийса ваш Јодулл.
Букъ нийса хиларга ловчоа,*

*Јоазон бокъонаш дагаювл.
Оаш хъехархочо яхар ду,
Керда алан Јомаду.*

2. ЗѠамига алап «Л» яздар.

а) Хъехархочо дѠахъокхсурт «шалаш».

- Бераш фуй яр? Сенна эш ер?
- МалагІа алапа тара хетт шоана ер?
- Шоай парта тѠа ухкача къоаламех оттадел из алап.
- Хала дий из оттадеш? Кепайоазон да из алап е кулгайоазон да?
- ВІ аши тарахиларах дувцал «Л», «Л».

б) Хъехархочун хъокхамга хъежжа, цкъа хъалхагІа кийчо а йий, дѠаязду мугІ бизза алап «Л».

3. Доккха алап «Л» яздар.

а) Алапаш «Л», «Л» вѠашидистар.

б) Хъехархочун хъокхамга хъежжа дѠаяздар.

4. Дешдоакъош яздар.

Улга тѠа венача дешархочо, суртага а хъеже, цу тѠа латтача хѠаман цѠи а яьккхе, 1 дешд. дѠаязду. Сурташ: Лар, лор, лийг, луттарг. (Ла ло ли лу).

Сурташ: Алап, олг, улг, илиалархо (певец). (Ал ол ул ил).

5. СалоІа минот.

6. Дешаш яздар.

Ховли - довзалеш.

Ја из хъакха хъунагІа яхаи,

Јра кѠомсараш хъаягІаи.

Биткъа чонилг, наггахъа шув,

Фуй из,алал, шуга лув? (Нал-кабан).

Дадена лаятта а гу,

Сонна лай тѠа бѠаргагу.

Хъо цу таках сиха воде,

Аькха кораде тарлу. (Лар-след)

Оаюсарий тхъамада да,

ЧѠоагІа майра, бирса да. (Лом).

Ребусаш. ЛАР(сурт) А - «ЛАРА», ЛИМОН(Сурт) ” А «ЛИМА».

- Мишта язью наьха цѠераш? ДѠаязье уж, доккхача алапа к 1 ал така хъакха.

7. СалоІа минот.

8. Предложенеш язъяр.

Улга тѠара: *Сали, шурамала!*

ДѠаоалаш язъяр: *Мусса, или ала!*

Кепайоазон алапаш кулгайоазон а деш, хъаязъярулга тѠара: *Лима ара.*

9. Урока кортабар.

- Оттае «Лара» яхача дешах предложени. - МалагІа дош язде деза цига доккхача алапаца? -ХѠана? МалагІа алапаца долалу из дош? Мишта я цо белгалъю оазаш?

10. ЦѠагІа бе болх балар.

Тема: Алап «Т, т» яздар.

Урока декхараш: кулгайоазон алап «Т, т» язде дешархой Јомабар, цу алапаца дешаш а предложенеш а язъяр, Јаламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, схемаш, алфавит.

Урок дЈаяхъар.

1. Урока теркам тЈабахийтар.

Тетрадь нийса оаши Јодул.

Хоза цЈена алапаш дулл.

Ручка бе белле нийса 1 охови.

Дика язде Јомадала лови.

2. Керда тема йовзийтар.

Алапаш дистар.

- Хъалаха кепайоазон алапаш абата тЈара.
- Хъаала фуд цар цхъатарра дар, башхо йолаш дар?
- ХЈанз хъажал кулгайоазон алапашка. Фуд цар тара хилар а. тара ца хилар а?

3. ЗЈамига алап «т» яздар.

Хъехархочо дЈахъокх зЈамига алап мишта дул. Дешархоша дЈаязду из.

Јодеша дешдоакъош: та, то, ти, ту.

ДЈакхоачашде уж дош хургдолаш. (ту..., те..., ки..., кар...).

- ДЈа а оалаш шоай дагахъа, дЈаязде уж дешаш.

4. СалоЈа минот.

Ков, ков - доккха да.

Коа зЈолла со ударгва,

Карта, карта йЈахъа я.

Карта юхе табаргва.

5. Доккха алап «Т» яздар.

Хъехархочо дЈахъокх из алап мишта язде деза.

Бераша дЈаязду цхъа мугЈ биззаалап «Т.».

- Сенна эш из доккха алап «Т»?
- МалагЈа цЈераш йовз шоана цу алапаца йолалуш?

Суртацара болх.

- Фу гу шоана сурта тЈа?
- КЈаьнка цЈи я Тимур. Мишта ва кЈаьнк?

Хоза хетий шоана цун оамалаш?

- ХЈанз вай цу кЈаьнка цЈи язъергъа. (Бераша дЈаязду дош).

Предложени язъяр.

- 1 оеша улга тЈа ара предложени. *Тимур ловзаш лел.*

- Мае дош да укх предложене чу? Мишта йолалу предложени?

- Мишта гойт из кхоачаенналга? Мишта язде деза хЈара дош?

- МалагЈа дош яздеш гЈалат де йиш яц?

ХЈарадош Јодешаш, дешдакъа дагахъа дЈа а оалаш дЈаязъе предложени.

7. СалоЈа минот.

8. Јомадаьр чЈоагЈдар.

Ши дешархо улга тЈа а вахийте, хъехархочо берашка дЈаоалаш дЈаязду хъалха Јомадаь алапаш. Зз

Хх Тт Мм Нн К к Рр Ии Шш Уу Аа Оо Сс Лл Дд, Б, б.

Ловзар «Хъан дикагЈа, сихагЈа».

Шишша дешархо улга тЈа язде вохийт хъехархочо, царга дЈаоал дош. Бераша а хъехархочо а дЈаоал дикагЈа, сихагЈа ваьнна малав.

9. Урока кортабар.

- МалагЈа алап яздыр вай тахан?

- Маца язду доккха алап «Т»?

Тема: Оаз а алап а «Кх кх».

Урока декхараш: керда алапаш а оазаш а берашта йовзийтар; уж алапаш юкьедола дешаш нийса деша, оазаш нийса д1аала Юмадар; шаьра дешара бола болх д1ахо бахьар, мотт шаьрбар, текстах бола кхетам лакхаб, чулоацам тахкара хетабаь болх д1ахо бахьар, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: сурташ: кхокхий, сомий гаьнаш, «Сомаш бахар», маькх т1айолаш, ребусаш, улга т1а алапаш, дешаш, текст.

Урок д1аяхьар.

1. Урока безам т1абахийтар, тема йовзийтар.

Нийса тийна шо Юхови,

Сурташка хьажал, да са хаттар

Урок йолаялар лови.

Фуд цар тара, тара ларх1ар?

Улга т1а сурташ: кхалсаг, кхера, кхоъ.

- Малаг1а алап 1 омадергда вай тахан? Из вай урока тема я.

2. Ц1 аг1 ара болх тахкар.

Дешдоакьош дешар, текст ешар, чулоацам хьабувцар.

3 Кердача тема т1ара болх.

а) Оазаш [кх], [кх'] йовзийтар.

Ховли - довзали.

Уж лампаш саьргаца яц.

Аз уж тускар чу гулью.

Уж хьалсага са йши яц.

Юъ, варен и царех ю. (Кхораш).

- Малаг1а оаз хоз шоана цу деша хьалха?

- Д1аозаел из, локхалой цунца илии?

- Мишта я из оаз: мукъа е мукъаза?

б) Оазий моттиг кьоастаяр.

- Мичахьа хоз шоана [кх] яха оаз? **МУКХ, КХУРКХОЛГ, ЯБАКХ, ЧОКХИ, Г1АЛКХАШ.**

в) Керда алап «Кх кх» довзийтар.

[**Кх**] яха оаз белгалъю укх алапашца **Кх кх**, Ал: кх.

- Юдеша уж, хьалаха алфавита т1а, шоай книжка оаг1он т1ара.

- Юдекъа «кхокхий» яха дош дешдоакьошта. Оттае цу дешай схема.

5. Сало1а минот.

Кхаьра кхоалаг1а ди да.

Кхораш, кхалаш - язде аьнна,

Шолха алап хьалха да.

Алап «кх» эшаш а да.

6. Кердача тема т1ара болх д1ахо бахьар.

Дешдоакьош дешар улга т1ари, книжка т1ари.

Текст ешар 81 оаг1он т1ара, чулоацам тахкар. Хоржаш еш предложенеш, з1анарах деш.

7. Сало1а минот.

а) **82 оаг1он** т1ара дешаш дешар, суртах къамаьл дар.

б) Ребус. КХОР" А БАТ' - «КХАБА».

в) Оттае цу деша схема. Декъа дешдоакьошта. Мае мукъа алап да, масс мукъаза? Оттае предлож..

г) 82 оаг1он т1ара текст ешар, чулоацам тахкар. Бераша шоаш деш, т1аккха «з1анарах» деш.

д) Кица дешар улга т1 ара, цун ма1 ан довзийтар.

«Хозача дешо лакха лоам бошабаьб.»

8 Урока кортабар.

- Малаг 1а алап 1 омадир оаш тахан? - Мишта я цо белгалъю оаз?

9. Ц1аг1а бе болх балар. Шаьра деша, чулоацам хьабувца, оаг1о 81 - 82.

Тема: Алапаш «Кх кх» яздар.

Лоарх1ам: алапаш «Кх кх» язде бераш Јомадар; пу алапашца дешаш язде Јомадар; шоаш д1аоалаш язде хар ч1оаг1дар, предложенех бола кхетам ч1оаг1бар; дийнаташца к1ахетаме хилар х1ехар.

Кхоачо: сурташ, алапаш, ховли - довзалеш, ребус.

Урок д1аях1ар.

1. Урока безам т1абахийтар.

*Хоза язде, нийса язде,
Ла а дувг1аш, нийса дагле.*

Вай кертера декхар да.
Йоазуе хоза шун хургда.

2. Керда тема йовзийтар.

- Аз байташ Јоеш, оаш т1ехх1ара дош х1аоал.

1 ажаг1деннад доккха дук1

Араяльча яьлар саякх

Кхаьча баг1а дошо....(мукх).

Кхалг1аж б1аргайча...(маькх).

- Малаг1а оаз хоз шоана дешашта т1ех1а?

Х1анз вай яздергда алапаш «Кх кх».

3. З1амига алап «кх» яздар.

Х1ехархочо д1ах1окх алап яздара бок1о. Бераша фега х1ах1окх шоаш мишта яздергда. Дешдоак1ош яздар:
юса, кхо, кхи, юсе, юсоа.

4. Сало1а минот.

5. Доккха алап «Кх» яздар.

Х1ехархочо улга т1аязду. Бераша муг1 бизза язду алап «Кх».

Сурташцара болх бар. Предложенеш д1аяз1ар.

Закхи кхала лазар. 1ан хана кхокхий кхоабар Пубе.

6. Сало1а минот.

7. Јомадаьр ч1оаг1дар.

Д1а а оалаш, дешаш яздар.

Кхера, ябаюс, дуюса, леюс, г1алюса, Јоюсосс.

Кепайоазон т1 ара яздар.

Сомий беш йоккха я. Кхораш сиха кхач.

- К1 ал така х1акха мук1аза оазаш белгал1еча алапашта. Мишта язде деза «йоккха» яха дош? **Ловзар** «Эша алап отгаде» (1, г1. кх).

...оал, ...оана, ...алг1а, ...ажаг1а, ...ерам, ...асилг, ...адом, му....

- Малаг1 а дош да укхаза кхаь тайпара ала йиш йолаш? (му 1, муг1, мукх).

8. Урока кортабар.

- Малаг1а алан яздир оаш тахан?

- Маца язду доккха алап «Кх»?

- Кхы малаг1 а керда бок1о яйзар шоана? (йоккха, воккха, боккха, доккха - яхача дешашка лоаца «о» язду, шола - шолха алап «ккх» язду).

9. Ц1аг1а бе болх балар.

Дешаш, предложенеш яз1е, оаг1о-82

Тема: Алап «Ъ» яздар.

Урока лерх1ам: йоазув деш ваг1ара бокьонаш кердаяхар, ч1оаг1а хьарак язде бераш Юмадар, диктовках язде хар ч1оаг1дар, 1аламцара безам совбаккхар.

Урока кхоачам: сурташ, схемаш, алапий маьженаш.

Урок д1аяхьар

1. Урока теркам т1абахийтар.

Х1анз вай йоазон урок я .

Язде шо 1 омалуш да.

2. Урока тема йовзийтар.

3. Тетрадь довзийтар.

Хьехархочо тетрадах лаьца дувц, такахи муг1арахи ховр кердадоаккх.. Йоазув деш мишта ваг1а веза дувц.

4. Лоацеи й1аьхеи лакхереи к1алареи хьалхьайза г1ажилгаш язьяр.

Хьехархочо дувц ал апаш маьженех латтарах. Царех я лоацеи й1аьхеи к 1 ал ара лакхера хьалхьайза г1ажилгаш.

- Тахан шо Юмалургда «ъ» язде.

-Масса маьженах латт из?

- Х1анз аз д1ахьокх, шо б1арг локхаш даг1а.

Ъ юь фуь буь
дуь муь тоь
шиь кхоь диь

5. Сало1а минот.

Дехкий дайда даьхкар

Ца1, шиь, кхоь.

Масса сахьат даьннад хьежар-

Диь, пхиь, ялх.

Цици доаг1а, Юта1алаш-

Ца1, шиь, кхоь.

Шорттига хьалг1овтталаш-

Диь, пхиь, ялх.

6. Дешаш яздар. Пхиь, лохье, сихье. 1аьлас фуь дуь.

7. Урока корта бар.

-Фу 1 омадир вай тахан?

- Йоазув хоза хургдолаш фу де деза?

- Мишта хет шоана оашош тахан баь болх?

Глалглай метта йоазон урока йола план 1 кл. Мержой Г. М. 14.05.18 шу.

Тема: Дифтонгаш оа йи дола дешаш яздар.

Урока декхараш: дифтонгаш юкьедола дешаш яздар, берий дувцара къамаьл шаьрдар, керда дешаш довзийтар, предложенех бола кхетам члоаг1бар (нийса оттае, харцахьа дешаш латтар нийсье хар, кхоачалуча эша сецара хьаракаш оттадар, доалара дешаш предложене чу нийса яздар); орфографически зем кхебар; унахц1ена хила везар хьехар.

Урока кхоачам: алапаш, сурташ, ребус.

Урок д1аяхьар

1. Урока теркам т1бахийтар.

Мотт вай дег1а маьже я.

Мотт ловижа наб еш ба.

Мотт къамаьлах оалаш да.

Вай бувцар г1алг1ай мотт ба.

2. Урока тема йовзийтар.

-Яшха ребус:

, лоа + Сай +р (оасар).

-Сенах оал вай оасар? Сенна новкъа да из?

- Малаг1ча алапаца долалу оасар яха дош?

-Фу хов шоана цох, дувцал. (Оа яха алап абата чу дац, х1ана аьлча из дифтонг да..Из шин алапах латт. Д1аоалаш й1аьха я из оаз. Цунца дукха дешаш да вай метта.

-Хаьта вай урока тема дифтонгашта хетаяь я.

3. Керда тема хьехар.

1. Г1алаташ тоадар.

Улга т1а: оркхув, к1орга, къолам, хьавог1а, кхона, ч1ог1а, йша, й1иг.

-Кхетадой оаш улга т1а яздаь дешаш? Уж ц1аг1ара болх беш шийгара дага а лаяца д1аяздаьд пхьагилго. (Хьехархочо д1ахьокх пхьагала сурт)

_ Малаг1а г1алат даьд укхо?

-Хьаязде дешаш, г1алаташ нийса а деш.

-Оттае х1ара дешаца предложени: дувцара, хаттара, айдара. Кхоъ д1аязье.

Сало1а минот.

Пхъагилг Наки деша йода, г1ад а яха кхувсалуш.

Цкъаза майра, ловзаяъле, цкъаза шорта, ларалуш.

Нанас аьннад пхиъ ца йоаккхе, моажаяр хьона лургъяц.

Ла ца догле, харцалелаш, ц1енна пайдана хургъяц.

1ехаергъя цогало, лоацаргъя хьо берзо,

Х1алакьергъя моцало, е ювргъя хьо герзо.

Цудухъа школе дика деша, дика мел дар хъайна леха.

2. Предложенех бола кхетам ч1оаг1бар.

- Нийсье ераш предложенеш:

Т1а доахан баъ дажаш доахк. Юкъе тха царна ба етт. Ц1и я Маня цун.

3. Керда дешаш довзийтар.

Лекъад, леп, лаьг1деннад.

4. Керда тема ч1оаг1ъяр.

А) Суртах предложени оттаяр, д1аязъяр.

Б). Ловзар «Хъан нийсаг1а?»

Улга т1а д1аязду бераша арг1аг1а: лаьтта, ч1онакаш, д1айха, хьежаш, кьоарза, кхераме, сийрда, д1айха, т1айоаг1а.

5. Урока корта бар.

- Сенах лаьца дийцар вай тахан?

-Малаг1а дифтонгаш довз шоана?

- Малаг1а болх бу цар дешашка? Фу хул уж харцахъа яздича?

-Мишта хет шоана оашош урока баъ болх?

